

USTAWA
z dnia 26 listopada 1998 r.

o finansach publicznych

Dział I
Zasady ogólne finansów publicznych

Rozdział 1
Podstawowe definicje

Art. 1.

Ustawa określa:

- 1) pojęcia: środków publicznych, w tym dochodów i przychodów publicznych, wydatków i rozchodów publicznych, deficytu i nadwyżki sektora finansów publicznych oraz państwowego długu publicznego;
- 2) zasady i sposoby zapewnienia jawności i przejrzystości finansów publicznych;
- 3) formy organizacyjno-prawne jednostek należących do sektora finansów publicznych;
- 4) zasady planowania środków publicznych oraz dysponowania nimi;
- 4a) zasady kontroli finansowej i audytu wewnętrznego w jednostkach sektora finansów publicznych;
- 5) zasady zarządzania państwowym długiem publicznym oraz procedury ostrożnościowe i sanacyjne wprowadzane w razie nadmiernego zadłużenia;
- 6) sposób finansowania deficytu i zasady operacji finansowych dokonywanych przez podmioty sektora finansów publicznych;
- 7) zakres projektowanych i uchwalanych budżetów opartych na dochodach publicznych, w tym zasady klasyfikacji dochodów i wydatków;
- 8) zasady opracowywania projektów;
- 9) zasady uchwalania budżetów;
- 10) zasady i tryb wykonywania budżetów;
- [11] odpowiedzialność za naruszenie dyscypliny finansów publicznych;]
- 12) zasady i tryb gospodarowania środkami pochodzącymi z budżetu Unii Europejskiej.

Opracowano na podstawie: tj. Dz.U. z 2003 r. Nr 15, poz. 148, Nr 45, poz. 391, Nr 65, poz. 594, Nr 96, poz. 874. Nr 166, poz. 1611, Nr 189, poz. 1851, z 2004 r. Nr 19, poz. 177, Nr 93, poz. 890, Nr 121, poz. 1264, Nr 123, poz. 1291, Nr 210, poz. 2135, Nr 273, poz. 2703, z 2005 r. Nr 14, poz. 114.

**pkt 11 w art. 1
uchylony z dn.
1.07.2005 r. (Dz.U.
2005 r. Nr 14, poz.
114)**

Art. 2.

1. Ilekroć w ustawie jest mowa o Ministrze Finansów, należy przez to rozumieć odpowiednio ministra właściwego do spraw budżetu, ministra właściwego do spraw finansów publicznych oraz ministra właściwego do spraw instytucji finansowych.
2. Ilekroć w ustawie jest mowa o zarządzie jednostki samorządu terytorialnego lub o przewodniczącym zarządu jednostki samorządu terytorialnego, należy przez to rozumieć również wójta (burmistrza, prezydenta miasta).

Art. 3.

1. Środkami publicznymi są:

- 1) dochody publiczne;
- 2) środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej;
- 2a) środki pochodzące ze źródeł zagranicznych, niepodlegające zwrotowi, inne niż wymienione w pkt 2;
- 3) przychody budżetu państwa i budżetów jednostek samorządu terytorialnego oraz innych jednostek zaliczanych do sektora finansów publicznych pochodzące:
 - a) ze sprzedaży papierów wartościowych oraz z innych operacji finansowych,
 - b) z prywatyzacji majątku Skarbu Państwa oraz majątku jednostek samorządu terytorialnego,
 - c) ze spłat pożyczek udzielonych ze środków publicznych,
 - d) z otrzymanych pożyczek i kredytów;
- 4) przychody jednostek zaliczanych do sektora finansów publicznych uzyskiwane w związku z prowadzoną przez nie działalnością oraz pochodzące z innych źródeł.

2. Dochodami publicznymi są:

- 1) daniny publiczne, do których zalicza się podatki oraz inne świadczenia pieniężne, których obowiązek ponoszenia na rzecz państwa, jednostek samorządu terytorialnego oraz innych jednostek zaliczanych do sektora finansów publicznych wynika z odrębnych ustaw;
- 2) pozostałe dochody uzyskiwane przez jednostki sektora finansów publicznych, do których zalicza się:
 - a) opłaty,
 - b) dochody z mienia, w szczególności z najmu oraz z dzierżawy i innych umów o podobnym charakterze oraz dywidendy od wniesionego kapitału,
 - c) dochody ze sprzedaży majątku, rzeczy i praw, niestanowiące przychodów w rozumieniu ust. 1 pkt 3 lit. a i b, oraz dochody ze świadczenia usług,
 - d) spadki, zapisy i darowizny w postaci pieniężnej,

- e) inne dochody uzyskane na podstawie odrębnych przepisów, o ile są pobierane przez organy finansowane z dochodów publicznych lub przez podległe albo nadzorowane przez te organy jednostki, o których mowa w art. 5 pkt 1 i 2.

3. Do środków, o których mowa w ust. 1 pkt 2, zalicza się:

- 1) środki przeznaczone na realizację programów przedakcesyjnych;
- 2) środki pochodzące z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności;
- 3) środki Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnych „Sektora Gwarancji”;
- 4) inne środki.

Art. 4.

1. Środki publiczne mogą być przeznaczane na:

- 1) wydatki publiczne;
- 2) rozchody budżetu państwa i budżetów jednostek samorządu terytorialnego.

2. Rozchodami publicznymi są:

- 1) spłaty otrzymanych pożyczek i kredytów;
- 2) wykup papierów wartościowych;
- 3) udzielone pożyczki;
- 4) płatności wynikające z odrębnych ustaw, których źródłem finansowania są przychody z prywatyzacji majątku Skarbu Państwa oraz majątku jednostek samorządu terytorialnego;
- 5) pożyczki udzielane na finansowanie zadań realizowanych z udziałem środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej, zwane dalej „prefinansowaniem”.

Art. 5.

Do sektora finansów publicznych zalicza się:

- 1) organy władzy publicznej, organy administracji rządowej, organy kontroli państwowej i ochrony prawa, sądy i trybunały, a także jednostki samorządu terytorialnego i ich organy oraz związki;
- 2) jednostki budżetowe, zakłady budżetowe i gospodarstwa pomocnicze jednostek budżetowych;
- 3) fundusze celowe;
- 4) państwowe szkoły wyższe;
- 5) jednostki badawczo-rozwojowe;
- 6) samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej;
- 7) państwowe lub samorządowe instytucje kultury;
- 8) Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego i zarządzane przez nie fundusze;

- 9) Narodowy Fundusz Zdrowia;
- 10) Polską Akademię Nauk i tworzone przez nią jednostki organizacyjne;
- 11) państwowe lub samorządowe osoby prawne utworzone na podstawie odrębnych ustaw w celu wykonywania zadań publicznych, z wyłączeniem przedsiębiorstw, banków i spółek prawa handlowego.

Art. 6.

Finanse publiczne obejmują procesy związane z gromadzeniem środków publicznych oraz ich rozdysponowaniem, a w szczególności:

- 1) pobieranie i gromadzenie dochodów;
- 2) wydatkowanie środków publicznych;
- 3) finansowanie deficytu;
- 4) zaciąganie zobowiązań angażujących środki publiczne;
- 5) zarządzanie środkami publicznymi;
- 6) zarządzanie długiem publicznym.

Art. 7.

1. Dodatnia różnica między dochodami publicznymi powiększonymi o środki, o których mowa w art. 3 ust. 1 pkt 2 i 2a, a wydatkami publicznymi, ustalona dla okresu rozliczeniowego, stanowi nadwyżkę sektora finansów publicznych, zaś ujemna różnica jest deficytem sektora finansów publicznych.
2. Dochody i wydatki oraz deficyt lub nadwyżkę sektora finansów publicznych ustala się po wyeliminowaniu przepływów finansowych pomiędzy podmiotami należącymi do tego sektora.

Art. 8.

Przez potrzeby pożyczkowe budżetu państwa rozumie się środki finansowe niezbędne do:

- 1) sfinansowania deficytu budżetu państwa;
- 2) spłat wcześniej zaciągniętych zobowiązań;
- 3) sfinansowania udzielanych przez Skarb Państwa pożyczek;
- 4) wykonywania innych operacji finansowych związanych z długiem Skarbu Państwa;
- 5) prefinansowania wydatków.

Art. 9.

1. Przez państwowy dług publiczny rozumie się nominalne zadłużenie podmiotów sektora finansów publicznych ustalone po wyeliminowaniu przepływów finansowych pomiędzy podmiotami należącymi do tego sektora.

2. Przez dług Skarbu Państwa rozumie się nominalne zadłużenie Skarbu Państwa.

Art. 10.

1. Państwowy dług publiczny obejmuje zobowiązania sektora finansów publicznych z następujących tytułów:

- 1) wyemitowanych papierów wartościowych opiewających na wierzytelności pieniężne;
- 2) zaciągniętych kredytów i pożyczek;
- 3) przyjętych depozytów;
- 4) wymagalnych zobowiązań:
 - a) jednostek budżetowych,
 - b) wynikających z ustaw i orzeczeń sądu, udzielonych poręczeń i gwarancji oraz innych tytułów.

dodany pkt 5 w ust. 2 w art. 11 wchodzi w życie z dn. 1.07.2005 r. (Dz.U. 2005 r. Nr 14, poz. 114)

2. Minister Finansów określa, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady klasyfikacji tytułów dłużnych zaliczanych do państwowego długu publicznego, w tym do długu Skarbu Państwa, uwzględniające w szczególności podstawowe kategorie przedmiotowe i podmiotowe zadłużenia oraz okresy zapadalności.

Rozdział 2

Jawność i przejrzystość finansów publicznych

Art. 11.

1. Finanse publiczne są jawne.

2. Jawność finansów publicznych jest realizowana, z zastrzeżeniem ust. 3, w szczególności przez:

- 1) jawność sejmowej debaty budżetowej i debat budżetowych jednostek samorządu terytorialnego;
- 2) jawność sejmowej debaty nad sprawozdaniem z wykonania budżetu państwa i debat nad wykonaniem sprawozdań budżetowych jednostek samorządu terytorialnego;
- 3) podawanie do publicznej wiadomości:
 - a) kwot dotacji udzielanych z budżetu państwa i budżetów jednostek samorządu terytorialnego,
 - b) zbiorczych danych dotyczących finansów publicznych przez Ministra Finansów;
- 4) udostępnianie corocznych sprawozdań dotyczących finansów i działalności jednostek należących do sektora finansów publicznych.

<5) podejmowanie w głosowaniu jawnym uchwał dotyczących gospodarowania środkami publicznymi.>

3. Jawność finansów publicznych wyłącza się w stosunku do tych środków publicznych, których pochodzenie lub przeznaczenie zostało uznane za tajemnicę pań-

stwową na podstawie odrębnych przepisów lub jeżeli wynika to z umów międzynarodowych.

4. Jednostki sektora finansów publicznych stosują jednolite zasady rachunkowości.

Art. 12.

1. Minister Finansów ogłasza, w drodze obwieszczenia, w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”:

1) kwotę:

- a) państwowego długu publicznego,
- b) niewymagalnych zobowiązań z tytułu poręczeń i gwarancji udzielonych przez podmioty sektora finansów publicznych,
- c) długu Skarbu Państwa,
- d) niewymagalnych zobowiązań z tytułu poręczeń i gwarancji udzielonych przez Skarb Państwa;

2) relacje do produktu krajowego brutto:

- a) kwoty państwowego długu publicznego,
- b) łącznej kwoty państwowego długu publicznego powiększonej o kwotę przewidywanych wypłat z tytułu poręczeń i gwarancji udzielonych przez podmioty sektora finansów publicznych do produktu krajowego brutto,
- c) kwoty długu Skarbu Państwa,
- d) łącznej kwoty długu Skarbu Państwa powiększonej o kwotę przewidywanych wypłat z tytułu poręczeń i gwarancji udzielonych przez Skarb Państwa do produktu krajowego brutto.

2. Ogłoszenie kwot, o których mowa w ust. 1 pkt 1, jest dokonywane w odniesieniu do:

- 1) roku budżetowego – w terminie do dnia 31 maja roku następnego;
- 2) pierwszej połowy roku budżetowego – w terminie do dnia 30 września tego roku.

3. Ogłoszenie relacji, o których mowa w ust. 1 pkt 2, dokonywane jest dla stanu za rok budżetowy – w terminie do dnia 31 maja roku następnego.

4. Podstawą obliczenia relacji, o których mowa w ust. 1 pkt 2, jest wielkość produktu krajowego brutto ogłaszana przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego.

Art. 13.

1. Dochody, wydatki publiczne, przychody, o których mowa w art. 3 ust. 1 pkt 4, oraz środki, o których mowa w art. 3 ust. 1 pkt 2 i 2a, klasyfikuje się według:

- 1) działów i rozdziałów - określających rodzaj działalności;
- 2) paragrafów - określających rodzaj dochodu, przychodu lub wydatku oraz środków, o których mowa w art. 3 ust. 1 pkt 2 i 2a.

1a. Wydatki publiczne klasyfikuje się również według dodatkowej klasyfikacji dotyczącej obszarów, kategorii i podkategorii wydatków strukturalnych.

2. Przychody, o których mowa w art. 3 ust. 1 pkt 3, oraz rozchody, o których mowa w art. 4 ust. 2, klasyfikuje się według paragrafów określających źródło przychodu lub rodzaj rozchodu.
3. Minister Finansów określi, w drodze rozporządzenia:
 - 1) szczegółową klasyfikację dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków, o których mowa w art. 3 ust. 1 pkt 2 i 2a, z uwzględnieniem Polskiej Klasyfikacji Działalności;
 - 2) szczegółową klasyfikację wydatków strukturalnych, o których mowa w ust. 1a, uwzględniając potrzebę identyfikacji wydatków o charakterze strukturalnym, ponoszonych przez jednostki sektora finansów publicznych.
4. Minister Finansów może określić w rozporządzeniu, o którym mowa w ust. 3 pkt 1, klasyfikację wydatków o większej szczegółowości niż określona w ust. 1 dla zadań z zakresu bezpieczeństwa wewnętrznego i zewnętrznego.

Art. 14.

1. Minister Finansów określi, w drodze rozporządzenia:
 - 1) jednolity plan kont dla jednostek sektora finansów publicznych;
 - 2) szczególne zasady rachunkowości oraz plany kont dla budżetu państwa, budżetów jednostek samorządu terytorialnego, jednostek budżetowych, zakładów budżetowych i gospodarstw pomocniczych jednostek budżetowych oraz jednostek budżetowych mających siedzibę poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej;
 - 3) zasady rachunkowości oraz plany kont dla organów podatkowych w zakresie poboru i rozliczenia podatków, opłat oraz innych niepodatkowych należności budżetu, do których ustalania lub określania uprawnione są organy podatkowe.
2. Plany kont, o których mowa w ust. 1, powinny uwzględniać zasady określone w przepisach ustawy o rachunkowości i standardach międzynarodowych, z tym że:
 - 1) dochody i wydatki będą ujmowane w terminie ich zapłaty, niezależnie od rocznego budżetu, którego dotyczą;
 - 2) będą ujmowane również wszystkie etapy rozliczeń poprzedzające płatność dochodów i wydatków, a w zakresie wydatków – także zaangażowanie środków;
 - 3) odsetki od nieterminowych płatności będą naliczane i ewidencjonowane nie później niż na koniec każdego kwartału;
 - 4) przeszacowanie wartości aktywów i pasywów dewizowych według bieżących kursów walutowych będzie dokonywane nie później niż na koniec kwartału;
 - 5) zadłużenie będzie wyceniane według wartości emisyjnej powiększonej o narosłe kwoty z tytułu oprocentowania;
 - 6) należności i zobowiązania nominowane w walutach obcych będą wycenione również według bieżących kursów walutowych.
3. Szczególne zasady rachunkowości dotyczą:
 - 1) ewidencji wykonania budżetu;

- 2) ewidencji majątku trwałego stanowiącego własność Skarbu Państwa lub jednostek samorządu terytorialnego;
- 3) wyceny poszczególnych składników aktywów i pasywów;
- 4) sporządzania sprawozdań finansowych.

Art. 15.

1. Jednostki sektora finansów publicznych sporządzają sprawozdania z wykonania procesów, o których mowa w art. 6, zwane dalej „sprawozdaniem budżetowym”.
2. Minister Finansów określa, po zasięgnięciu opinii Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego, w drodze rozporządzenia:
 - 1) rodzaje, formy, terminy i zasady sporządzania sprawozdań budżetowych z wykonania budżetów jednostek samorządu terytorialnego oraz z wykonania planów finansowych:
 - a) jednostek budżetowych, a w przypadku gdy jednostka budżetowa dysponuje rachunkiem dochodów własnych - również z dochodów własnych i wydatków nimi sfinansowanych,
 - b) zakładów budżetowych, gospodarstw pomocniczych jednostek budżetowych,
 - c) funduszy celowych,
 - d) pozostałych jednostek sektora finansów publicznych;
 - 2) rodzaje i zasady sporządzania sprawozdań w zakresie państwowego długu publicznego oraz poręczeń i gwarancji sektora finansów publicznych;
 - 3) zasady sporządzania zbiorczych, skonsolidowanych sprawozdań budżetowych jednostek samorządu terytorialnego;
 - 4) zasady sporządzania łącznych, skonsolidowanych sprawozdań budżetowych dysponentów części budżetowych i budżetu państwa;
 - 5) jednostki obowiązane do sporządzania poszczególnych rodzajów sprawozdań finansowych, w tym budżetowych, których mogą dotyczyć szczególne zasady rachunkowości, terminy sporządzania tych sprawozdań oraz odbiorców sprawozdań.
3. Zbiorcze roczne sprawozdanie z wykonania budżetów jednostek samorządu terytorialnego sporządza Prezes Głównego Urzędu Statystycznego.

Art. 16.

1. Minister Finansów podaje do publicznej wiadomości zbiorcze dane dotyczące ogółu operacji finansowych sektora finansów publicznych, obejmujące w szczególności dochody i wydatki, zobowiązania i należności, gwarancje i poręczenia.
2. Minister Finansów podaje do publicznej wiadomości, w terminach, o których mowa w art. 12 ust. 2, informacje obejmujące:
 - 1) kwotę deficytu lub nadwyżki budżetu państwa;
 - 2) kwotę długu Skarbu Państwa;

- 3) wykaz udzielonych przez Skarb Państwa poręczeń i gwarancji, z wymienieniem podmiotów, których te poręczenia i gwarancje dotyczą;
 - 4) wykaz osób prawnych i fizycznych, którym umorzono znaczące kwoty zaległości podatkowych, wraz ze wskazaniem wysokości umorzonej kwoty i przyczyn umorzenia.
3. Rada Ministrów określi, w drodze rozporządzenia, wysokość kwot oraz sposób podawania do publicznej wiadomości wykazu, o którym mowa w ust. 2 pkt 4.

Art. 16a.

1. Wójt (burmistrz, prezydent miasta), starosta i marszałek województwa sporządzają wykaz podatników będących przedsiębiorcami, którym umorzyli zaległości podatkowe z tytułu podatków i opłat lokalnych oraz podatników podatku rolnego i leśnego, którym umorzyli zaległości podatkowe w kwocie wyższej niż 100 złotych. W wykazie podaje się imię i nazwisko (nazwę) podatnika, wysokość umorzonej kwoty oraz przyczyny umorzenia.
2. Wójt (burmistrz, prezydent miasta), starosta i marszałek województwa podają wykaz, o którym mowa w ust. 1, do wiadomości publicznej poprzez wywieszenie, odpowiednio, w siedzibie urzędu gminy, starostwa powiatowego albo urzędu marszałkowskiego.

Rozdział 3

Formy organizacyjno-prawne jednostek sektora finansów publicznych

Art. 17.

Jednostki sektora finansów publicznych mogą być tworzone jedynie w formach przewidzianych ustawami.

Art. 18.

1. Jednostkami budżetowymi są takie jednostki organizacyjne sektora finansów publicznych, które pokrywają swoje wydatki bezpośrednio z budżetu, a pobrane dochody odprowadzają na rachunek odpowiednio dochodów budżetu państwa albo budżetu jednostki samorządu terytorialnego, z zastrzeżeniem art. 18a ust. 1-3.
2. Jednostka budżetowa prowadzi gospodarkę finansową według zasad określonych w ustawie.
3. Jednostki budżetowe, z zastrzeżeniem odrębnych przepisów, tworzą, łączą, przekształcają w inną formę organizacyjno-prawną i likwidują:
 - 1) ministrowie, kierownicy urzędów centralnych i wojewodowie oraz inne organy działające na podstawie odrębnych przepisów – państwowe jednostki budżetowe;
 - 2) organy stanowiące jednostek samorządu terytorialnego – gminne, powiatowe lub wojewódzkie jednostki budżetowe.
4. Likwidując jednostkę budżetową organ, o którym mowa w ust. 3, określa przeznaczenie mienia znajdującego się w użytkowaniu jednostki; w przypadku pań-

stwowej jednostki budżetowej decyzja o przeznaczeniu tego mienia podejmowana jest w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw Skarbu Państwa.

5. Przepis ust. 4 stosuje się odpowiednio do łączenia jednostek budżetowych.
6. Podstawą gospodarki finansowej jednostki budżetowej jest plan dochodów i wydatków, zwany dalej „planem finansowym”.

Art. 18a.

1. Jednostki budżetowe uzyskujące dochody z:

- 1) opłat za udostępnianie dokumentacji przetargowej;
- 2) spadków, zapisów i darowizn w postaci pieniężnej na rzecz jednostki budżetowej;
- 3) odszkodowań i wpłat za utracone lub uszkodzone mienie oddane jednostce budżetowej w zarząd bądź użytkowanie

- mogą je gromadzić na wydzielonym rachunku dochodów własnych.

2. Państwowe jednostki budżetowe mogą gromadzić na rachunku dochodów własnych dochody uzyskiwane:

- 1) z działalności wykraczającej poza zakres działalności podstawowej, określonej w statucie, polegającej między innymi na świadczeniu usług, w tym szkoleniowych i informacyjnych;
- 2) z opłat egzaminacyjnych, za wydawanie świadectw i certyfikatów, jak również za sprawdzanie kwalifikacji;
- 3) z wpisów i wpłat z tytułu prowadzenia postępowań odwoławczych;
- 4) ze sprzedaży zapasów mobilizacyjnych;
- 5) w związku z realizacją zadań i przedsięwzięć we współpracy ze służbami specjalnymi innych państw;
- 6) za czynności polegające na zapewnieniu bezpieczeństwa imprez masowych;
- 7) z Narodowego Funduszu Zdrowia za udzielanie świadczeń zdrowotnych z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej i podstawowych świadczeń lekarza dentysty w jednostkach utworzonych przez Ministra Obrony Narodowej, Ministra Sprawiedliwości i ministra właściwego do spraw wewnętrznych;
- 8) z opłat za wykonywanie czynności, o których mowa w art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej (Dz.U. Nr 33, poz. 287 i Nr 91, poz. 877);
- 9) z opłat, o których mowa w art. 22a ust. 5, art. 68b ust. 6 i art. 77a ust. 9 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz.U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 i Nr 273, poz. 2703);
- 10) z wpływów z działalności, o której mowa w art. 1 ust. 4 ustawy z dnia 7 października 1992 r. o regionalnych izbach obrachunkowych (Dz.U. Nr 55, poz. 577, z późn. zm.¹⁾);

¹⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz.U. z 2001 r. Nr 154, poz. 1800, z 2002 r. Nr 113, poz. 984, z 2003 r. Nr 149, poz. 1454 oraz z 2004 r. Nr 273, poz. 2703.

- 11) z opłat z tytułu zryczałtowanych kosztów rzeczywistych za wykonane czynności konsularne;
 - 12) z wpływów z najmu, dzierżawy lub sprzedaży składników majątkowych placówek zagranicznych w wysokości 75% tych wpływów;
 - 13) z odsetek z tytułu wkładów i lokat na rachunkach bankowych placówek zagranicznych.
3. Jednostki budżetowe, o których mowa w art. 18 ust. 3 pkt 2, mogą gromadzić na rachunku dochodów własnych dochody określone w uchwale przez organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego.
4. Organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego uchwalając uchwałę, o której mowa w ust. 3, ustala źródła dochodów własnych oraz ich przeznaczenie, a także wskazuje jednostki budżetowe, które utworzą rachunek, o którym mowa w ust. 1. Uchwały mogą także ustalać wysokość wpłaty do budżetu jednostki samorządu terytorialnego nadwyżki środków obrotowych ustalonej na dzień 31 grudnia.
5. Decyzje o utworzeniu rachunku, o którym mowa w ust. 1, podejmują:
- 1) kierownicy jednostek budżetowych - jeżeli dochody będą pochodziły z tytułów wymienionych w ust. 1;
 - 2) kierownicy państwowych jednostek budżetowych, po uzyskaniu zgody odpowiednio ministra, kierownika urzędu centralnego lub wojewody - jeżeli dochody będą pochodziły z tytułów wymienionych w ust. 2.
6. Dochody własne jednostek budżetowych wraz z odsetkami są przeznaczone na:
- 1) sfinansowanie wydatków bieżących i inwestycyjnych związanych z uzyskiwaniem przez jednostkę budżetową dochodów z tytułów wymienionych w ust. 1 pkt 1, a przez państwową jednostkę budżetową również z tytułów wymienionych w ust. 2 pkt 1-3 i pkt 5-11;
 - 2) cele wskazane przez darczyńcę;
 - 3) remont lub odtworzenie mienia w przypadku uzyskiwania dochodów z tytułów wymienionych w ust. 1 pkt 3, a przez państwową jednostkę budżetową również z tytułów wymienionych w ust. 2 pkt 4, 12 i 13.
7. Dochody własne wraz z odsetkami nie mogą być przeznaczane na finansowanie wynagrodzeń osobowych, z wyjątkiem dodatkowego wynagrodzenia, o którym mowa w art. 112 ust. 3 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz.U. z 2002 r. Nr 7, poz. 58, z późn. zm.²⁾).
8. Państwowa jednostka budżetowa, która utworzyła rachunek, o którym mowa w ust. 1, odprowadza do budżetu państwa ustaloną na dzień 31 grudnia nadwyżkę dochodów własnych, uzyskanych ze źródeł, o których mowa w ust. 1 pkt 1 i w ust. 2 pkt 1-3, 8 i 10, przekraczającą 1/6 planowanych na dany rok budżetowy wydatków finansowanych z dochodów własnych.
9. Odrębne ustawy nie mogą określać innych źródeł dochodów własnych, niż wymienione w ust. 1 i 2, i innego ich przeznaczenia niż wymienione w ust. 6 i 7.

²⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz.U. z 2002 r. Nr 19, poz. 185, Nr 74, poz. 676, Nr 81, poz. 731, Nr 113, poz. 984, Nr 115, poz. 996, Nr 176, poz. 1457 i Nr 200, poz. 1688, z 2003 r. Nr 90, poz. 844, Nr 113, poz. 1070, Nr 130, poz. 1188 i 1190, Nr 137, poz. 1302, Nr 166, poz. 1609, Nr 192, poz. 1873 i Nr 210, poz. 2036 oraz z 2004 r. Nr 171, poz. 1800, Nr 179, poz. 1842 i Nr 210, poz. 2135.

Art. 18b.

1. Fundusze motywacyjne są środkami finansowymi gromadzonymi przez państwowe jednostki budżetowe na wyodrębnionych rachunkach bankowych, z części dochodów budżetu państwa uzyskanych z tytułu przepadku rzeczy lub korzyści majątkowych pochodzących z ujawnienia przestępstw i wykroczeń przeciwko mieniu oraz przestępstw skarbowych i wykroczeń skarbowych.
2. Fundusze motywacyjne są przeznaczone na nagrody dla pracowników, żołnierzy i funkcjonariuszy, którzy bezpośrednio przyczynili się do uzyskania dochodów budżetu państwa z tytułów, o których mowa w ust. 1.
3. W przypadku gdy więcej niż jedna jednostka budżetowa jest uprawniona do gromadzenia funduszu, o którym mowa w ust. 1, wielkość części dochodów budżetu państwa przeznaczonych na fundusz motywacyjny w sumie nie może być większa niż wielkość określona odrębną ustawą.
4. Fundusze motywacyjne nie są funduszami celowymi w rozumieniu niniejszej ustawy.

Art. 19.

1. Zakładami budżetowymi są takie jednostki organizacyjne sektora finansów publicznych, które:
 - 1) odpłatnie wykonują wyodrębnione zadania;
 - 2) pokrywają koszty swojej działalności z przychodów własnych, z zastrzeżeniem ust. 7 i 8.
2. Zakłady budżetowe tworzą, łączą, przekształcają w inną formę organizacyjno-prawną i likwidują:
 - 1) ministrowie, kierownicy urzędów centralnych lub wojewodowie oraz inne organy działające na podstawie odrębnych przepisów – państwowe zakłady budżetowe;
 - 2) organy stanowiące jednostek samorządu terytorialnego – gminne, powiatowe lub wojewódzkie zakłady budżetowe.
3. Organ, o którym mowa w ust. 2, likwidując zakład budżetowy, określa przeznaczenie mienia znajdującego się w użytkowaniu zakładu; w przypadku państwowego zakładu budżetowego decyzja o przeznaczeniu tego mienia podejmowana jest w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw Skarbu Państwa.
4. Przepis ust. 3 stosuje się odpowiednio do łączenia zakładów budżetowych.
5. Należności i zobowiązania zlikwidowanego zakładu budżetowego przejmuje organ, który go zlikwidował.
6. Podstawą gospodarki finansowej zakładu budżetowego jest roczny plan finansowy, obejmujący przychody i wydatki stanowiące koszty działalności oraz stan środków obrotowych i rozliczenia z budżetem.
7. Zakład budżetowy może otrzymywać z budżetu dotację przedmiotową.
8. W zakresie określonym w odrębnych przepisach zakład budżetowy może otrzymywać dotację podmiotową lub dotację celową na dofinansowanie kosztów realizacji inwestycji.

9. Nowo tworzonemu zakładowi budżetowemu może być przyznana jednorazowa dotacja z budżetu na pierwsze wyposażenie w środki obrotowe.
10. Łącznie dotacje dla zakładu budżetowego nie mogą przekroczyć 50% jego wydatków; nie dotyczy to dotacji inwestycyjnych.
11. Zakład budżetowy dokonuje wpłat do budżetu nadwyżek środków obrotowych, ustalonych na koniec okresu rozliczeniowego.
12. W planie finansowym zakładu budżetowego wyodrębnia się w szczególności:
 - 1) przychody własne;
 - 2) dotacje z budżetu państwa lub budżetu jednostki samorządu terytorialnego;
 - 3) wydatki na wynagrodzenia i składniki naliczane od wynagrodzeń;
 - 4) wydatki inwestycyjne.
13. W planie finansowym zakładu budżetowego mogą być dokonywane zmiany w ciągu roku w przypadku realizowania wyższych od planowanych przychodów i wydatków, pod warunkiem że nie spowoduje to zmniejszenia wpłat do budżetu ani zwiększenia dotacji z budżetu.

Art. 20.

1. Gospodarstwem pomocniczym jest wyodrębniona z jednostki budżetowej, pod względem organizacyjnym i finansowym, część jej podstawowej działalności lub działalność uboczna.
2. Gospodarstwo pomocnicze pokrywa koszty swojej działalności z uzyskiwanych przychodów własnych, z zastrzeżeniem ust. 7.
3. Gospodarstwo pomocnicze tworzy, przekształca w inną formę organizacyjno-prawną i likwiduje kierownik jednostki budżetowej, po uprzednim uzyskaniu zgody:
 - 1) właściwego ministra, kierownika urzędu centralnego lub wojewody – w przypadku gospodarstw pomocniczych państwowych jednostek budżetowych;
 - 2) zarządu jednostki samorządu terytorialnego – w przypadku gospodarstw pomocniczych gminnych, powiatowych i wojewódzkich jednostek budżetowych.
4. Tworząc gospodarstwo pomocnicze kierownik jednostki budżetowej określa nazwę i siedzibę gospodarstwa pomocniczego, nazwę i siedzibę jednostki budżetowej, przedmiot działalności wyodrębnionej z zakresu działalności jednostki budżetowej oraz składniki majątkowe przydzielone gospodarstwu przez jednostkę budżetową.
5. Składniki majątkowe, należności i zobowiązania zlikwidowanego gospodarstwa pomocniczego przejmuje jednostka budżetowa, przy której funkcjonowało gospodarstwo.
6. Podstawą gospodarki finansowej gospodarstwa pomocniczego jest roczny plan finansowy obejmujący przychody, wydatki stanowiące koszty działalności, rachunek wyników, stan środków obrotowych i rozliczenia z budżetem.
7. Gospodarstwo pomocnicze może otrzymywać z budżetu dotacje przedmiotowe.

8. Nowo utworzone gospodarstwo pomocnicze jednostki budżetowej może otrzymać z budżetu dotację na pierwsze wyposażenie w środki obrotowe.
9. Sprzedaży usług na rzecz macierzystej jednostki budżetowej gospodarstwo pomocnicze dokonuje według kosztów własnych.
10. Gospodarstwo pomocnicze wpłaca do budżetu połowę osiągniętego zysku.
11. W planie finansowym gospodarstwa pomocniczego jednostki budżetowej wyodrębnia się w szczególności:
 - 1) przychody własne;
 - 2) dotacje z budżetu państwa lub budżetu jednostki samorządu terytorialnego;
 - 3) wydatki na wynagrodzenia i składki naliczane od wynagrodzeń.
12. W planie finansowym gospodarstwa pomocniczego mogą być dokonywane zmiany w ciągu roku w przypadku realizowania wyższych od planowanych przychodów i wydatków, pod warunkiem że nie spowoduje to zmniejszenia wpłat do budżetu ani zwiększenia dotacji z budżetu.

Art. 22.

1. Funduszem celowym jest fundusz powołany ustawowo, którego przychody pochodzą ze środków publicznych, a wydatki są przeznaczone na realizację wyodrębnionych zadań, z zastrzeżeniem ust. 8.
2. Fundusz celowy może działać jako osoba prawna lub stanowić wyodrębniony rachunek bankowy, którym dysponuje organ wskazany w ustawie tworzącej fundusz.
3. Fundusz celowy, który realizuje zadania wyodrębnione z budżetu:
 - 1) państwa – jest państwowym funduszem celowym;
 - 2) gminy, powiatu lub województwa – jest gminnym, powiatowym lub wojewódzkim funduszem celowym.
4. Podstawą gospodarki finansowej funduszu celowego jest roczny plan finansowy.
5. Wydatki funduszu celowego mogą być dokonywane, z zastrzeżeniem ust. 6, tylko w ramach posiadanych środków finansowych obejmujących bieżące przychody, w tym dotacje z budżetu państwa lub budżetów jednostek samorządu terytorialnego i pozostałości środków z okresów poprzednich.
6. Fundusze celowe mogą zaciągać kredyty i pożyczki, o ile ustawa tworząca fundusz tak stanowi.
7. Minister nadzorujący państwowy fundusz celowy lub dysponujący nim, w porozumieniu z Ministrem Finansów, określa, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady gospodarki finansowej państwowego funduszu celowego w zakresie nieuregulowanym ustawą tworzącą fundusz, z uwzględnieniem przepisów niniejszej ustawy i ustawy tworzącej fundusz.
8. Ustawa budżetowa może określać inne, niż ustawa tworząca fundusz, przeznaczenie wydatków funduszu celowego, o ile nie otrzymuje on dotacji z budżetu państwa. **art. 21 uchylony**
9. W planie finansowym funduszu ujmuje się wydatki na cel wskazany w ustawie budżetowej.

10. Wydatki, o których mowa w ust. 9, są:

- 1) dokonywane przez dysponenta funduszu na wniosek właściwego, ze względu na finansowany cel, dysponenta części budżetowej;
- 2) przekazywane na wyodrębniony rachunek bankowy dysponenta części budżetowej, o którym mowa w pkt 1.

11. W przypadku, o którym mowa w ust. 8, Minister Finansów określa, w drodze rozporządzenia, w szczególności:

- 1) tryb przekazywania środków funduszu,
- 2) tryb i terminy sporządzania sprawozdań budżetowych z wykorzystania środków funduszu

- uwzględniając rodzaj wydatków funduszu, cel, na który są przeznaczone, oraz formę organizacyjno-prawną jednostki realizującej cel wskazany w ustawie budżetowej.

Art. 23.

Skarb Państwa nie może tworzyć fundacji.

Rozdział 4

Zasady gospodarki finansowej podmiotów sektora finansów publicznych

Art. 24.

1. Sposób gromadzenia środków publicznych z poszczególnych tytułów określają odrębne ustawy.
2. Środki publiczne pochodzące z poszczególnych tytułów nie mogą być przeznaczane na finansowanie imiennie wymienionych wydatków, chyba że odrębna ustawa stanowi inaczej.
3. Ograniczenia wynikającego z ust. 2 nie stosuje się do:
 - 1) wydatków finansowanych z kredytów udzielonych przez międzynarodowe instytucje finansowe;
 - 2) wydatków finansowanych ze środków, o których mowa w art. 3 ust. 1 pkt 2 i 2a;
 - 3) jednostek prowadzących działalność gospodarczą.

Art. 25.

1. Prawo realizacji zadań finansowanych ze środków publicznych przysługuje ogółowi podmiotów, chyba że ustawy stanowią inaczej.
2. Podmiot wnioskujący o przyznanie środków publicznych na realizację wyodrębnionego zadania powinien przedstawić ofertę wykonania zgodnie z zasadami uczciwej konkurencji, gwarantującą wykonanie zadania w sposób efektywny, oszczędny i terminowy.

Art. 26.

1. Ujęte w budżetach jednostek sektora finansów publicznych:
 - 1) dochody – stanowią prognozy ich wielkości;
 - 2) wydatki, z wyłączeniem wydatków finansowanych z dochodów własnych jednostek budżetowych, oraz rozchody - stanowią nieprzekraczalny limit.
2. Ujęte w rocznych planach finansowych jednostek sektora finansów publicznych:
 - 1) przychody – stanowią prognozy ich wielkości;
 - 2) wydatki – mogą ulec zmianie, jeżeli:
 - a) zrealizowano przychody wyższe od prognozowanych,
 - b) zmiana wydatków nie spowoduje zwiększenia dotacji z budżetu oraz nie zmniejszy wielkości planowanych wpłat do budżetu albo zysków oraz planowanego stanu środków na dzień 31 grudnia roku objętego planowaniem.
3. Zmiany przychodów i wydatków, o których mowa w ust. 2, wymagają dokonania zmian w rocznym planie finansowym.

Art. 27.

1. Zamieszczenie w budżecie państwa dochodów z określonych źródeł lub wydatków na określone cele nie stanowi podstawy roszczeń bądź zobowiązań państwa wobec osób trzecich ani roszczeń tych osób wobec państwa.
2. Przepisu ust. 1 nie stosuje się do wydatków budżetu państwa na subwencje dla jednostek samorządu terytorialnego.
3. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio do budżetów jednostek samorządu terytorialnego.

Art. 28.

1. Wydatki publiczne mogą być ponoszone na cele i w wysokości ustalonych w ustawie budżetowej, uchwale budżetowej jednostki samorządu terytorialnego i w planie finansowym jednostki sektora finansów publicznych.
2. Jednostki sektora finansów publicznych dokonują wydatków zgodnie z przepisami dotyczącymi poszczególnych rodzajów wydatków.
3. Wydatki publiczne powinny być dokonywane:
 - 1) w sposób celowy i oszczędny, z zachowaniem zasady uzyskiwania najlepszych efektów z danych nakładów;
 - 2) w sposób umożliwiający terminową realizację zadań;
 - 3) w wysokości i terminach wynikających z wcześniej zaciągniętych zobowiązań.
4. Jednostki sektora finansów publicznych dokonują zakupów dostaw, usług i robót budowlanych na zasadach określonych w przepisach o zamówieniach publicznych.

5. Planowanie i dokonywanie wydatków na realizację każdego kolejnego etapu programu wieloletniego poprzedzane jest analizą i oceną efektów uzyskanych w etapach poprzednich.

Art. 28a.

1. Kierownik jednostki sektora finansów publicznych, zwany dalej "kierownikiem jednostki", jest odpowiedzialny za całość gospodarki finansowej, w tym za wykonywanie określonych ustawą obowiązków w zakresie kontroli finansowej.
2. Kierownik jednostki może powierzyć określone obowiązki w zakresie gospodarki finansowej pracownikom jednostki. Przyjęcie obowiązków przez te osoby powinno być stwierdzone dokumentem.

Art. 28b.

1. Organ sprawujący, na podstawie odrębnych przepisów, nadzór nad jednostką sektora finansów publicznych kontroluje przestrzeganie przez tę jednostkę realizacji procedur, o których mowa w art. 35a ust. 2 pkt 1.
2. Kontrola, o której mowa w ust. 1, obejmuje w każdym roku co najmniej 5% wydatków nadzorowanej jednostki.

Art. 29.

1. Minister Finansów, w porozumieniu z dysponentami części budżetowych, o których mowa w art. 67 ust. 4, opracowuje harmonogram realizacji dochodów i wydatków budżetu państwa.
2. Zarząd jednostki samorządu terytorialnego opracowuje harmonogram realizacji dochodów i wydatków budżetu jednostki samorządu terytorialnego.
3. Dysponent części budżetowej oraz zarząd jednostki samorządu terytorialnego informują podległe i nadzorowane jednostki o harmonogramie, o którym mowa w ust. 1 i 2.
4. Realizacja wydatków powinna być dokonywana zgodnie z harmonogramem, o którym mowa w ust. 1 i 2.
5. Dla poniesienia jednorazowego wydatku wyższego niż wielkość wynikająca z harmonogramu niezbędne jest uzyskanie zgody odpowiednio Ministra Finansów bądź zarządu jednostki samorządu terytorialnego.
6. Jednostki sektora finansów publicznych mogą zaciągać zobowiązania do wysokości wynikającej z planu wydatków jednostki, pomniejszonej o wydatki na wynagrodzenia i uposażenia oraz o obowiązkowe wpłaty płatnika.
7. Dysponent części budżetowej lub zarząd jednostki samorządu terytorialnego może ustalić dla podległych jednostek dodatkowe ograniczenia zaciągania zobowiązań bądź dokonywania wydatków.

Art. 30.

Środki, o których mowa w art. 3 ust. 1 pkt 2 i 2a, są:

- 1) przeznaczone wyłącznie na cele określone w umowie międzynarodowej, przepisach odrębnych lub deklaracji dawcy;
- 2) wydatkowane zgodnie z procedurami zawartymi w tej umowie lub innymi procedurami obowiązującymi przy ich wykorzystywaniu.

Art. 30a.

Przy wydatkowaniu środków, o których mowa w art. 3 ust. 1 pkt 2a i ust. 3 pkt 1, 2 i 4, a także środków przeznaczonych na współfinansowanie programów i projektów realizowanych z tych środków stosuje się odpowiednio zasady rozliczania określone dla dotacji z budżetu państwa.

Art. 30b.

1. Szczegółowe warunki wykorzystania i rozliczania przyznanych środków, o których mowa w art. 3 ust. 3 pkt 1, 2 i 4, określa umowa zawarta z beneficjentem pomocy udzielanej z tych środków. Do rozliczenia środków, o których mowa w art. 3 ust. 3 pkt 3, stosuje się odrębne przepisy.
2. Minister Finansów sprawuje nadzór finansowy w zakresie środków, o których mowa w art. 3 ust. 1 pkt 2, w szczególności nad podmiotami:
 - 1) nadzorującymi programy lub projekty realizowane z tych środków;
 - 2) dysponującymi tymi środkami.
3. Sposób zarządzania środkami, o których mowa w art. 3 ust. 3 pkt 1, 2 i 4 służącymi do realizacji określonych programów lub projektów określają porozumienia między Ministrem Finansów a podmiotami określonymi w ust. 2.

Art. 30c.

1. Nadzorujący programy lub projekty realizowane ze środków, o których mowa w art. 3 ust. 3 pkt 1, 2 i 4, sprawują kontrolę nad wykorzystaniem tych środków i dokonują oceny ich wykorzystania.
2. Przedmiotem oceny, o której mowa w ust. 1, jest w szczególności:
 - 1) zakres zrealizowanych zadań;
 - 2) terminowość wykorzystania środków;
 - 3) prawidłowość wykorzystania środków pod względem zgodności z planowanym przeznaczeniem oraz procedurami.
3. Wyniki kontroli i oceny, o których mowa w ust. 1, przekazuje się Ministrowi Finansów i dawcy środków.

Art. 30d.

1. Środki, o których mowa w art. 3 ust. 1 pkt 2, są gromadzone na wyodrębnionych rachunkach bankowych, prowadzonych w euro, i mogą być wydatkowane do wysokości kwot zgromadzonych na tych rachunkach.
2. Obsługę bankową rachunków, o których mowa w ust. 1, prowadzi Narodowy Bank Polski na podstawie umów rachunku bankowego.

3. W ramach obsługi, o której mowa w ust. 2, Narodowy Bank Polski jest obowiązany do dokonywania wypłat w złotych lub w euro na podstawie dyspozycji właściciela rachunku lub jego pełnomocników.”;
4. W przypadku wykorzystania środków, o których mowa w art. 3 ust. 3 pkt 1, 2 i 4:
 - 1) niezgodnie z przeznaczeniem;
 - 2) bez zachowania procedur, o których mowa w art. 30 pkt 2;
 - 3) pobrania ich w sposób nienależny albo w nadmiernej wysokości- podlegają one zwrotowi przez beneficjenta pomocy udzielonej z tych środków wraz z odsetkami w wysokości określonej jak dla zaległości podatkowych na rachunek, na którym są gromadzone lub z którego zostały wypłacone.
5. Wykorzystanie środków, o których mowa w art. 3 ust. 3 pkt 1, 2 i 4, w sposób określony w ust. 4 wyklucza prawo otrzymania tych środków przez kolejne 3 lata licząc od dnia stwierdzenia nieprawidłowego wykorzystania tych środków, chyba że obowiązek ich przyznania danemu podmiotowi lub grupie podmiotów wynika z umowy zawartej z dawcą środków, wskazującej bezpośrednio ten podmiot.
6. Do zwrotu środków, o których mowa w art. 3 ust. 3 pkt 3, stosuje się odrębne przepisy.

Art. 30e.

1. Minister Finansów może określić, w drodze rozporządzenia, sposób, warunki i tryb dysponowania środkami, o których mowa w art. 3 ust. 3 pkt 1, w szczególności:
 - 1) tryb ustalania podmiotów dysponujących tymi środkami,
 - 2) tryb uruchamiania tych środków i rodzaje rachunków bankowych,
 - 3) tryb i terminy sporządzania planów finansowych dokonywania wydatków,
 - 4) sposób oceny przebiegu programów i projektów realizowanych z tych środków oraz zakres i tryb sporządzania sprawozdań z wykorzystywania tych środków,
 - 5) tryb i terminy zamykania oraz rozliczania programów i projektów realizowanych z tych środków– uwzględniając w szczególności postanowienia umów międzynarodowych.
2. Minister Finansów może określić, w drodze rozporządzenia, sposób, warunki i tryb dysponowania środkami, o których mowa w art. 3 ust. 3 pkt 2, w szczególności:
 - 1) tryb uruchamiania tych środków i rodzaje rachunków bankowych,
 - 2) tryb i terminy sporządzania planów finansowych dokonywania wydatków– uwzględniając w szczególności procedury określające wykorzystanie tych środków, obowiązujące w Unii Europejskiej.
3. Minister Finansów w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw rozwoju wsi oraz ministrem właściwym do spraw rynków rolnych określi, w drodze rozporządzenia, warunki i tryb udzielania i rozliczania pożyczek na prefinansowanie zadań Wspólnej Polityki Rolnej, przekazywania na rachunek bieżący agencji płatniczych, o których mowa w odrębnych przepisach, zwanych dalej „agencjami płatniczymi”, środków pochodzących z Sekcji Gwarancji Europejskiego Fundu-

szu Orientacji i Gwarancji Rolnej i środków krajowych przeznaczonych na realizację zadań Wspólnej Polityki Rolnej oraz sposób rozliczania tych środków, mając na względzie zachowanie przez agencje płatnicze terminów i warunków dokonywanych płatności, a także konieczność kontroli środków będących w dyspozycji agencji płatniczych.

Art. 30g.

1. Jednostki sektora finansów publicznych realizujące programy i projekty finansowane z udziałem środków, o których mowa w art. 3 ust. 3 pkt 2, mogą otrzymać z budżetu państwa środki na prefinansowanie tych programów i projektów.
2. Agencje płatnicze realizujące zadania Wspólnej Polityki Rolnej, mogą otrzymać z budżetu państwa środki na prefinansowanie tych zadań.
3. Rada Ministrów może określić, w drodze rozporządzenia, warunki, jakie powinna spełniać jednostka sektora finansów publicznych, aby otrzymać środki, o których mowa w ust. 1, uwzględniając zróżnicowanie form organizacyjno-prawnych i sytuację finansową tych jednostek, możliwości budżetu państwa a ponadto, w odniesieniu do jednostek samorządu terytorialnego, kwotę dochodów na jednego mieszkańca i stan ich wyposażenia w obiekty infrastrukturalne.
4. Środki na prefinansowanie udostępniane są w formie oprocentowanych pożyczek, z zastrzeżeniem ust. 5
5. Pożyczki, o których mowa w ust. 4, udzielane państwowym jednostkom budżetowym, samorządom województw na zadania z zakresu zwalczania bezrobocia realizowane przez wojewódzkie urzędy pracy oraz agencjom płatniczym nie są oprocentowane.

Art. 30h.

1. Jednostka sektora finansów publicznych, która otrzyma z budżetu państwa środki na prefinansowanie, jest obowiązana do otwarcia w Banku Gospodarstwa Krajowego rachunku bankowego do obsługi finansowej realizowanego projektu, z zastrzeżeniem ust. 2-4.
2. Państwowa jednostka budżetowa oraz państwowa osoba prawna działająca w formie agencji, która otrzyma z budżetu państwa środki na prefinansowanie, może otworzyć w Narodowym Banku Polskim rachunek bankowy do obsługi finansowej realizowanego projektu.
3. Jednostka samorządu terytorialnego, która otrzyma z budżetu państwa środki na prefinansowanie, może otworzyć odrębny rachunek bankowy do obsługi finansowej realizowanego projektu w banku prowadzącym obsługę budżetu tej jednostki.
4. Agencja płatnicza, które otrzyma z budżetu państwa środki na prefinansowanie zadań Wspólnej Polityki Rolnej, jest obowiązana do otwarcia w Narodowym Banku Polskim rachunku bankowego do obsługi finansowej tych zadań.

Art. 30i.

1. Zwrot pożyczki udzielonej na prefinansowanie następuje po otrzymaniu środków z budżetu Unii Europejskiej.

2. W przypadku niewpłynięcia środków z budżetu Unii Europejskiej, z przyczyn zależnych od jednostki sektora finansów publicznych, zwrot pożyczki następuje ze środków własnych jednostki sektora finansów publicznych.
3. Minister Finansów w porozumieniu z ministrem odpowiedzialnym za zarządzanie programem lub projektem finansowanym z udziałem środków, o których mowa w art. 3 ust. 3 pkt 2, zwanym dalej „właściwym ministrem” określi, w drodze rozporządzenia, tryb i terminy przekazywania środków z budżetu państwa na prefinansowanie oraz tryb i terminy zwrotu pożyczek do budżetu państwa, a w szczególności:
 - 1) dokumenty niezbędne do przekazania pożyczki;
 - 2) sposób ustalania transz pożyczki i warunki przekazywania środków;
 - 3) tryb i termin rozliczenia pożyczki;
 - 4) sposób zwrotu pożyczki;
 - 5) tryb i terminy zwrotu pożyczki, w przypadku o którym mowa w ust. 2;
 - 6) wysokość prowizji bankowych;
 - 7) wysokość oprocentowania, nie wyższą niż rentowność 52-tygodniowych bonów skarbowych- uwzględniając konieczność zapewnienia prawidłowego wydatkowania środków z budżetu państwa.

Art. 30j.

1. Przepisów art. 30i nie stosuje się do agencji płatniczej.
2. Rozliczenie pożyczki udzielonej agencji płatniczej następuje po wpłynięciu środków, o których mowa w art. 3 ust. 3 pkt 3 na rachunek bankowy do obsługi tych środków.

Art. 30k.

1. Umowę pożyczki z jednostką sektora finansów publicznych zawiera właściwy minister, z zastrzeżeniem ust. 5.
2. Właściwy minister może zlecić Bankowi Gospodarstwa Krajowego zawieranie umów, o których mowa w ust. 1.
3. Minister Finansów może, na wniosek właściwego ministra, otworzyć w Banku Gospodarstwa Krajowego rachunek bankowy do obsługi pożyczek, o których mowa w ust. 2.
4. Rachunek bankowy, o którym mowa w ust. 3, jest oprocentowany. Oprocentowanie rachunku ustalone zostanie w umowie rachunku bankowego.
5. Umowę pożyczki z państwową jednostką budżetową, państwową osobą prawną działającą w formie agencji lub agencją płatniczą zawiera Minister Finansów.

Art. 30l.

1. Pożyczka wykorzystana niezgodnie z przeznaczeniem podlega zwrotowi do budżetu państwa wraz z odsetkami ustalonymi jak dla zaległości podatkowych w terminie 7 dni od dnia stwierdzenia nieprawidłowego wykorzystania pożyczki.
2. Zwrotowi podlega ta część pożyczki udzielonej na prefinansowanie, która została nieprawidłowo wykorzystana
3. W przypadku niedokonania zwrotu w terminie, o którym mowa w ust. 1, Minister Finansów może:
 - 1) potrącić pożyczkę wraz z odsetkami z należnej jednostce samorządu terytorialnego subwencji lub udziałów w podatkach;
 - 2) dokonać blokady wydatków, w trybie art. 100, przewidzianych na dotacje lub inne dofinansowanie wydatków jednostki sektora finansów, jeżeli jednostka takie finansowanie z budżetu państwa otrzymuje.
4. Wykorzystanie pożyczki niezgodnie z przeznaczeniem wyklucza prawo do otrzymania środków na współfinansowanie programów i projektów oraz prefinansowanie przez okres 3 lat, licząc od dnia stwierdzenia nieprawidłowego wykorzystania pożyczki.
5. Przepisy ust. 1-4 nie dotyczą agencji płatniczych.

Art. 31.

1. Przedstawiane Radzie Ministrów projekty aktów prawnych, których skutkiem finansowym może być zwiększenie wydatków lub zmniejszenie dochodów podmiotów sektora finansów publicznych w stosunku do wielkości wynikających z obowiązujących przepisów, wymagają określenia wysokości tych skutków i uprzedniego ich zaopiniowania przez Ministra Finansów.
2. Wydanie przez organ administracji rządowej aktu normatywnego wywołującego skutki finansowe dla budżetu państwa, nieprzewidziane w danej części budżetowej, wymaga porozumienia z Ministrem Finansów.
3. Projekt ustawy skutkującej zmianą poziomu dochodów własnych bądź wydatków jednostek samorządu terytorialnego wymaga określenia wysokości skutków tych zmian oraz zaopiniowania przez Komisję Wspólną Rządu i Samorządu Terytorialnego.
4. Rada Ministrów przekazując do Sejmu projekt ustawy, o którym mowa w ust. 3, załącza opinię Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego.

Art. 32.

Minister Finansów określa, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady gospodarki finansowej jednostek budżetowych, zakładów budżetowych, gospodarstw pomocniczych jednostek budżetowych oraz szczegółowe zasady i terminy rocznych rozliczeń i wpłat do budżetu, z uwzględnieniem:

- 1) zasad i trybu sporządzania planów finansowych oraz dokonywania zmian w tych planach;

- 2) trybu pobierania dochodów i dokonywania wydatków państwowych jednostek budżetowych;
- 3) sposobu ustalania nadwyżki środków obrotowych w zakładach budżetowych;
- 4) sposobu ustalania nadwyżki dochodów własnych jednostek budżetowych oraz terminów i sposobu ustalania zaliczkowych wpłat do budżetu nadwyżki środków obrotowych zakładów budżetowych oraz połowy zysku gospodarstw pomocniczych jednostek budżetowych;
- 5) specyfiki działalności jednostek organizacyjnych podległych lub nadzorowanych przez ministra właściwego do spraw obrony narodowej, ministra właściwego do spraw wewnętrznych, Szefa Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Szefa Agencji Wywiadu oraz jednostek organizacyjnych działających poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej;
- 6) specyfiki finansowania szkoleń, które na mocy odrębnych ustaw są prowadzone i rozliczane w semestrach nie pokrywających się z rokiem budżetowym;
- 7) specyfiki organizacji i obsługi postępowań odwoławczych.

Art. 33.

1. Jednostki będące państwowymi osobami prawnymi, a zaliczone do sektora finansów publicznych, sporządzają plany finansowe zgodnie z przepisami stanowiącymi podstawę ich utworzenia, z uwzględnieniem przepisów niniejszej ustawy.
2. Jednostki, o których mowa w ust. 1, wyodrębniają w planach finansowych:
 - 1) przychody własne;
 - 2) dotacje z budżetu państwa lub budżetów jednostek samorządu terytorialnego;
 - 3) wydatki:
 - a) na wynagrodzenia i składki naliczane od wynagrodzeń,
 - b) majątkowe.
3. Plany finansowe jednostek, o których mowa w ust. 1, po ich zatwierdzeniu bądź uchwaleniu przez organ wskazany w przepisach, na podstawie których jednostka została utworzona, przekazywane są Ministrowi Finansów w terminie 14 dni od dnia zatwierdzenia bądź uchwalenia.
4. W przypadku osiągnięcia przychodów wyższych niż ujęte w planie finansowym, państwowe osoby prawne, o których mowa w ust. 1, dokonują odpowiednich zmian w planie wydatków.

Art. 34.

1. Spłata należności pieniężnych, do których nie stosuje się przepisów ustawy - Ordynacja podatkowa, przypadających na podstawie przepisów szczególnych państwowym jednostkom sektora finansów publicznych, o których mowa w art. 18-20 i 22, może być, w szczególnie uzasadnionych przypadkach, umarzana, odroczone lub rozkładana na raty.
- 1a. Należności i wierzytelności przypadające agencjom płatniczym, pochodzące z Sekcji Gwarancji Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej i środków krajowych przeznaczonych na realizację Wspólnej Polityki Rolnej,

mogą być, w szczególnie uzasadnionych przypadkach, umarzane w całości lub w części, a ich spłata odraczana lub rozkładana na raty.

2. Rada Ministrów określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady i tryb umarzania, odraczania lub rozkładania na raty spłat należności, o których mowa w ust. 1, a także wskazuje organy do tego uprawnione, z uwzględnieniem:
 - 1) przesłanek uzasadniających umorzenie, odroczenie lub rozłożenie na raty należności;
 - 2) rodzaju i zakresu udzielonych ulg w spłaceniu należności;
 - 3) wskazania organów właściwych do umarzania należności, odraczania lub rozkładania na raty w zależności od wysokości kwot udzielonej ulgi.
- 2a. Rada Ministrów określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady i tryb umarzania w całości lub w części, odraczania lub rozkładania na raty spłaty należności, o których mowa w ust. 1a, a także wskaże organy do tego uprawnione, z uwzględnieniem:
 - 1) przesłanek uzasadniających umorzenie w całości lub w części, odroczenie lub rozłożenie na raty należności;
 - 2) rodzaju i zakresu udzielonych ulg w spłaceniu należności;
 - 3) wskazania organów właściwych do umarzania należności w całości lub w części, odraczania lub rozkładania na raty, w zależności od wysokości udzielonej ulgi.
3. Egzekucja należności, o których mowa w ust. 1, z wyjątkiem należności o charakterze cywilnoprawnym, następuje w trybie i na zasadach określonych w przepisach o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

Art. 34a.

Organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego może określić szczegółowe zasady i tryb umarzania wierzytelności jej jednostek organizacyjnych z tytułu należności pieniężnych, do których nie stosuje się przepisów ustawy – Ordynacja podatkowa, udzielania innych ulg w spłaceniu tych należności oraz wskazać organy do tego uprawnione.

Art. 35.

1. Głównym księgowym jednostki sektora finansów publicznych, zwanym dalej „głównym księgowym”, jest pracownik, któremu kierownik jednostki powierza obowiązki i odpowiedzialność w zakresie:
 - 1) prowadzenia rachunkowości jednostki;
 - 2) wykonywania dyspozycji środkami pieniężnymi;
 - 3) dokonywania wstępnej kontroli zgodności operacji gospodarczych i finansowych z planem finansowym;
 - 4) dokonywania wstępnej kontroli kompletności i rzetelności dokumentów dotyczących operacji gospodarczych i finansowych.
2. Głównym księgowym może być osoba, która:
 - 1) ma obywatelstwo polskie;

- 2) ma pełną zdolność do czynności prawnych oraz korzysta z pełni praw publicznych;
 - 3) nie była prawomocnie skazana za przestępstwa: przeciwko mieniu, przeciwko obrotowi gospodarczemu, przeciwko działalności instytucji państwowych oraz samorządu terytorialnego, przeciwko wiarygodności dokumentów lub za przestępstwo karne skarbowe;
 - 4) ukończyła:
 - a) ekonomiczne jednolite studia magisterskie, ekonomiczne wyższe studia zawodowe, uzupełniające ekonomiczne studia magisterskie lub ekonomiczne studia podyplomowe i posiada co najmniej 3-letnią praktykę w księgowości, lub
 - b) średnią, policealną lub pomaturalną szkołę zawodową o kierunku rachunkowość i posiada co najmniej 6-letnią praktykę w księgowości.
3. Dowodem dokonania przez głównego księgowego wstępnej kontroli, o której mowa w ust. 1 pkt 3 i 4, jest jego podpis złożony na dokumentach dotyczących danej operacji. Złożenie podpisu przez głównego księgowego na dokumencie, obok podpisu pracownika właściwego rzeczowo, oznacza, że:
- 1) nie zgłasza zastrzeżeń do przedstawionej przez właściwych rzeczowo pracowników oceny prawidłowości merytorycznej tej operacji i jej zgodności z prawem;
 - 2) nie zgłasza zastrzeżeń do kompletności oraz formalno-rachunkowej rzetelności i prawidłowości dokumentów, dotyczących tej operacji;
 - 3) zobowiązania wynikające z operacji mieszczą się w planie finansowym oraz harmonogramie dochodów i wydatków, a jednostka posiada środki finansowe na ich pokrycie.
4. Główny księgowy, w razie ujawnienia nieprawidłowości w zakresie określonym w ust. 3, zwraca dokument właściwemu rzeczowo pracownikowi, a w razie nieusunięcia nieprawidłowości odmawia jego podpisania.
5. O odmowie podpisania dokumentu i jej przyczynach główny księgowy zawiadamia pisemnie kierownika jednostki. Kierownik jednostki może wstrzymać realizację zakwestionowanej operacji albo wydać w formie pisemnej polecenie jej realizacji.
6. W celu realizacji swoich zadań główny księgowy ma prawo:
- 1) żądać od kierowników innych komórek organizacyjnych jednostki udzielania w formie ustnej lub pisemnej niezbędnych informacji i wyjaśnień, jak również udostępnienia do wglądu dokumentów i wyliczeń będących źródłem tych informacji i wyjaśnień;
 - 2) wnioskować do kierownika jednostki o określenie trybu, według którego mają być wykonywane przez inne komórki organizacyjne jednostki prace niezbędne do zapewnienia prawidłowości gospodarki finansowej oraz ewidencji księgowej, kalkulacji kosztów i sprawozdawczości finansowej.
7. Przepisy dotyczące głównego księgowego stosuje się odpowiednio do głównego księgowego budżetu państwa, głównego księgowego części budżetowej oraz skarbnika (głównego księgowego budżetu jednostki samorządu terytorialnego).

Rozdział 5

Kontrola finansowa i audyt wewnętrzny w jednostkach sektora finansów publicznych

Art. 35a.

1. Kontrola finansowa w jednostkach sektora finansów publicznych dotyczy procesów związanych z gromadzeniem i rozdysponowaniem środków publicznych oraz gospodarowaniem mieniem.
2. Kontrola finansowa obejmuje:
 - 1) zapewnienie przestrzegania procedur kontroli oraz przeprowadzanie wstępnej oceny celowości zaciągania zobowiązań finansowych i dokonywania wydatków;
 - 2) badanie i porównanie stanu faktycznego ze stanem wymaganym, pobierania i gromadzenia środków publicznych, zaciągania zobowiązań finansowych i dokonywania wydatków ze środków publicznych, udzielania zamówień publicznych oraz zwrotu środków publicznych;
 - 3) prowadzenie gospodarki finansowej oraz stosowanie procedur, o których mowa w pkt 1.
3. Procedury, o których mowa w ust. 2 pkt 1, ustala w formie pisemnej kierownik jednostki, biorąc pod uwagę standardy, o których mowa w art. 35o ust. 1 pkt 1.

Art. 35b.

W urzędach, w rozumieniu przepisów o służbie cywilnej, zadania związane z kontrolą finansową i audytem wewnętrznym, o którym mowa w art. 35c, przypisane kierownikowi jednostki wykonuje dyrektor generalny.

Art. 35c.

1. Audytem wewnętrznym jest ogół działań, przez które kierownik jednostki uzyskuje obiektywną i niezależną ocenę funkcjonowania jednostki w zakresie gospodarki finansowej pod względem legalności, gospodarności, celowości, rzetelności, a także przejrzystości i jawności.
2. Audyt wewnętrzny obejmuje w szczególności:
 - 1) badanie dowodów księgowych oraz zapisów w księgach rachunkowych;
 - 2) ocenę systemu gromadzenia środków publicznych i dysponowania nimi oraz gospodarowania mieniem;
 - 3) ocenę efektywności i gospodarności zarządzania finansowego.

Art. 35d.

1. Audyt wewnętrzny, z zastrzeżeniem ust. 2, prowadzi się w:
 - 1) jednostkach, o których mowa w art. 83 ust. 2;
 - 2) ministerstwach;

- 3) Kancelarii Prezesa Rady Ministrów;
 - 4) urzędach centralnych;
 - 5) urzędach przewodniczących komitetów wchodzących w skład Rady Ministrów;
 - 6) Rządowym Centrum Studiów Strategicznych;
 - 7) Rządowym Centrum Legislacji;
 - 8) urzędach wojewódzkich;
 - 9) urzędach celnych;
 - 10) urzędach skarbowych;
 - 11) funduszach celowych, stanowiących wyodrębnione jednostki organizacyjne;
 - 12) Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych, Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego i zarządzanych przez nie funduszach;
 - 13) Narodowym Funduszu Zdrowia;
 - 14) należących do sektora finansów publicznych państwowych osobach prawnych utworzonych na podstawie odrębnych ustaw w celu wykonywania zadań publicznych;
 - 15) powszechnych jednostkach organizacyjnych prokuratury;
 - 16) jednostkach organizacyjnych Służby Więziennej.
2. Audyt wewnętrzny prowadzi się w innych, niż wymienione w ust. 1, jednostkach sektora finansów publicznych, w tym w jednostkach samorządu terytorialnego, jeżeli jednostki te gromadzą znaczne środki publiczne lub dokonują znacznych wydatków publicznych.
 - 2a. Do środków publicznych, o których mowa w ust. 2, dolicza się odpowiednio dochody własne i wydatki nimi finansowane jednostek budżetowych oraz dochody i wydatki funduszu motywacyjnego państwowej jednostki budżetowej.
 3. Minister Finansów określi, w drodze rozporządzenia, kwoty przychodów oraz wydatków środków publicznych dokonywanych w ciągu roku kalendarzowego, których przekroczenie powoduje obowiązek prowadzenia audytu wewnętrznego w jednostkach sektora finansów publicznych, o których mowa w ust. 2, oraz termin, w ciągu którego jednostki te będą zobowiązane do rozpoczęcia audytu wewnętrznego.
 4. Kwoty, o których mowa w ust. 3, nie mogą być niższe niż 0,001% produktu krajowego brutto.

Art. 35e.

1. Audyt wewnętrzny w jednostce sektora finansów publicznych prowadzi audytor wewnętrzny zatrudniony w tej jednostce, z zastrzeżeniem ust. 2–2e.
2. W państwowej jednostce budżetowej działającej poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej audyt wewnętrzny przeprowadza audytor wewnętrzny zatrudniony w jednostce nadrzędnej lub nadzorującej.
- 2a. W urzędzie celnym i urzędzie skarbowym audyt wewnętrzny przeprowadza audytor wewnętrzny zatrudniony odpowiednio w izbie celnej lub izbie skarbowej.

- 2b. W sądzie rejonowym audyt wewnętrzny przeprowadza audytor wewnętrzny zatrudniony w sądzie okręgowym.
- 2c. W prokuraturze rejonowej audyt wewnętrzny przeprowadza audytor wewnętrzny zatrudniony w prokuraturze okręgowej.
- 2d. W jednostkach organizacyjnych Służby Więziennej podległych Dyrektorowi Generalnemu Służby Więziennej, z wyjątkiem okręgowych inspektoratów Służby Więziennej, audyt wewnętrzny przeprowadza audytor wewnętrzny zatrudniony w Centralnym Zarządzie Służby Więziennej. W jednostce organizacyjnej Służby Więziennej podległej dyrektorowi okręgowemu Służby Więziennej audyt wewnętrzny przeprowadza audytor wewnętrzny zatrudniony w okręgowym inspektoracie Służby Więziennej.
- 2e. W zakładzie budżetowym utworzonym przez Ministra Sprawiedliwości audyt wewnętrzny przeprowadza audytor wewnętrzny zatrudniony w Ministerstwie Sprawiedliwości, z zastrzeżeniem ust. 2d.
3. Audytor wewnętrzny podlega bezpośrednio kierownikowi jednostki, który zapewnia organizacyjną odrębność wykonywania przez niego zadań określonych w ustawie.
4. Rozwiązanie stosunku pracy z audytorem wewnętrznym zatrudnionym w jednostkach, o których mowa w art. 35d ust. 1 pkt 2–16 oraz ust. 2, z wyłączeniem jednostek samorządu terytorialnego, nie może nastąpić bez zgody Głównego Inspektora Audytu Wewnętrznego.

Art. 35f.

1. Audyt wewnętrzny, z zastrzeżeniem ust. 2, przeprowadza się na podstawie rocznego planu audytu wewnętrznego jednostki sektora finansów publicznych, zwanego dalej „planem audytu”.
2. W uzasadnionych przypadkach audyt wewnętrzny przeprowadza się poza planem audytu.
3. Plan audytu przygotowuje audytor wewnętrzny w porozumieniu z kierownikiem jednostki.
4. Plan audytu zawiera w szczególności:
 - 1) analizę obszarów ryzyka w zakresie gromadzenia środków publicznych i dysponowania nimi;
 - 2) tematy audytu wewnętrznego;
 - 3) proponowany harmonogram realizacji audytu wewnętrznego;
 - 4) planowane obszary, które powinny zostać objęte audytem wewnętrznym w kolejnych latach.
5. Audytor wewnętrzny przedstawia kierownikowi jednostki, a w przypadku jednostek, o których mowa w art. 35d ust. 1 pkt 2–16 – także Głównemu Inspektorowi Audytu Wewnętrznego:
 - 1) do końca marca każdego roku – sprawozdanie z wykonania planu audytu za rok poprzedni;
 - 2) do końca października każdego roku – plan audytu na rok następny.

Art. 35g.

1. Do przeprowadzania audytu wewnętrznego uprawnia imienne upoważnienie wystawione przez kierownika jednostki oraz legitymacja służbowa lub dowód osobisty.
2. W przypadkach wymagających specjalnych kwalifikacji audytor wewnętrzny może, w uzgodnieniu z kierownikiem jednostki, powołać rzeczoznawcę.

Art. 35h.

1. Przed rozpoczęciem audytu wewnętrznego w komórce organizacyjnej audytor wewnętrzny zawiadamia kierownika tej komórki o przedmiocie i czasie trwania audytu wewnętrznego.
2. Kierownik komórki, o której mowa w ust. 1, zapewnia audytorowi wewnętrznemu warunki niezbędne do sprawnego przeprowadzania audytu wewnętrznego, przedstawia żądane dokumenty oraz ułatwia terminowe udzielanie wyjaśnień przez pracowników tej komórki.
3. Obowiązkiem audytora wewnętrznego jest rzetelne, obiektywne i niezależne:
 - 1) ustalenie stanu faktycznego w zakresie funkcjonowania gospodarki finansowej;
 - 2) określenie oraz analiza przyczyn i skutków uchybień;
 - 3) przedstawienie uwag i wniosków w sprawie usunięcia uchybień.
4. Wyniki audytu wewnętrznego przedstawia się w sprawozdaniu z przeprowadzenia audytu wewnętrznego.

Art. 35i.

1. Sprawozdanie z przeprowadzenia audytu wewnętrznego jest przekazywane kierownikowi jednostki.
2. Kierownik jednostki, na podstawie sprawozdania z przeprowadzenia audytu wewnętrznego, podejmuje działania mające na celu usunięcie uchybień oraz usprawnienie funkcjonowania jednostki w zakresie gospodarki finansowej, informując o tym audytora wewnętrznego.
3. Jeżeli w terminie 2 miesięcy od dnia otrzymania sprawozdania z przeprowadzenia audytu wewnętrznego nie zostaną podjęte działania mające na celu usunięcie uchybień w zakresie funkcjonowania gospodarki finansowej, kierownik jednostki informuje o tym Głównego Inspektora Audytu Wewnętrznego oraz audytora wewnętrznego, uzasadniając brak podjęcia działań, z zastrzeżeniem ust. 4.
4. W jednostkach podległych lub nadzorowanych przez właściwych ministrów, w przypadku, o którym mowa w ust. 3, kierownik jednostki informuje również właściwego ministra.

Art. 35j.

1. Minister Finansów określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowy sposób i tryb przeprowadzania audytu wewnętrznego.

2. Rozporządzenie, o którym mowa w ust. 1, określa w szczególności:

- 1) szczegółowe warunki planowania audytu wewnętrznego, w tym wzór planu audytu,
- 2) sposób dokumentowania wyników audytu wewnętrznego,
- 3) sposób współpracy z pracownikami komórki, w której jest przeprowadzany audyt wewnętrzny,
- 4) tryb sporządzania oraz elementy sprawozdania, o którym mowa w art. 35h ust. 4

– z uwzględnieniem powszechnie uznawanych standardów.

Art. 35k.

Audytorem wewnętrznym może być osoba, która:

- 1) ma obywatelstwo polskie;
- 2) ma pełną zdolność do czynności prawnych oraz korzysta z pełni praw publicznych;
- 3) nie była karana za przestępstwo popełnione z winy umyślnej;
- 4) posiada wyższe wykształcenie;
- 5) złożyła z pozytywnym wynikiem egzamin przed Komisją Egzaminacyjną, zwaną dalej „Komisją”.

Art. 35l.

1. Komisję powołuje na czteroletnią kadencję Minister Finansów spośród pracowników Ministerstwa Finansów, pracowników naukowych lub naukowo-dydaktycznych w dziedzinach objętych zakresem tematycznym egzaminu. W skład Komisji mogą wchodzić także przedstawiciele organizacji, których celem jest promowanie i rozwój audytu wewnętrznego.
2. W skład Komisji wchodzi nie więcej niż 8 członków.
3. Przewodniczącego Komisji i sekretarza Komisji wyznacza Minister Finansów z grona jej członków.
4. Członkowie Komisji wykonują swoje funkcje za wynagrodzeniem.

Art. 35i.

1. W celu sprawdzenia praktycznego i teoretycznego przygotowania kandydata na audytora wewnętrznego Komisja przeprowadza egzamin.
2. Egzamin obejmuje zagadnienia z zakresu metodyki przeprowadzenia audytu, standardów audytu, administracji publicznej, finansów publicznych, mikroekonomii oraz oszacowania ryzyka.
3. Komisja ustala szczegółowy zakres tematów egzaminów.
4. Egzamin składa się z części pisemnej i ustnej. Warunkiem dopuszczenia do części ustnej jest zdanie z wynikiem pozytywnym części pisemnej egzaminu.
5. Za egzamin pobiera się opłatę, która stanowi dochód budżetu państwa.

6. Minister Finansów określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) regulamin działania Komisji,
- 2) sposób organizowania i regulamin przeprowadzania egzaminu,
- 3) wzór zaświadczenia o złożeniu egzaminu z wynikiem pozytywnym,
- 4) wysokość opłaty za udział w egzaminie,
- 5) sposób ustalania i wysokość wynagrodzeń członków Komisji

– mając na uwadze zapewnienie sprawnego, obiektywnego i rzetelnego sprawdzenia przygotowania kandydatów oraz uwzględnienie rzeczywistych kosztów postępowania egzaminacyjnego.

Art. 35m.

Do egzaminu może zostać dopuszczona osoba spełniająca warunki, o których mowa w art. 35k pkt 1–4.

Art. 35n.

1. Organem administracji rządowej właściwym w sprawie koordynacji kontroli finansowej i audytu wewnętrznego w jednostkach sektora finansów publicznych jest Minister Finansów.
2. Zadania określone w ust. 1 Minister Finansów wykonuje przy pomocy:
 - 1) Głównego Inspektora Audytu Wewnętrznego, zatrudnionego w Ministerstwie Finansów na zasadach i w trybie określonych w przepisach o służbie cywilnej;
 - 2) komórki organizacyjnej, wyodrębnionej w tym celu w strukturze Ministerstwa Finansów.
3. Do Głównego Inspektora Audytu Wewnętrznego stosuje się art. 35k.

Art. 35o.

1. Koordynacja kontroli finansowej i audytu wewnętrznego w jednostkach sektora finansów publicznych obejmuje:
 - 1) określanie i upowszechnianie standardów kontroli finansowej, zgodnych z powszechnie uznawanymi standardami;
 - 2) określanie i upowszechnianie standardów audytu wewnętrznego, zgodnych z powszechnie uznawanymi standardami;
 - 3) współpracę z zagranicznymi instytucjami, zajmującymi się kontrolą finansową i audytem wewnętrznym;
 - 4) uzyskiwanie, gromadzenie, przetwarzanie i analizowanie informacji w trybie określonym w niniejszym rozdziale oraz podejmowanie działań w celu poprawy funkcjonowania kontroli finansowej i audytu wewnętrznego w jednostkach sektora finansów publicznych.
2. Minister Finansów dokonuje w jednostkach, o których mowa w art. 35d ust. 1 pkt 2–16 oraz w ust. 2 z wyłączeniem jednostek samorządu terytorialnego, oceny:

- 1) stosowania przepisów ustawy w zakresie kontroli finansowej i audytu wewnętrznego,
 - 2) funkcjonowania standardów, o których mowa w ust. 1 pkt 1 i 2 – zwanej dalej “oceną”.
3. Minister Finansów przedstawia Radzie Ministrów, co najmniej raz w roku, zbiorcze sprawozdanie z funkcjonowania kontroli finansowej i audytu wewnętrznego w jednostkach sektora finansów publicznych, o których mowa w art. 35d ust. 1 pkt 2–16, wraz z oceną przestrzegania powszechnie uznawanych standardów w tym zakresie oraz propozycjami działań zmierzających do ich usprawnienia.

Art. 35p.

Główny Inspektor Audytu Wewnętrznego opracowuje roczny plan przeprowadzania oceny zatwierdzany przez Ministra Finansów.

Art. 35r.

1. Ocenę w jednostkach, o których mowa w art. 35d ust. 1 pkt 2–16, przeprowadzają pracownicy komórki, określonej w art. 35n ust. 2 pkt 2, na podstawie pisemnego upoważnienia Głównego Inspektora Audytu Wewnętrznego, zwani dalej „upoważnionymi pracownikami”.
2. Upoważnienie, o którym mowa w ust. 1, zawiera:
 - 1) imię i nazwisko upoważnionego pracownika;
 - 2) wskazanie jednostki, w której dokonuje się oceny;
 - 3) szczegółowy przedmiot oceny;
 - 4) termin przeprowadzenia oceny.
3. Przeprowadzenie oceny następuje po okazaniu upoważnienia, o którym mowa w ust. 1, oraz legitymacji służbowej lub dowodu tożsamości.

Art. 35s.

Upoważnieni pracownicy, w zakresie przeprowadzanej oceny, mają prawo do:

- 1) wstępu do obiektów i pomieszczeń jednostki, w której przeprowadza się ocenę;
- 2) wglądu do dokumentów i innych materiałów;
- 3) uzyskania od pracowników jednostki, w której przeprowadza się ocenę, ustnych i pisemnych wyjaśnień.

Art. 35t.

1. Po zakończeniu oceny upoważniony pracownik przedstawia na piśmie wyniki oceny kierownikowi jednostki, w której przeprowadzono ocenę, oraz, za pośrednictwem Głównego Inspektora Audytu Wewnętrznego, Ministrowi Finansów.
2. Kierownik jednostki, w której przeprowadzono ocenę, może przedstawić Ministrowi Finansów, za pośrednictwem Głównego Inspektora Audytu Wewnętrznego, zastrzeżenia do wyników oceny.

Dział II

Państwowy dług publiczny

Rozdział 1

Zasady ogólne

Art. 36.

1. Łączną kwotę państwowego długu publicznego z tytułów, o których mowa w art. 10 ust. 1, oblicza się jako wartość nominalną zobowiązań, przy wyłączeniu wzajemnych zobowiązań podmiotów sektora finansów publicznych.
2. Przez wartość nominalną zobowiązania rozumie się:
 - 1) wartość nominalną wyemitowanych papierów wartościowych;
 - 2) wartość nominalną zaciągniętej pożyczki, kredytu lub innego zobowiązania, to jest kwotę świadczenia głównego, należną do zapłaty w dniu wymagalności zobowiązania.
3. Wartość nominalna zobowiązań indeksowanych lub kapitalizowanych odpowiada początkowej wartości nominalnej z uwzględnieniem przyrostu kapitału, wynikającego z indeksacji lub kapitalizacji, naliczonego na koniec okresu sprawozdawczego.
4. Przepisy ust. 1–3 stosuje się do obliczania kwot niewymagalnych zobowiązań z tytułu poręczeń i gwarancji niezaliczanych do państwowego długu publicznego, a także odpowiednio do obliczania długu Skarbu Państwa oraz kwot zobowiązań z tytułu poręczeń i gwarancji niezaliczanych do długu Skarbu Państwa.
5. Minister Finansów określa, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady ustalania:
 - 1) wartości zobowiązań zaliczanych do:
 - a) państwowego długu publicznego,
 - b) długu Skarbu Państwa;
 - 2) wartości zobowiązań z tytułu poręczeń i gwarancji;
 - 3) kwoty przewidywanych wypłat z tytułu poręczeń i gwarancji.

Art. 37.

1. Minister Finansów sprawuje kontrolę nad sektorem finansów publicznych w zakresie przestrzegania zasady stanowiącej, iż państwowy dług publiczny, powiększony o kwotę przewidywanych wypłat z tytułu poręczeń i gwarancji, nie może przekroczyć 3/5 wartości rocznego produktu krajowego brutto.
2. Minister Finansów sprawuje kontrolę nad stanem długu Skarbu Państwa w celu zapewnienia przestrzegania zasady, o której mowa w ust. 1.

Art. 38.

1. Minister Finansów ustala strategię zarządzania długiem Skarbu Państwa oraz państwowym długiem publicznym, obejmujących w szczególności:
 - 1) stabilność makroekonomiczną gospodarki i jej zdolność do rozwoju;
 - 2) bezpieczeństwo finansowania potrzeb pożyczkowych budżetu państwa;
 - 3) koszty obsługi długu Skarbu Państwa;
 - 4) kształtowanie struktury zadłużenia;
 - 5) wpływ prowadzonych operacji dłużnych na krajowy rynek finansowy.
2. Minister Finansów opracowuje trzyletnią strategię oddziaływania na dług sektora finansów publicznych.
3. Dokumenty, o których mowa w ust. 1, Minister Finansów przedkłada Radzie Ministrów do zatwierdzenia.
4. Rada Ministrów po zatwierdzeniu dokumentów, o których mowa w ust. 1, przedkłada je Sejmowi wraz z uzasadnieniem projektu ustawy budżetowej.

Rozdział 2**Finansowanie potrzeb pożyczkowych budżetu państwa****Art. 40.**

Minister Finansów, celem sfinansowania potrzeb pożyczkowych budżetu państwa, o których mowa w art. 8, oraz w związku z zarządzaniem długiem Skarbu Państwa, jest upoważniony do:

- 1) zaciągania zobowiązań finansowych w imieniu Skarbu Państwa, w szczególności w drodze emisji papierów wartościowych oraz zaciągania pożyczek i kredytów na rynku krajowym i zagranicznym;
- 2) spłaty zaciągniętych zobowiązań, o których mowa w pkt 1;
- 3) przeprowadzania innych operacji finansowych związanych z zarządzaniem długiem, w tym operacji związanych z finansowymi instrumentami pochodnymi.

art. 39 skreślony

Art. 41.

1. Minister Finansów realizuje zadania wynikające z zarządzania długiem Skarbu Państwa, w szczególności poprzez:
 - 1) dokonywanie wszelkich czynności prawnych i faktycznych związanych z:
 - a) pozyskiwaniem zwrotnych środków finansujących potrzeby pożyczkowe budżetu państwa,
 - b) obsługą zobowiązań Skarbu Państwa z tytułu wyemitowanych papierów wartościowych oraz zaciągniętych kredytów i pożyczek;
 - 2) zarządzanie wolnymi środkami budżetu państwa, a także zarządzanie aktywami finansowymi Skarbu Państwa, w tym środkami publicznymi wyodrębnionymi w związku z zarządzaniem długiem Skarbu Państwa.

2. Zarządzanie wolnymi środkami, o których mowa w ust. 1, obejmuje w szczególności ich lokowanie na rynku finansowym.
3. Zarządzanie aktywami finansowymi, o których mowa w ust. 1, obejmuje w szczególności wykonywanie operacji i działań na rynkach finansowych, które wpływają na zmianę struktury zadłużenia Skarbu Państwa, w celu:
 - 1) zwiększenia bezpieczeństwa finansowego potrzeb pożyczkowych budżetu państwa;
 - 2) obniżenia ryzyka i kosztów obsługi długu Skarbu Państwa;
 - 3) realizację innych celów zarządzania długiem Skarbu Państwa, określonych w strategii, o której mowa w art. 38.

Art. 42.

1. Z chwilą wykupu skarbowe papiery wartościowe podlegają umorzeniu.
2. Nie podlegają umorzeniu skarbowe papiery wartościowe nabywane przez Skarb Państwa w celu zarządzania długiem Skarbu Państwa.

Art. 43.

1. Skarb Państwa może zaciągać pożyczki i kredyty wyłącznie na finansowanie potrzeb budżetu państwa, o których mowa w art. 8 z zastrzeżeniem ust. 1a.
- 1a. Na wniosek Rady Polityki Pieniężnej, Skarb Państwa może zaciągnąć średnio-terminowe pożyczki i kredyty od Wspólnoty Europejskiej i jej państw członkowskich w celu wsparcia bilansu płatniczego.
- 1b. Na wniosek Rady Unii Europejskiej, Skarb Państwa może uczestniczyć w finansowaniu pożyczki na wsparcie bilansu płatniczego innego państwa członkowskiego, na zasadach określanych corocznie w ustawie budżetowej.
2. W imieniu Skarbu Państwa pożyczki i kredyty mogą być zaciągane, z zastrzeżeniem ust. 3, wyłącznie przez Ministra Finansów.
3. W przypadku zaciągania pożyczki lub kredytu w drodze umowy międzynarodowej, w której wymagane jest, aby organem działającym w imieniu pożyczkobiorcy (kredytobiorcy) był rząd, Rada Ministrów upoważnia Ministra Finansów do podpisania umowy i określa warunki jej wykonywania.
4. Kwota zaciągniętych pożyczek i kredytów, o których mowa w ust. 1 i 1a, nie może przekroczyć limitu przyrostu zadłużenia określonego w ustawie budżetowej.

Art. 44.

Do zaciągania pożyczek i kredytów przez Skarb Państwa, emisji skarbowych papierów wartościowych oraz innych operacji związanych bezpośrednio z zarządzaniem państwowym długiem publicznym nie stosuje się przepisów, o których mowa w art. 28 ust. 4.

Rozdział 3

Procedury ostrożnościowe i sanacyjne

Art. 45.

1. W przypadku gdy wartość relacji łącznej kwoty państwowego długu publicznego powiększonej o kwotę przewidywanych wypłat z tytułu poręczeń i gwarancji, udzielonych przez podmioty sektora finansów publicznych, do produktu krajowego brutto, o której mowa w art. 12 ust. 1 pkt 2 lit. b, ogłoszonej i obliczonej zgodnie z art. 12 ust. 3 i 4:

1) jest większa od 50%, a nie większa od 55%, to:

- a) Rada Ministrów uchwała projekt ustawy budżetowej, w którym relacja deficytu budżetu państwa do dochodów budżetu państwa nie może być wyższa niż analogiczna relacja z roku bieżącego,
- b) relacja, o której mowa w lit. a, stanowi górne ograniczenie relacji deficytu każdej jednostki samorządu terytorialnego do jej dochodów, jaka może zostać uchwalona w budżecie jednostki samorządu terytorialnego;

2) jest większa od 55%, a mniejsza od 60%, to:

- a) Rada Ministrów uchwała projekt ustawy budżetowej, przyjmując jako górne ograniczenie deficytu jego poziom zapewniający, że relacja długu Skarbu Państwa powiększonego o kwotę przewidywanych wypłat z tytułu poręczeń i gwarancji udzielonych przez Skarb Państwa do produktu krajowego brutto przewidywana na koniec roku budżetowego, którego dotyczy projekt ustawy, będzie niższa od relacji, o której mowa w art. 12 ust. 1 pkt 2 lit. d, ogłoszonej i obliczonej zgodnie z art. 12 ust. 3 i 4,
- b) górne ograniczenie relacji deficytu każdej jednostki samorządu terytorialnego do jej dochodów, jaka może zostać uchwalona w budżecie jednostki samorządu terytorialnego, określone w ust. 1 pkt 1 lit. b, zostaje zmniejszone poprzez pomnożenie przez współczynnik R, wyliczany w następujący sposób:

$$R = (0,6 - \text{PDP/PKB}) : 0,05,$$

gdzie PKB – produkt krajowy brutto, PDP – państwowy dług publiczny, powiększony o kwotę przewidywanych wypłat z tytułu poręczeń i gwarancji udzielonych przez podmioty tego sektora, oznaczają wielkości ogłoszone za poprzedni rok budżetowy,

- c) Rada Ministrów przedstawia Sejmowi program sanacyjny mający na celu obniżenie relacji, o której mowa w art. 12 ust. 1 pkt 2 lit. b;

3) jest równa lub większa od 60%, to:

- a) poczynając od siódmego dnia po dniu ogłoszenia relacji, o której mowa w art. 12 ust. 1 pkt 2 lit. b, podmioty sektora finansów publicznych nie mogą udzielać nowych poręczeń i gwarancji,
- b) Rada Ministrów, najpóźniej w terminie miesiąca od dnia ogłoszenia relacji, o której mowa w art. 12 ust. 1 pkt 2 lit. b, przedstawia Sejmowi program sanacyjny mający na celu ograniczenie przedmiotowej relacji do poziomu poniżej 60%,

- c) w kolejnym roku budżetowym obowiązuje zakaz udzielania nowych poręczeń i gwarancji przez podmioty sektora finansów publicznych,
 - d) w projekcie ustawy budżetowej na kolejny rok budżetowy nie zawiera się deficytu budżetu państwa, a budżety jednostek samorządu terytorialnego uchwała się nie zawierając w nich deficytu.
2. Ograniczeń, o których mowa w ust. 1 pkt 1, pkt 2 lit. a i b oraz pkt 3 lit. d, nie stosuje się do:
- 1) kwot deficytu budżetu państwa sfinansowanych nadwyżką budżetową z lat poprzednich, a także sfinansowanych przychodami budżetu państwa pochodzącymi ze sprzedaży wydzielonych aktywów Skarbu Państwa, a wydatkowanymi na sfinansowanie reformy systemu ubezpieczenia społecznego, zgodnie z ustawą z dnia 25 czerwca 1997 r. o wykorzystaniu wpływów z prywatyzacji części mienia Skarbu Państwa na cele związane z reformą systemu ubezpieczeń społecznych (Dz.U. Nr 106, poz. 673 oraz z 2000 r. Nr 31, poz. 383);
 - 2) kwot deficytu budżetu jednostki samorządu terytorialnego sfinansowanych nadwyżką budżetową z lat poprzednich, a także sfinansowanych emisją papierów wartościowych, zaciągniętymi kredytami i pożyczkami w związku ze środkami określonymi w umowie zawartej z podmiotem dysponującym funduszami strukturalnymi lub Funduszem Spójności Unii Europejskiej.

Art. 46.

Program sanacyjny obejmuje:

- 1) podanie przyczyn kształtowania się relacji państwowego długu publicznego, o której mowa w art. 12 ust. 1 pkt 2 lit. b;
- 2) program przedsięwzięć mających na celu doprowadzenie do ograniczenia relacji, o której mowa w art. 12 ust. 1 pkt 2 lit. b, uwzględniający analizę limitów ilościowych i innych uwarunkowań prawnych;
- 3) trzyletnią prognozę dotyczącą relacji państwowego długu publicznego do produktu krajowego brutto wraz z przewidywanym rozwojem sytuacji makroekonomicznej kraju.

Art. 47.

Przepisów art. 45 i 46 nie stosuje się w przypadku wprowadzenia stanu nadzwyczajnego, uniemożliwiającego lub w znacznym stopniu utrudniającego wykonanie programu sanacyjnego.

Rozdział 4

Ogólne zasady zaciągania zobowiązań przez inne niż Skarb Państwa podmioty sektora finansów publicznych

Art. 48.

1. Jednostki samorządu terytorialnego mogą zaciągać kredyty i pożyczki oraz emitować papiery wartościowe na:

- 1) pokrycie występującego w ciągu roku niedoboru budżetu jednostki samorządu terytorialnego;
 - 2) finansowanie wydatków niezajdujących pokrycia w planowanych dochodach jednostki samorządu terytorialnego;
 - 3) spłatę wcześniej zaciągniętych zobowiązań z tytułu emisji papierów wartościowych oraz zaciągniętych pożyczek i kredytów.
2. Zaciągnięte kredyty i pożyczki oraz wyemitowane papiery wartościowe, z przeznaczeniem na cel, o którym mowa w ust. 1 pkt 1, podlegają spłacie lub wykupowi w tym samym roku, w którym zostały zaciągnięte lub wyemitowane.

Art. 49.

1. Suma zaciągniętych kredytów i pożyczek oraz zobowiązań z wyemitowanych papierów wartościowych, o których mowa w art. 48 ust. 1, nie może przekroczyć kwoty określonej w budżecie jednostki samorządu terytorialnego.
2. W przypadku ubiegania się przez jednostkę samorządu terytorialnego o udzielenie kredytu lub pożyczki, a także w przypadku zamiaru emisji przez jednostkę samorządu terytorialnego papierów wartościowych, regionalna izba obrachunkowa, na wniosek jednostki samorządu terytorialnego, wydaje opinię o możliwości spłaty kredytu lub pożyczki lub wykupu papierów wartościowych.
3. Opinia, o której mowa w ust. 2, jest przekazywana przez jednostkę samorządu terytorialnego podmiotowi udzielającemu pożyczki lub kredytu oraz podawana jest do wiadomości podmiotom, do których kierowana jest oferta nabycia papierów wartościowych.

Art. 50.

1. Jednostki samorządu terytorialnego mogą zaciągać jedynie takie zobowiązania finansowe, z przeznaczeniem na cel, o którym mowa w art. 48 ust. 1 pkt 2, których koszty obsługi są ponoszone co najmniej raz do roku, przy czym:
 - 1) dyskonto od emitowanych przez jednostki samorządu terytorialnego papierów wartościowych nie może przekraczać 5% wartości nominalnej;
 - 2) kapitalizacja odsetek jest niedopuszczalna.
2. Ograniczenie, o którym mowa w ust. 1, stosuje się odpowiednio do podmiotów sektora finansów publicznych innych niż Skarb Państwa i jednostek samorządu terytorialnego.

Art. 51.

1. Jednostki samorządu terytorialnego oraz inne podmioty sektora finansów publicznych, z wyjątkiem Skarbu Państwa, nie mogą zaciągać zobowiązań finansowych, których maksymalna wartość nominalna, wyrażona w złotych, nie została ustalona w dniu zawierania transakcji.
2. Rada Ministrów określi, w drodze rozporządzenia, przypadki, w których nie stosuje się ograniczeń, o których mowa w ust. 1, uwzględniając w szczególności kredyty i pożyczki z instytucji międzynarodowych lub od pożyczkodawców rządowych.

Art. 52.

1. Jednostki samorządu terytorialnego mogą udzielać poręczeń i gwarancji, z uwzględnieniem przepisów niniejszej ustawy. Łączna kwota poręczeń i gwarancji określana jest w uchwale budżetowej.
2. Poręczenia i gwarancje, o których mowa w ust. 1, są terminowe i udzielane do określonej kwoty.

Rozdział 5**Zasady i tryb emisji papierów wartościowych oraz zaciągania kredytów i pożyczek przez Skarb Państwa****Art. 53.**

1. Skarbowy papier wartościowy jest papierem wartościowym, w którym Skarb Państwa stwierdza, że jest dłużnikiem właściciela takiego papieru, i zobowiązuje się wobec niego do spełnienia określonego świadczenia, które może mieć charakter pieniężny lub niepieniężny.
2. Skarbowe papiery wartościowe mogą być emitowane lub wystawiane w granicach limitu zadłużenia, określonego w ustawie budżetowej.
3. Skarbowe papiery wartościowe opiewające na świadczenia pieniężne mogą być emitowane lub wystawiane wyłącznie przez Ministra Finansów.
4. Skarbowe papiery wartościowe opiewające na świadczenia niepieniężne, emituje *Minister Skarbu Państwa* w porozumieniu z Ministrem Finansów.
5. Skarb Państwa odpowiada całym majątkiem za zobowiązania wynikające z wyemitowanych lub wystawionych skarbowych papierów wartościowych.

Art. 54.

Skarbowe papiery wartościowe mogą być emitowane lub wystawiane jako papiery wartościowe o pierwotnym terminie wykupu:

- 1) krótszym niż jeden rok (do 364 dni włącznie), do których zalicza się w szczególności bony skarbowe (krótkoterminowe skarbowe papiery wartościowe);
- 2) nie krótszym niż jeden rok (365 dni), do których zalicza się w szczególności obligacje skarbowe.

**obecnie: minister
właściwy do spraw
Skarbu Państwa**

Art. 55.

Minister Finansów określi, w drodze rozporządzenia, warunki emitowania danego rodzaju skarbowych papierów wartościowych, dotyczące emisji, a w szczególności:

- 1) limit kwoty emisji lub sposób jego ustalenia, określający granice zaciągania przez Skarb Państwa zobowiązań z tytułu emisji skarbowych papierów wartościowych danego rodzaju;
- 2) jednostkową wartość nominalną;

- 3) walutę, w której następuje emisja, lub sposób określenia waluty emisji;
- 4) zasady i tryb sprzedaży, w tym termin lub sposób ustalenia ceny sprzedaży emitowanych papierów wartościowych na rynku pierwotnym;
- 5) podmioty, którym skarbowe papiery wartościowe danej emisji są oferowane do nabycia na rynku pierwotnym;
- 6) ograniczenia co do obrotu imiennymi skarbowymi papierami wartościowymi na rynku pierwotnym i wtórnym;
- 7) sposób realizacji świadczeń z tytułu skarbowych papierów wartościowych.

Art. 56.

1. Minister Finansów określi poprzez wydanie listu emisyjnego szczegółowe warunki emisji skarbowych papierów wartościowych dotyczące treści świadczeń wynikających ze skarbowego papieru wartościowego i sposób ich realizacji.
2. Minister Finansów może upoważnić inny podmiot do wydania listu emisyjnego dotyczącego skarbowych papierów wartościowych przeznaczonych na rynki finansowe.
3. List emisyjny zawiera w szczególności:
 - 1) datę emisji;
 - 2) powołanie podstawy prawnej emisji;
 - 3) wartość nominalną tej emisji;
 - 4) cenę sprzedaży;
 - 5) stopę procentową lub sposób jej obliczania;
 - 6) określenie sposobu, miejsca i terminów wypłaty należności głównej oraz należności ubocznych;
 - 7) datę, od której nalicza się oprocentowanie skarbowych papierów wartościowych tej emisji;
 - 8) termin wykupu oraz zastrzeżenia w przedmiocie możliwości wcześniejszego wykupu.
4. Minister Finansów podaje do publicznej wiadomości szczegółowe warunki danej emisji. Podanie do publicznej wiadomości listu emisyjnego jest warunkiem dojścia emisji do skutku.

Art. 57.

Bon skarbowy jest krótkoterminowym papierem wartościowym oferowanym do sprzedaży w kraju na rynku pierwotnym z dyskontem i wykupywanym według wartości nominalnej, po upływie okresu, na jaki został wyemitowany.

Art. 58.

1. Obligacja skarbowa jest papierem wartościowym oferowanym do sprzedaży w kraju lub za granicą, oprocentowanym w postaci dyskonta lub odsetek.
2. Obligacja skarbowa sprzedawana jest na rynku pierwotnym:

- 1) z dyskontem,
- 2) według wartości nominalnej,
- 3) powyżej wartości nominalnej

i wykupywana po upływie określonego terminu, nie krótszego niż jeden rok (365 dni).

Art. 59.

1. Skarbowy papier oszczędnościowy jest skarbowym papierem wartościowym oferowanym do sprzedaży wyłącznie osobom fizycznym.
2. Skarbowy papier oszczędnościowy może być wyłączony z obrotu na rynku wtórnym, albo może być przedmiotem obrotu tylko pomiędzy osobami fizycznymi, o ile ogólne warunki emitowania tak stanowią.

Art. 60.

1. Skarbowe papiery wartościowe zbywane są na rynku pierwotnym odpłatnie.
2. Realizacja emisji następuje z dniem rozliczenia pieniężnego zadeklarowanych do nabycia skarbowych papierów wartościowych oraz w kwocie wynikającej z rozliczenia.

ust. 3 w art. 61 skreślony

Dział III

Budżet państwa

Rozdział 1

Podstawowe definicje i zasady

Art. 61.

1. Budżet państwa jest rocznym planem dochodów i wydatków oraz przychodów i rozchodów:
 - 1) organów: władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa;
 - 2) sądów i trybunałów;
 - 3) administracji rządowej.
2. Budżet państwa jest uchwalany w formie ustawy budżetowej na okres roku kalendarzowego, zwanego dalej „rokiem budżetowym”.
4. Ustawa budżetowa zawiera także:
 - 1) zestawienie przychodów i wydatków zakładów budżetowych i gospodarstw pomocniczych jednostek budżetowych;
 - 2) plany przychodów i wydatków państwowych funduszy celowych;
 - 3) zestawienie dotacji dla państwowych agencji i fundacji z udziałem Skarbu Państwa;

- 4) zestawienie programów i projektów realizowanych ze środków, o których mowa w art. 3 ust. 1 pkt 2a i ust. 3 pkt 1;
 - 5) zestawienie programów i projektów realizowanych ze środków, o których mowa w art. 3 ust. 3 pkt 2, w podziale na poszczególne okresy realizacji i źródła pochodzenia środków na ich realizację; w odniesieniu do programów zestawienie sporządza się według kategorii interwencji funduszy strukturalnych;
 - 6) zestawienie programów i projektów realizowanych ze środków, o których mowa w art. 3 ust. 3 pkt 4;
 - 7) wykaz wieloletnich limitów zobowiązań w kolejnych latach realizacji Narodowego Planu Rozwoju oraz wykaz wieloletnich limitów wydatków w kolejnych latach realizacji Narodowego Planu Rozwoju. **pkt 9 w art. 62 skreślony.**
5. Ustawa budżetowa może zawierać plany przychodów i wydatków:
- 1) jednostek, o których mowa w ust. 4 pkt 1;
 - 2) innych jednostek sektora rządowego.

Art. 62.

Dochodami budżetu państwa są:

- 1) podatki i opłaty, które na mocy odrębnych ustaw nie stanowią dochodów jednostek samorządu terytorialnego, funduszy celowych oraz innych podmiotów sektora finansów publicznych;
- 2) cła;
- 3) wpłaty z zysku przedsiębiorstw państwowych oraz jednoosobowych spółek Skarbu Państwa;
- 4) dywidendy;
- 5) wpłaty z zysku Narodowego Banku Polskiego;
- 6) wpłaty nadwyżek dochodów własnych państwowych jednostek budżetowych, nadwyżek środków obrotowych państwowych zakładów budżetowych oraz części zysku gospodarstw pomocniczych państwowych jednostek budżetowych;
- 7) dochody pobierane przez państwowe jednostki budżetowe, o ile przepisy szczególne nie stanowią inaczej;
- 8) dochody z najmu i dzierżawy oraz z innych umów o podobnym charakterze składników majątkowych Skarbu Państwa, o ile przepisy szczególne nie stanowią inaczej;
- 10) odsetki od środków na rachunkach bankowych państwowych jednostek budżetowych, o ile przepisy szczególne nie stanowią inaczej;
- 11) odsetki od lokat terminowych ustanowionych ze środków zgromadzonych na centralnym rachunku bieżącym budżetu państwa;
- 12) odsetki od udzielonych z budżetu państwa pożyczek krajowych i zagranicznych;
- 13) grzywny, mandaty i inne kary pieniężne, o ile na mocy odrębnych przepisów nie stanowią dochodów innych jednostek sektora finansów publicznych;

- 14) spadki, zapisy i darowizny w postaci pieniężnej na rzecz Skarbu Państwa;
- 15) inne dochody publiczne.

Art. 63.

1. Wydatki budżetu państwa przeznaczone są na:

- 1) realizację zadań wykonywanych przez organy władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz administrację rządową, sądy i trybunały;
- 2) subwencje ogólne dla jednostek samorządu terytorialnego;
- 2a) subwencje dla partii politycznych;
- 3) dotacje celowe na zadania z zakresu administracji rządowej oraz inne zadania zlecone jednostkom samorządu terytorialnego ustawami;
- 4) dofinansowanie zadań własnych jednostek samorządu terytorialnego;
- 5) dotacje na zadania określone ustawami;
- 6) współfinansowanie programów i projektów realizowanych ze środków, o których mowa w art. 3 ust. 1 pkt 2 i 2a;
- 7) realizację Wspólnej Polityki Rolnej.

ust. 2 w art. 63 skreślony

Art. 64.

1. Różnica między dochodami a wydatkami budżetu państwa stanowi odpowiednio nadwyżkę budżetu państwa lub deficyt budżetu państwa.
2. Deficyt budżetu państwa oraz inne pożyczkowe potrzeby budżetu państwa mogą być pokryte przychodami pochodzącymi z:
 - 1) sprzedaży skarbowych papierów wartościowych na rynku krajowym i zagranicznym;
 - 2) kredytów zaciąganych w bankach krajowych i zagranicznych;
 - 3) pożyczek;
 - 4) prywatyzacji majątku Skarbu Państwa;
 - 5) nadwyżki budżetu państwa z lat ubiegłych.

Art. 65.

1. Z budżetu państwa, w zakresie ustalonym w ustawie budżetowej, mogą być udzielane pożyczki:
 - 1) dla jednostek samorządu terytorialnego w ramach postępowania naprawczego;
 - 2) wynikające z umów międzynarodowych;
 - 3) wynikające z ustaw innych niż ustawa budżetowa.
2. Pożyczki udzielane z budżetu państwa są oprocentowane; wysokość oprocentowania określa umowa.

Art. 66.

1. W budżecie państwa tworzy się rezerwę ogólną, nie wyższą niż 0,2% wydatków budżetu.
2. W budżecie państwa mogą być tworzone rezerwy celowe:
 - 1) na wydatki, których szczegółowy podział na pozycje klasyfikacji budżetowej nie może być dokonany w okresie opracowywania budżetu;
 - 2) na wydatki, których źródłem finansowania są środki pochodzące ze źródeł zagranicznych, z wyjątkiem środków, o których mowa w art. 3 ust. 1 pkt 2 i 2a;
 - 2a) na współfinansowanie zadań wynikających ze Wspólnej Polityki Rolnej oraz programów i projektów realizowanych z udziałem środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej;
 - 3) gdy inne ustawy tak stanowią;
 - 4) na wydatki związane z realizacją Wspólnej Polityki Rolnej.
3. Suma rezerw celowych, o których mowa w ust. 2 pkt 1 i 3, nie może przekroczyć 5% wydatków budżetu.
4. W częściach budżetu państwa, których dysponentami są poszczególni wojewodowie, może być tworzona rezerwa w wysokości do 1% wydatków, z wyłączeniem dotacji dla jednostek samorządu terytorialnego.

Art. 67.

1. Budżet państwa składa się z części odpowiadających organom władzy państwowej, kontroli, ochrony prawa, sądów i trybunałów, wymienionym w art. 83 ust. 2, oraz administracji rządowej, przy czym dla poszczególnych działów administracji rządowej oraz dla urzędów nadzorowanych przez Prezesa Rady Ministrów ustala się odpowiednio odrębne części budżetu.
2. W odrębnych częściach budżetu państwa ujmuje się:
 - 1) subwencje ogólne dla jednostek samorządu terytorialnego;
 - 2) rezerwę ogólną;
 - 3) rezerwy celowe;
 - 4) obsługę długu Skarbu Państwa;
 - 5) przychody i rozchody związane z finansowaniem deficytu i rozdysponowaniem nadwyżki budżetowej.
3. W uzasadnionych przypadkach w budżecie państwa mogą być tworzone odrębne części dla:
 - 1) państwowych jednostek organizacyjnych niebędących organami władzy lub administracji rządowej;
 - 2) zadań ogólnych, jeżeli wyodrębnienie części jest uzasadnione koniecznością zapewnienia bieżącej kontroli wydatków.
4. Częściami budżetu państwa dysponują kierownicy organów wymienionych w art. 83 ust. 2a dla sądownictwa powszechnego Minister Sprawiedliwości, właściwi

ministrowie, przewodniczący określonych w odrębnych ustawach komitetów wchodzących w skład Rady Ministrów, kierownicy urzędów centralnych, wojewodowie oraz kierownicy państwowych jednostek organizacyjnych, o których mowa w ust. 3 pkt 1, zwani dalej “dysponentami części budżetowej”.

5. W przypadkach gdy jeden minister kieruje więcej niż jednym działem administracji rządowej, minister ten jest dysponentem wszystkich części budżetu wyodrębnionych dla tych działów.

Art. 68.

1. Dochody i wydatki oraz przychody i rozchody budżetu państwa klasyfikuje się według zasad określonych w art. 13 oraz według części budżetowych, o których mowa w art. 67.
2. Minister Finansów ustala, w drodze rozporządzenia, klasyfikację części budżetowych oraz dysponentów części, o których mowa w art. 67 ust. 4 i 5.

Art. 69.

1. Wydatki budżetu państwa dzielą się na:
 - 1) wydatki bieżące;
 - 2) wydatki na obsługę długu Skarbu Państwa;
 - 3) wydatki majątkowe.
2. Wydatki bieżące obejmują:
 - 1) subwencje ogólne dla jednostek samorządu terytorialnego;
 - 1a) subwencje dla partii politycznych;
 - 2) dotacje;
 - 3) wynagrodzenia i uposażenia oraz składki od nich naliczane;
 - 4) inne świadczenia na rzecz osób fizycznych;
 - 5) zakupy towarów i usług;
 - 6) inne wydatki związane z funkcjonowaniem jednostek budżetowych lub realizacją ich statutowych zadań;
 - 7) wydatki związane z realizacją Wspólnej Polityki Rolnej.
3. Świadczenia na rzecz osób fizycznych obejmują wydatki budżetu państwa kierowane, na podstawie odrębnych przepisów, bezpośrednio lub pośrednio do osób fizycznych, a niebędące wynagrodzeniem za świadczoną pracę.
4. Dotacjami są, podlegające szczególnym zasadom rozliczania, wydatki budżetu państwa przeznaczone na:
 - 1) finansowanie lub dofinansowanie:
 - a) zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych jednostkom samorządu terytorialnego ustawami,
 - b) ustawowo określonych zadań, realizowanych przez jednostki inne niż jednostki samorządu terytorialnego,
 - c) bieżących zadań własnych jednostek samorządu terytorialnego,

- d) zadań zleconych do realizacji jednostkom niezaliczonym do sektora finansów publicznych, w tym fundacjom i stowarzyszeniom,
 - e) kosztów realizacji inwestycji, o których mowa w art. 74 ust. 2, zwane dalej „dotacjami celowymi”;
- 2) dofinansowanie działalności bieżącej ustawowo wskazanego podmiotu, zwane dalej „dotacjami podmiotowymi”;
 - 3) dopłaty do określonych rodzajów wyrobów lub usług, kalkulowanych według stawek jednostkowych, zwane dalej „dotacjami przedmiotowymi”;
 - 4) dopłaty do oprocentowania kredytów bankowych w zakresie określonym w odrębnej ustawie;
 - 5) pierwsze wyposażenie w środki obrotowe nowo tworzonych zakładów budżetowych i gospodarstw pomocniczych jednostek budżetowych, zwane dalej „dotacjami na pierwsze wyposażenie w środki obrotowe”.
5. Wydatki na obsługę długu Skarbu Państwa obejmują w szczególności wydatki budżetu państwa z tytułu oprocentowania i dyskonta od skarbowych papierów wartościowych, oprocentowania zaciągniętych kredytów i pożyczek oraz wypłat związanych z udzielonymi przez Skarb Państwa poręczeniami i gwarancjami.
6. Wydatki majątkowe obejmują:
- 1) wydatki na zakup i objęcie akcji oraz wniesienie wkładów do spółek prawa handlowego;
 - 2) wydatki inwestycyjne państwowych jednostek budżetowych oraz dotacje celowe na finansowanie lub dofinansowanie kosztów realizacji inwestycji.

Art. 70.

Odrębna ustawa określa zasady i tryb udzielania dotacji celowych dla jednostek samorządu terytorialnego na:

- 1) realizację zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych ustawami;
- 2) dofinansowanie zadań własnych bieżących i inwestycyjnych.

Art. 71.

1. Jednostki niezaliczone do sektora finansów publicznych, w tym fundacje i stowarzyszenia mogą otrzymywać dotacje celowe na realizację zadań zleconych, o których mowa w art. 69 ust. 4 pkt 1 lit. d, na podstawie umów zawartych z dysponentem części budżetowej, z uwzględnieniem przepisów ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. Nr 96, poz. 873).
2. Umowa, o której mowa w ust. 1, powinna określać:
 - 1) szczegółowy opis zadania i termin jego wykonania;
 - 2) dotację celową należną jednostce wykonującej zadanie i tryb płatności;
 - 3) tryb kontroli wykonywania zadania;
 - 4) sposób rozliczenia udzielonej dotacji celowej i zasady zwrotu niewykorzystanej części dotacji.

Art. 72.

1. Z budżetu państwa mogą być udzielane dotacje przedmiotowe kalkulowane według stawek jednostkowych dla:
 - 1) przedsiębiorców wytwarzających określone rodzaje wyrobów lub świadczących określone rodzaje usług, z uwzględnieniem ich równoprawności;
 - 2) państwowych zakładów budżetowych;
 - 3) gospodarstw pomocniczych państwowych jednostek budżetowych;
 - 4) różnych podmiotów wykonujących zadania na rzecz rolnictwa.
2. Ustawa budżetowa określa kwoty i przedmiot dotacji, o których mowa w ust. 1.
3. Minister Finansów ustala, z zastrzeżeniem ust. 4 i 5, w drodze rozporządzenia, stawki dotacji przedmiotowych, o których mowa w ust. 1 pkt 1–3, oraz określa szczegółowe zasady i tryb udzielania i rozliczania tych dotacji.
4. W przypadku gdy ustawa budżetowa określi dotacje przedmiotowe do podręczników szkolnych i akademickich, minister właściwy do spraw oświaty i wychowania oraz minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego w porozumieniu z Ministrem Finansów ustala, w drodze rozporządzenia, stawki oraz określa szczegółowe zasady, tryb udzielania i rozliczania tych dotacji.
5. Minister właściwy do spraw rolnictwa oraz minister właściwy do spraw rozwoju wsi w porozumieniu z Ministrem Finansów ustala, w drodze rozporządzenia, stawki dotacji, o których mowa w ust. 1 pkt 4, na jednostkę usługi lub produktu oraz szczegółowe zasady i tryb udzielania oraz rozliczania tych dotacji, z uwzględnieniem równoprawności podmiotów.
6. W przypadku gdy ustawa budżetowa określi dotacje przedmiotowe dla publicznych zakładów opieki zdrowotnej funkcjonujących w resorcie obrony narodowej w formie zakładów budżetowych, Minister Obrony Narodowej w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw finansów publicznych ustala, w drodze rozporządzenia, stawki oraz szczegółowe zasady i tryb udzielania i rozliczania tych dotacji.

Art. 73.

1. Z budżetu państwa mogą być udzielane dotacje podmiotowe w ustawowo określonym zakresie.
2. Ustawa budżetowa, z zastrzeżeniem ust. 3, zawiera wykaz jednostek, dla których zaplanowano dotacje podmiotowe.
3. W przypadku gdy z określonych w odrębnych przepisach zasad i trybu udzielania dotacji wynika, że nie jest możliwe ujęcie jednostki w wykazie, o którym mowa w ust. 2, wykaz może zawierać grupy jednostek i łączną kwotę dotacji.
4. W przypadku, o którym mowa w ust. 3, dysponent części budżetu państwa, w której zaplanowane zostały dotacje, podaje do publicznej wiadomości, w drodze obwieszczenia, wykaz jednostek wraz z kwotami dotacji przyznanych poszczególnym jednostkom.

Art. 74.

1. Z budżetu państwa finansowane są, z zastrzeżeniem ust. 3, inwestycje państwowych jednostek budżetowych, w tym ich gospodarstw pomocniczych.
2. Z budżetu państwa mogą być udzielane dotacje celowe na finansowanie lub dofinansowanie kosztów realizacji inwestycji:
 - 1) państwowych zakładów budżetowych;
 - 2) innych państwowych jednostek organizacyjnych, dla których zasady gospodarki finansowej określają odrębne ustawy;
 - 3) jednostek niezaliczanych do sektora finansów publicznych, na podstawie odrębnego upoważnienia zamieszczonego w ustawie budżetowej lub innej ustawie;
 - 4) realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego jako zadania:
 - a) własne,
 - b) z zakresu administracji rządowej,
 - c) inne zlecone ustawami;
 - 5) związanych z badaniami naukowymi lub pracami badawczo-rozwojowymi.
3. Inwestycje państwowych jednostek budżetowych mogą być dofinansowane z:
 - 1) części zysku gospodarstwa pomocniczego państwowej jednostki budżetowej;

Art. 75.

Kierownik państwowej jednostki budżetowej jest właściwy dla podjęcia decyzji w zakresie inwestycji gospodarstwa pomocniczego tej jednostki.

Art. 76.

1. Dotacje celowe dla przedsiębiorców mogą być udzielane na realizację inwestycji w zakresie infrastruktury technicznej oraz ochrony środowiska, mających szczególne znaczenie dla gospodarki narodowej. **pkt 2 w ust. 3 w art. 74 uchylony**
2. Łączna kwota dotacji, o których mowa w ust. 1, przyznanych w kolejnych latach na dofinansowanie inwestycji realizowanej przez przedsiębiorcę, nie może być wyższa niż 50% planowanej wartości kosztorysowej inwestycji, chyba że odrębne przepisy stanowią inaczej.
3. Łączną kwotę dotacji, o której mowa w ust. 2, oraz jej przewidywaną wysokość w kolejnych latach realizacji inwestycji ustala się przy wprowadzeniu tej inwestycji do ustawy budżetowej.

Art. 76a.

Dotacja celowa może być udzielona przedsiębiorcy, w przypadku dokonywania przez przedsiębiorcę nowej inwestycji, na zasadach określonych w przepisach o finansowym wspieraniu inwestycji.

Art. 77.

Zwiększenie w okresie realizacji inwestycji jej planowanej wartości kosztorysowej, wynikające z:

- 1) zwiększenia zakresu rzeczowego inwestycji,
 - 2) zmian w dokumentacji projektowej,
 - 3) wydłużenia okresu realizacji inwestycji
- nie stanowi podstawy do zwiększenia łącznej kwoty dotacji celowej.

Art. 78.

1. Inwestycje finansowane lub dofinansowywane z budżetu państwa, których:

- 1) okres realizacji przekracza rok budżetowy,
- 2) wartość kosztorysowa jest wyższa od kwoty określonej przez Ministra Finansów w rozporządzeniu wydanym na podstawie art. 82 ust. 4

– zwane dalej “inwestycjami wieloletnimi”, ujmowane są w wykazie stanowiącym załącznik do ustawy budżetowej.

2. W wykazie, o którym mowa w ust. 1, określa się:

- 1) nazwę i lokalizację inwestycji;
- 2) nazwę inwestora;
- 3) planowane efekty rzeczowe inwestycji;
- 4) termin jej rozpoczęcia i zakończenia;
- 5) planowaną wartość kosztorysową inwestycji;
- 6) źródła finansowania inwestycji w podziale na:

a) nakłady finansowane z budżetu państwa,

b) nakłady finansowane z:

- środków własnych inwestora,
- kredytu lub pożyczki objętej poręczeniem lub gwarancją Skarbu Państwa,
- innych źródeł (w tym dotacje od jednostek samorządu terytorialnego i funduszy celowych);

7) nakłady do poniesienia i źródła ich finansowania w roku budżetowym oraz w dwóch kolejnych latach.

Art. 79.

Rada Ministrów określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady finansowania inwestycji z budżetu państwa, w tym określania wysokości kwot dotacji w kolejnych latach realizacji inwestycji, oraz zasady i tryb zwiększania wartości kosztorysowej inwestycji, wynikającego ze zmiany cen dóbr inwestycyjnych oraz towarów i usług budowlano-montażowych.

Art. 80.

1. Ustawa budżetowa może określać, oprócz limitów wydatków na okres roku budżetowego, limity wydatków na programy wieloletnie, ujmowane w wykazie stanowiącym załącznik do ustawy budżetowej.
2. Programy wieloletnie ustanawiane są przez Radę Ministrów, a na mocy ustawy, jeżeli koszty realizacji programu przekraczają kwotę 100 000 000 zł.
- 2a. Przepis ust. 2 nie dotyczy programów wsparcia, o których mowa w ustawie z dnia 12 maja 2000 r. o zasadach wspierania rozwoju regionalnego (Dz.U. Nr 48, poz. 550, Nr 95, poz. 1041 i Nr 109, poz. 1158, z 2001 r. Nr 45, poz. 497, Nr 100, poz. 1085, Nr 111, poz. 1197 i Nr 154, poz. 1800 oraz z 2002 r. Nr 25, poz. 253, Nr 66, poz. 596 i Nr 230, poz. 1921).
- 2b. Przepis ust. 2 nie dotyczy programów zdrowotnych, o których mowa w ustawie z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz.U. Nr 210, poz. 2135).
3. Program wieloletni może być ustanowiony wyłącznie w celu realizacji zadań dotyczących:
 - 1) obronności i bezpieczeństwa państwa;
 - 2) ochrony środowiska;
 - 3) rozwoju gospodarki, w tym restrukturyzacji wybranych dziedzin;
 - 4) rozwoju nauki;
 - 5) ochrony ogólnonarodowego dziedzictwa kulturowego;
 - 6) wspierania rozwoju regionalnego;
 - 7) ochrony zdrowia.
4. W wykazie, o którym mowa w ust. 1, dla każdego programu określa się:
 - 1) nazwę programu;
 - 2) jednostkę organizacyjną realizującą program lub koordynującą jego wykonanie;
 - 3) cel programu;
 - 4) zadania które mają być sfinansowane z budżetu państwa;
 - 5) okres realizacji programu;
 - 6) łączne nakłady, w tym z budżetu państwa, na realizację programu;
 - 7) wysokość wydatków w roku budżetowym oraz w dwóch kolejnych latach.
5. Realizacja programów wieloletnich może być podzielona na etapy.

Art. 80a.

1. Przepisów art. 80 nie stosuje się do wieloletnich programów i projektów realizowanych ze środków, o których mowa w art. 3 ust. 3 pkt 2, 3 i 4.
2. Programy i projekty, o których mowa w ust. 1, są ustanawiane przez Radę Ministrów i wykazywane w załączniku do ustawy budżetowej w zestawieniu określonym w art. 61 ust. 4 pkt 5.

Art. 81.

Rada Ministrów może określać, w drodze rozporządzenia, zasady finansowania zadań realizowanych w ramach międzynarodowej współpracy z zakresu wewnętrznego i zewnętrznego bezpieczeństwa państwa, wynikających z umów i porozumień.

Rozdział 2**Opracowywanie i uchwalanie budżetu państwa****Art. 82.**

1. Minister Finansów przedstawia Radzie Ministrów założenia projektu budżetu państwa na rok następny.
2. Łącznie z założeniami, o których mowa w ust. 1, Minister Finansów przedstawia Radzie Ministrów wykaz jednostek sektora rządowego, których plany przychodów i wydatków zgodnie z art. 61 ust. 5 może obejmować ustawa budżetowa.
3. Materiały do projektu ustawy budżetowej opracowują i przedkładają Ministrowi Finansów dysponenci części budżetowych.
- 3a. Materiały dotyczące wydatków, o których mowa w art. 63 ust. 1 pkt 7, przygotowuje i przedstawia Ministrowi Finansów minister właściwy do spraw rynków rolnych oraz minister właściwy do spraw rozwoju wsi.
4. Minister Finansów określa, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady, tryb i terminy opracowania materiałów, o których mowa w ust. 3, w tym:
 - 1) planów rzeczowych zadań realizowanych ze środków budżetowych;
 - 2) projektów planów dochodów i wydatków poszczególnych części budżetowych;
 - 3) wzory formularzy.

Art. 83.

1. Minister Finansów przedstawia Radzie Ministrów projekt ustawy budżetowej na rok następny wraz z uzasadnieniem.
2. Minister Finansów włącza do projektu ustawy budżetowej dochody i wydatki Kancelarii Sejmu, Kancelarii Senatu, Kancelarii Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, Sądu Najwyższego, Naczelnego Sądu Administracyjnego, Trybunału Konstytucyjnego, Krajowej Rady Sądownictwa, sądownictwa powszechnego, Najwyższej Izby Kontroli, Rzecznika Praw Obywatelskich, Rzecznika Praw Dziecka, Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji, Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych, Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, Krajowego Biura Wyborczego oraz Państwowej Inspekcji Pracy.

Art. 84.

1. Rada Ministrów uchwała projekt ustawy budżetowej lub projekt ustawy o prowizorium budżetowym i wraz z uzasadnieniem przedstawia go Sejmowi w terminie do dnia 30 września roku poprzedzającego rok budżetowy.
2. W przypadku przedstawienia Sejmowi projektu ustawy o prowizorium budżetowym Rada Ministrów przedstawia Sejmowi projekt ustawy budżetowej nie później niż na 3 miesiące przed zakończeniem okresu obowiązywania prowizorium.
3. Do projektu ustawy o prowizorium budżetowym stosuje się przepisy ustawy odnoszące się do projektu ustawy budżetowej.

Art. 85.

1. W przypadku gdy ustawa budżetowa lub ustawa o prowizorium budżetowym nie zostanie ogłoszona przed dniem 1 stycznia, to do czasu ogłoszenia odpowiedniej ustawy:
 - 1) podstawą gospodarki finansowej jest przedstawiony Sejmowi odpowiedni projekt ustawy, o której mowa w art. 84;
 - 2) obowiązują stawki należności budżetowych oraz składki na fundusze celowe w wysokości ustalonej dla roku poprzedzającego rok budżetowy.
2. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio w przypadku, gdy podstawą gospodarki finansowej państwa jest ustawa lub projekt ustawy o prowizorium budżetowym na określonej części roku, a przed upływem terminu obowiązywania prowizorium nie zostanie uchwalona ustawa budżetowa.

Art. 86.

1. Ustawa budżetowa ustala:
 - 1) dochody budżetu państwa;
 - 2) wydatki budżetu państwa;
 - 3) deficyt budżetu państwa oraz źródła jego pokrycia;
 - 4) limity zatrudnienia osób objętych mnożnikowymi systemami wynagrodzeń w państwowych jednostkach budżetowych;
 - 5) przychody i rozchody budżetu państwa;
 - 5a) rozchody obejmujące prefinansowanie zadań;
 - 6) zestawienie przychodów i wydatków państwowych zakładów budżetowych i gospodarstw pomocniczych państwowych jednostek budżetowych;
 - 7) plany finansowe państwowych funduszy celowych;
 - 8) wykaz programów wieloletnich;
 - 9) wykaz inwestycji wieloletnich;
 - 10) dotacje celowe dla jednostek samorządu terytorialnego na realizację zadań z zakresu administracji rządowej i zadań zleconych ustawami;
 - 11) zakres i kwoty dotacji przedmiotowych;

- 12) wykaz jednostek otrzymujących dotacje podmiotowe i kwoty dotacji;
 - 13) dotacje celowe na wykonanie zadań objętych programem wsparcia, o którym mowa w art. 80 ust. 2a.
2. Ustawa budżetowa zawiera, w formie załączników, zestawienia, o których mowa w art. 61 ust. 4 pkt 4-6.
 3. Wydatki, o których mowa w ust. 1 pkt 2, stanowią limit wydatków budżetu państwa.
 4. Ustawa budżetowa może ustalać plany finansowe innych jednostek sektora rządowego.
 5. Dochody budżetu państwa ujmuje się w ustawie budżetowej według:
 - 1) ważniejszych źródeł dochodów;
 - 2) części i działów klasyfikacji budżetowej.
 6. Wydatki budżetu państwa ujmuje się w ustawie budżetowej w podziale na: części, działy i rozdziały klasyfikacji wydatków.
 7. Plany finansowe państwowych zakładów budżetowych i gospodarstw pomocniczych państwowych jednostek budżetowych, włączone do ustawy budżetowej, ujmuje się w podziale na części budżetowe i rodzaje działalności, z wyodrębnieniem stanu początkowego i końcowego środków obrotowych, przychodów własnych, dotacji z budżetu państwa, wydatków na wynagrodzenia i składek naliczanych od wynagrodzeń, wydatków majątkowych oraz wpłat do budżetu.
 8. Plany finansowe państwowych funduszy celowych ujmuje się w ustawie budżetowej oddzielnie dla każdego funduszu, z wyodrębnieniem stanu początkowego i końcowego funduszu, przychodów własnych oraz dotacji z budżetu państwa.
 9. Dotacje celowe dla jednostek samorządu terytorialnego na zadania z zakresu administracji rządowej oraz inne zlecone ustawami ujmuje się w ustawie budżetowej w podziale na poszczególne stopnie jednostek samorządu terytorialnego, części budżetowe, z których przekazywane są dotacje, oraz działy klasyfikacji budżetowej.
 10. Plany finansowe, o których mowa w ust. 4, ujmuje się w ustawie budżetowej odrębnie dla każdej jednostki, z wyodrębnieniem przychodów własnych oraz dotacji z budżetu państwa.
 11. Ustawa budżetowa nie może zawierać przepisów zmieniających inne ustawy.

Art. 87.

Do projektu ustawy budżetowej załącza się uzasadnienie zawierające w szczególności:

- 1) główne cele polityki społecznej i gospodarczej;
- 2) założenia makroekonomiczne na rok budżetowy i dwa kolejne lata, dotyczące:
 - a) kształtowania się produktu krajowego brutto,
 - b) państwowego długu publicznego oraz długu Skarbu Państwa,
 - c) poziomu cen towarów i usług konsumpcyjnych,

- d) bilansu płatniczego,
 - e) obrotów bieżących,
 - f) poziomu zatrudnienia i bezrobocia,
 - g) dochodów budżetu państwa,
 - h) deficytu budżetu państwa;
- 3) kierunki prywatyzacji majątku Skarbu Państwa;
- 4) przewidywane wykonanie budżetu państwa za rok poprzedzający rok, którego dotyczy projekt ustawy budżetowej;
- 5) omówienie projektowanych:
- a) przychodów i rozchodów oraz dochodów i wydatków budżetowych,
 - b) przychodów i wydatków państwowych funduszy celowych,
 - c) wykazów zadań objętych programem wsparcia, o którym mowa w art. 80 ust. 2a,
 - d) zestawień programów i projektów, o których mowa w art. 61 ust. 4 pkt 4-6;
- 6) informacje o przewidywanej na koniec roku budżetowego wysokości długu Skarbu Państwa oraz aktywów finansowych Skarbu Państwa, będących jednocześnie długiem innych podmiotów sektora finansów publicznych, wraz z odpowiednimi wartościami odnoszącymi się do kwot zobowiązań z tytułu poręczeń i gwarancji.

Art. 88.

1. Dysponenci części budżetowych, w terminie do dnia 25 października, przekazują informacje:
- 1) jednostkom podległym – o kwotach dochodów i wydatków, w tym wynagrodzeń, oraz limitach zatrudnienia osób objętych mnożnikowymi systemami wynagrodzeń,
 - 2) jednostkom samorządu terytorialnego – o kwotach dotacji na zadania z zakresu administracji rządowej,
- przyjętych w projekcie ustawy budżetowej.
2. W terminie do dnia 1 grudnia jednostki, o których mowa w ust. 1 pkt 1, opracowują i przekazują właściwym dysponentom części budżetowych projekty planów finansowych na następny rok budżetowy, zgodnie z projektem ustawy budżetowej.

Rozdział 3

Zasady i tryb wykonywania ustawy budżetowej

Art. 89.

1. W terminie 21 dni od dnia ogłoszenia ustawy budżetowej dysponenci części budżetowych przedstawiają Ministrowi Finansów szczegółowy plan dochodów i wydatków danej części budżetowej, zwany dalej „układem wykonawczym”.

2. Układ wykonawczy opracowuje się w podziale na działy, rozdziały i paragrafy klasyfikacji dochodów i wydatków.
3. Dysponenti części budżetowych w terminie, o którym mowa w ust. 1, przekazują jednostkom podległym informacje o ostatecznych kwotach dochodów i wydatków w tym wynagrodzeń, oraz limitach zatrudnienia osób objętych mnożnikowymi systemami wynagrodzeń.
4. Jednostki, o których mowa w ust. 3, sporządzają plany finansowe celem zapewnienia ich zgodności z ustawą budżetową.

Art. 90.

1. Podziału rezerw celowych dokonuje, z zastrzeżeniem ust. 2, Minister Finansów w porozumieniu z właściwymi ministrami i innymi dysponentami części budżetowych, nie później niż do dnia 31 października, z wyjątkiem rezerw, o których mowa w art. 66 ust. 2 pkt 2 i 4.
2. Rezerwą celową na zwiększenie wynagrodzeń i limitów zatrudnienia wynikających ze zmian organizacyjnych i nowych zadań w państwowych jednostkach budżetowych dysponuje Rada Ministrów.
3. Rezerwy celowe mogą być wykorzystane, z zastrzeżeniem ust. 4, wyłącznie na cel, na jaki zostały utworzone.
4. Minister Finansów może, po uzyskaniu pozytywnej opinii sejmowej komisji właściwej do spraw budżetu, dokonać zmiany przeznaczenia rezerwy celowej.
5. Rezerwą ogólną dysponuje Rada Ministrów.
6. Rada Ministrów może upoważnić, w drodze rozporządzenia, Prezesa Rady Ministrów i Ministra Finansów do dysponowania rezerwą ogólną do wysokości określonych kwot.
7. Rezerwa ogólna nie może być przeznaczona na zwiększenie wydatków, które w wyniku przeniesień, dokonanych na podstawie art. 96 ust. 4, zostały uprzednio zmniejszone.
8. Ograniczenia, o których mowa w ust. 1, 3, 4 i 7, nie mają zastosowania w przypadku realizacji zadań wynikających z przepisów dotyczących wprowadzenia stanów nadzwyczajnych na terytorium państwa lub jego części.

Art. 91.

1. Rada Ministrów kieruje wykonywaniem budżetu państwa i w tym celu może, w drodze rozporządzenia, wydawać wytyczne.
- 1a. W rozporządzeniu, o którym mowa w ust. 1, Rada Ministrów określa:
 - 1) organy administracji rządowej uprawnione do dokonywania określonych wydatków;
 - 2) szczegółowy sposób dokonywania wydatków, o których mowa w pkt 1;
 - 3) szczegółowy sposób i terminy sporządzania informacji z wykonania wydatków, o których mowa w pkt 1, oraz jednostki obowiązane do ich sporządzania;
 - 4) jednostki sektora finansów publicznych, w których przeprowadza się audyt zewnętrzny.

- 1b. Rada Ministrów wydając rozporządzenie, o którym mowa w ust. 1a, uwzględnia właściwość podmiotów realizujących zadania oraz zakres podmiotowy tych zadań.
2. Minister Finansów sprawuje ogólną kontrolę:
- 1) realizacji dochodów i wydatków budżetu państwa;
 - 2) poziomu deficytu.
3. Dysponenci części budżetowych sprawują nadzór i kontrolę nad całością gospodarki finansowej podległych im jednostek organizacyjnych i w tym celu, nie rzadziej niż raz na kwartał, dokonują okresowych ocen:
- 1) przebiegu wykonania zadań oraz dochodów i wydatków przez podległe im jednostki organizacyjne,
 - 2) wykorzystania dotacji udzielonych z budżetu państwa,
 - 3) realizacji innych zadań finansowanych z budżetu państwa,
 - 4) przestrzegania realizacji procedur, o których mowa w art. 35a ust. 2 pkt 1 – oraz podejmują, w razie potrzeby, działania zmierzające do prawidłowego wykonania budżetu.
4. Przedmiotem ocen, o których mowa w ust. 3, jest w szczególności:
- 1) prawidłowość i terminowość pobierania dochodów;
 - 2) zgodność wydatków z planowanym przeznaczeniem;
 - 3) prawidłowość wykorzystania środków finansowych, w tym zakres zrealizowanych zadań;
 - 4) wysokość i terminy przekazywania dotacji;
 - 5) prawidłowość wykorzystania dotacji udzielonych z budżetu państwa, pod względem zgodności z przeznaczeniem oraz wysokości wykorzystanej dotacji a stopniem realizacji zadań przewidzianych do sfinansowania dotacją z budżetu państwa.

Art. 92.

W toku wykonywania budżetu państwa obowiązują następujące zasady gospodarki finansowej:

- 1) pełna realizacja zadań następuje w terminach określonych przepisami i harmonogramem, o którym mowa w art. 29 ust. 4;
- 2) ustalanie, pobieranie i odprowadzanie dochodów budżetu państwa następuje na zasadach i w terminach wynikających z obowiązujących przepisów;
- 3) dokonywanie wydatków następuje w granicach kwot określonych w planie finansowym, z uwzględnieniem prawidłowo dokonanych przeniesień i zgodnie z planowanym przeznaczeniem, w sposób celowy i oszczędny;
- 4) wydatki na współfinansowanie programów i projektów realizowanych ze środków, o których mowa w art. 3 ust. 1 pkt 2 i 2a mogą być dokonywane po podpisaniu umów finansowych z dawcą środków, a dla projektów realizowanych ze środków, o których mowa w art. 3 ust. 3 pkt 2, pochodzących z Funduszu Spójności – od dnia otrzymania przez Komisję Europejską wniosku o

dofinansowanie projektu spełniającego wymogi określone w odrębnych przepisach.

- 5) zlecenie zadań powinno następować na zasadzie wyboru najkorzystniejszej oferty z uwzględnieniem przepisów o zamówieniach publicznych, a w odniesieniu do podmiotów niedziałających w celu osiągnięcia zysku w trybie jawnego wyboru najkorzystniejszej oferty w rozumieniu przepisów o zamówieniach publicznych, z odpowiednim zastosowaniem art. 25 i art. 71;
- 6) wydatki na obsługę długu Skarbu Państwa są dokonywane przed innymi wydatkami budżetu państwa;
- 7) wydatki nieprzewidziane, których obowiązkowe płatności wynikają z tytułów egzekucyjnych lub wyroków sądowych, mogą być dokonywane bez względu na poziom środków finansowych zaplanowanych na ten cel; powinny one być zrefundowane w trybie przeniesień wydatków określonym w art. 96;
- 8) przeniesienia wydatków w budżecie państwa mogą być dokonywane na zasadach i w zakresie określonych w art. 96;
- 9) dotacje celowe przyznane jednostkom samorządu terytorialnego na realizację zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych ustawami, niewykorzystane w danym roku, podlegają zwrotowi do budżetu państwa w części, w jakiej zadanie nie zostało wykonane.

Art. 92a.

1. Wpłaty środków własnych Unii Europejskiej do jej budżetu dokonywane są w terminach i wysokości wynikającej z umowy międzynarodowej, z zastrzeżeniem ust. 2.
2. W przypadku, gdy w trakcie roku budżetowego - w wyniku zmian wprowadzonych w budżecie ogólnym Unii Europejskiej - wpłata środków własnych, o których mowa w ust. 1, ulegnie zwiększeniu, Rada Ministrów przedstawia sejmowej komisji właściwej do spraw budżetu propozycje źródeł sfinansowania zwiększonego wydatku.
3. W pierwszej kolejności na cel, o którym mowa w ust. 2, przeznaczają się:
 - 1) wydatki zablokowane na podstawie art. 100;
 - 2) niepodzielone rezerwy celowe.
4. Pozytywna opinia sejmowej komisji właściwej do spraw budżetu o proponowanych źródłach sfinansowania zwiększonych wpłat środków własnych Unii Europejskiej oznacza:
 - 1) upoważnienie dla Ministra Finansów do przeniesienia wydatków między częściami i działami w przypadku, o którym mowa w ust. 3 pkt 1;
 - 2) zgodę komisji na zmianę przeznaczenia rezerw celowych bez stosowania trybu określonego w art. 90 w przypadku, o którym mowa w ust. 3 pkt 2;
 - 3) upoważnienie dla Rady Ministrów do dokonania przeniesienia planowanych wydatków pomiędzy częściami i działami budżetu państwa - w przypadku innych wydatków.

Art. 93.

1. Dotacje udzielone z budżetu państwa:

- 1) wykorzystane niezgodnie z przeznaczeniem;
- 2) pobrane nienależnie lub w nadmiernej wysokości
- podlegają zwrotowi do budżetu państwa wraz z odsetkami w wysokości określonej jak dla zaległości podatkowych, w terminie do dnia 28 lutego roku następującego po roku, w którym udzielono dotacji.
2. Wykorzystanie dotacji następuje, w szczególności przez zapłatę za zrealizowane zadania, na które dotacja była udzielona albo w przypadku gdy przepisy odrębne stanowią o sposobie udzielenia i rozliczenia dotacji, wykorzystanie następuje przez realizację celów wskazanych w tych przepisach.
3. Dotacjami pobranymi w nadmiernej wysokości są dotacje otrzymane z budżetu w wysokości wyższej niż:
 - 1) określona w odrębnych przepisach lub umowie;
 - 2) niezbędna na dofinansowanie lub finansowanie dotowanego zadania.
4. Dotacjami nienależnymi są dotacje udzielone bez podstawy prawnej.
5. Zwrotowi do budżetu państwa podlega ta część dotacji, która została wykorzystana niezgodnie z przeznaczeniem, nienależnie udzielona lub nadmiernie pobrana.
6. Odsetki od dotacji podlegających zwrotowi do budżetu państwa nalicza się począwszy od dnia:
 - 1) przekazania z budżetu państwa dotacji wykorzystanych niezgodnie z przeznaczeniem;
 - 2) stwierdzenia nieprawidłowego naliczenia lub nienależnego pobrania dotacji.
7. Wykorzystanie dotacji niezgodnie z przeznaczeniem wyklucza prawo otrzymania dotacji przez kolejne 3 lata, licząc od dnia stwierdzenia nieprawidłowego wykorzystania dotacji, z wyłączeniem dotacji przedmiotowych oraz dotacji celowych przyznawanych jednostkom samorządu terytorialnego na realizację zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych ustawami.

Art. 93a.

1. W przypadku niedokonania zwrotu dotacji w terminie, o którym mowa w art. 93 ust. 1, organ lub inny dysponent części budżetowej, który udzielił dotacji, wydaje decyzję określającą kwotę przypadającą do zwrotu i termin, od którego nalicza się odsetki.
2. Organem odwoławczym od decyzji wydanych w pierwszej instancji przez wojewodę jest Minister Finansów.
3. W zakresie nieuregulowanym w ust. 1 i 2 stosuje się odpowiednio przepisy działu III ustawy - Ordynacja podatkowa, z wyjątkiem art. 57 tej ustawy.
4. Kompetencje organu podatkowego określone w dziale III ustawy - Ordynacja podatkowa, wykonuje organ, o którym mowa w ust. 1.

Art. 94.

1. O zmianie wysokości kwot dotacji celowych przyznanych jednostkom samorządu terytorialnego wojewoda zawiadamia niezwłocznie jednostkę samorządu teryto-

rialnego, Ministra Finansów oraz ministra właściwego do spraw administracji publicznej.

2. Zmiany kwot dotacji na zadania zlecone jednostkom samorządu terytorialnego mogą następować w terminie do dnia 15 listopada roku budżetowego, a zmiany kwot dotacji na dofinansowanie zadań własnych jednostek samorządu terytorialnego – do dnia 30 listopada roku budżetowego.
3. Terminy określone w ust. 2 nie obowiązują w przypadku dofinansowania zadań jednostek samorządu terytorialnego w związku ze zdarzeniem losowym.

Art. 96.

1. Dysponenci części budżetowych mogą dokonywać przeniesień wydatków między rozdziałami i paragrafami klasyfikacji wydatków, z zastrzeżeniem ust. 5, w ramach danej części i działu budżetu państwa.
2. Nie są dozwolone przeniesienia wydatków, które powodują zwiększenie wydatków w jakimkolwiek rozdziale klasyfikacji wydatków ujętym w budżecie państwa o więcej niż 5%.
3. Przeniesienie polegające na zmniejszeniu lub zwiększeniu wydatków majątkowych wymaga zgody Ministra Finansów.
4. Dysponenci części budżetowych mogą upoważnić kierowników podległych jednostek do dokonywania przeniesień wydatków w obrębie jednego rozdziału, z uwzględnieniem przepisu ust. 3.
5. Przeniesienia wydatków, o których mowa w ust. 1 i 4, nie mogą zwiększać planowanych wydatków na wynagrodzenia, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej.
6. Ograniczenia wynikające z przepisów ust. 1–4 nie mają zastosowania do przeniesień wydatków z rezerw budżetu państwa.

Art. 97.

W przypadku wprowadzenia stanu nadzwyczajnego na terytorium państwa lub jego części Rada Ministrów może, w drodze rozporządzenia, dokonywać przeniesienia planowanych wydatków budżetowych między częściami i działami budżetu państwa w celu realizacji zadań wynikających z przepisów dotyczących wprowadzenia tych stanów.

Art. 98.

1. Środki z budżetu państwa, przeznaczone na finansowanie inwestycji i programów wieloletnich, ujętych w wykazach, o których mowa w art. 86 ust. 1 pkt 8 i 9, nie mogą być, z zastrzeżeniem ust. 2, wykorzystane na inne cele. **art. 95 skreślony**
2. Rada Ministrów może wyrazić zgodę na zmianę wykorzystania środków budżetowych przeznaczonych uprzednio na finansowanie inwestycji i programów wieloletnich, po uzyskaniu pozytywnej opinii komisji sejmowej właściwej do spraw budżetu. Środki te nie mogą być wykorzystane na finansowanie wydatków bieżących.

Art. 99.

1. Dokonywanie zmian w planie przychodów państwowego funduszu celowego jest niedozwolone.
2. Przeniesienia wydatków pomiędzy poszczególnymi pozycjami planu mogą być dokonywane, przez organy lub dysponenta funduszu, po uzyskaniu zgody ministra nadzorującego państwowy fundusz celowy.

Art. 100.

1. W przypadku stwierdzenia:
 - 1) niegospodarności w określonych jednostkach,
 - 2) opóźnień w realizacji zadań,
 - 3) nadmiaru posiadanych środków,
 - 4) naruszenia zasad gospodarki finansowej, o których mowa w art. 92– może być podjęta decyzja o blokowaniu planowanych wydatków budżetowych; blokowanie to oznacza okresowy lub obowiązujący do końca roku zakaz dysponowania częścią lub całością planowanych wydatków albo wstrzymanie przekazywania środków na realizację zadań finansowanych z budżetu państwa.
2. Decyzje o blokowaniu planowanych wydatków, w przypadkach określonych w ust. 1, podejmują:
 - 1) Minister Finansów – w zakresie całego budżetu państwa, z wyłączeniem wydatków podmiotów, o których mowa w art. 83 ust. 2;
 - 2) dysponenti części budżetowych – w zakresie ich części budżetu państwa.
3. O decyzjach, o których mowa w ust. 2 pkt 2, dysponenti części budżetowych niezwłocznie informują Ministra Finansów.
4. W decyzjach, o których mowa w ust. 2, może być zawarty wykaz wydatków, które nie mogą być dokonywane.
5. Minister Finansów, po uzyskaniu pozytywnej opinii sejmowej komisji właściwej do spraw budżetu, może utworzyć nową rezerwę celową i przenieść do tej rezerwy kwoty wydatków zablokowane na podstawie ust. 1 pkt 2 i 3.
- 5a. W przypadku stwierdzenia okoliczności, o których mowa w ust. 1, dotyczących wydatkowania środków przeznaczonych na współfinansowanie programów i projektów, o których mowa w art. 80a, Minister Finansów, na wniosek ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego, może utworzyć nową rezerwę celową i przenieść do niej zablokowane kwoty wydatków, po poinformowaniu sejmowej komisji właściwej do spraw budżetu.
6. Rezerwę, o której mowa w ust. 5, przeznaczają się na sfinansowanie zobowiązań Skarbu Państwa lub na cele osobno wskazane w ustawie budżetowej.
- 6a. Rezerwę, o której mowa w ust. 5a, przeznaczają się na współfinansowanie tych programów lub projektów, o których mowa w art. 80a, w których realizacji nie występują opóźnienia.

7. Minister Finansów informuje niezwłocznie Radę Ministrów o przyczynach działania, o których mowa w ust. 2 pkt 1. Rada Ministrów może uchylić decyzję Ministra Finansów.

Art. 101.

1. W przypadku zagrożenia realizacji ustawy budżetowej może nastąpić blokowanie na czas oznaczony planowanych wydatków budżetu państwa; blokowanie to oznacza okresowy lub obowiązujący do końca roku zakaz dysponowania częścią lub całością planowanych wydatków albo wstrzymanie przekazywania środków na realizację zadań finansowanych z budżetu państwa.
2. Decyzję o blokowaniu wydatków podejmuje Rada Ministrów, w drodze rozporządzenia, po uzyskaniu w tej sprawie pozytywnej opinii komisji sejmowej właściwej do spraw budżetu.

Art. 102.

1. Niezrealizowane kwoty wydatków budżetu państwa wygasają, z zastrzeżeniem ust. 2, z upływem roku budżetowego.
2. Nie wygasają z upływem roku budżetowego wydatki budżetu państwa:
 - 1) których planowanym źródłem finansowania są przychody z kredytów zagranicznych;
 - 2) przeznaczone na współfinansowanie zadań, programów i projektów realizowanych ze środków, o których mowa w art. 3 ust. 1 pkt 2 i 2a;
 - 3) których źródłem finansowania są dochody własne państwowych jednostek budżetowych;
 - 4) zgromadzone na rachunkach funduszy motywacyjnych.
3. Nie później niż do dnia 15 grudnia roku budżetowego Rada Ministrów może ustalić, po uzyskaniu w tej sprawie opinii komisji sejmowej właściwej do spraw budżetu, wykaz wydatków, do których nie stosuje się przepisu ust. 1. Ustalając ten wykaz Rada Ministrów powinna uwzględniać w szczególności:
 - 1) terminy zakończenia procedur wynikających z ustawy, o której mowa w art. 28 ust. 4;
 - 2) w przypadku wydatków inwestycyjnych – zrealizowany, ale niezafakturowany zakres zadań rzeczowych danej inwestycji; *[w ust. 2 nie ma lit. a)*
 - 3) stopień zaawansowania realizacji inwestycji i programów wieloletnich.
4. Łącznie z wykazem wydatków, które nie wygasają z upływem roku budżetowego, Rada Ministrów ustala plan finansowy tych wydatków, w szczególności określonej w art. 86 ust. 5, oraz wydatków, o których mowa w ust. 2 pkt 1 *lit. a)* i pkt 2, a także określa ostateczny termin ich dokonania.
5. Środki finansowe na wydatki:
 - 1) ujęte w wykazie, o którym mowa w ust. 3,
 - 2) o których mowa w ust. 2– są gromadzone na wyodrębnionym subkoncie centralnego rachunku bieżącego budżetu państwa, zwanym dalej „subkontem”.

6. Minister Finansów, do dnia 31 grudnia roku budżetowego, przekazuje na subkonto środki finansowe w wysokości równej łącznej kwocie wydatków ujętych w planie, o którym mowa w ust. 4.
7. Środki finansowe niewykorzystane w terminie określonym przez Radę Ministrów podlegają przekazaniu na dochody budżetu państwa.

Art. 103.

1. Wykonanie budżetu państwa podlega kontroli Sejmu.
2. Rada Ministrów przedstawia Sejmowi i Najwyższej Izbie Kontroli, w terminie do dnia 31 maja roku następującego po upływie roku budżetowego, coroczne sprawozdanie z wykonania budżetu państwa wraz ze:
 - 1) sprawozdaniem o dochodach i wydatkach związanych z zadaniami z zakresu administracji rządowej, realizowanymi przez jednostki samorządu terytorialnego, i innymi zadaniami zleconymi jednostkom samorządu terytorialnego ustawami;
 - 2) zbiorczą informację o wykonaniu budżetów jednostek samorządu terytorialnego;
 - 3) wraz ze sprawozdaniem Rada Ministrów przedkłada ocenę realizacji założeń makroekonomicznych oraz przebiegu prywatyzacji majątku Skarbu Państwa.
3. Sprawozdanie z wykonania ustawy budżetowej powinno zawierać:
 - 1) dochody, wydatki oraz nadwyżkę lub deficyt sektora finansów publicznych;
 - 2) dochody i wydatki wynikające z zamknięć rachunków budżetu państwa, sporządzone według szczegółowości i układu ustawy budżetowej;
 - 3) przychody i wydatki państwowych zakładów budżetowych i gospodarstw pomocniczych państwowych jednostek budżetowych oraz państwowych funduszy celowych;
 - 4) omówienie wykonania budżetu państwa, z uwzględnieniem różnic między budżetem uchwalonym a wykonanym;
 - 5) informację o realizacji wydatków, które nie wygasły z upływem roku budżetowego;
 - 7) informacje o wykorzystaniu środków funduszy motywacyjnych z wyodrębnieniem poszczególnych funduszy;
 - 8) zestawienie dochodów własnych państwowych jednostek budżetowych oraz wydatków nimi sfinansowanych.
4. Informacja o wykonaniu budżetów jednostek samorządu terytorialnego powinna zawierać odrębnie dla każdego stopnia jednostki samorządu terytorialnego:
 - 1) zestawienie dochodów według ważniejszych źródeł;
 - 2) zestawienie wydatków według działów;
 - 3) zestawienie wydatków według ważniejszych rodzajów wydatków;
 - 4) zestawienie przychodów i wydatków zakładów budżetowych, gospodarstw pomocniczych jednostek budżetowych oraz funduszy celowych;
 - 5) omówienie wykonania budżetów jednostek samorządu terytorialnego.

**pkt 6 w ust. 3 w art.
103 uchylony**

5. Do sprawozdania, o którym mowa w ust. 2, Rada Ministrów załącza:

- 1) sprawozdanie dotyczące przestrzegania zasady stanowiącej, iż:
 - a) łączna kwota państwowego długu publicznego powiększona o kwotę przewidywanych wypłat z tytułu poręczeń i gwarancji udzielonych przez podmioty sektora finansów publicznych,
 - b) łączna kwota długu Skarbu Państwa powiększona o kwotę przewidywanych wypłat z tytułu poręczeń i gwarancji udzielonych przez Skarb Państwa

– nie może przekroczyć 3/5 wartości rocznego produktu krajowego brutto w danym roku budżetowym;
- 2) informację dotyczącą długu, deficytu, poręczeń i gwarancji sektora finansów publicznych, o których mowa w art. 12 ust. 1;
- 3) informacje dotyczące otrzymanych i wydatkowanych środków, o których mowa w art. 3 ust. 1 pkt 2 i 2a.

Art. 104.

Minister Finansów przedstawia komisji sejmowej właściwej do spraw budżetu i Najwyższej Izbie Kontroli informację o przebiegu wykonania budżetu państwa za I półrocze w terminie do dnia 10 września tego roku.

Rozdział 4 **Kasowa obsługa budżetu**

ust. 3 w art. 105 skreślony

Art. 105.

1. Wydatki budżetu państwa dokonywane są poprzez obciążenie centralnego rachunku bieżącego budżetu państwa, z zastrzeżeniem ust. 2 i 3.
2. Wydatki jednostek wymienionych w art. 83 ust. 2, z wyjątkiem sądów powszechnych, dokonywane są poprzez obciążenie rachunków bieżących tych jednostek.
4. Minister Finansów może przekazać upoważnienie do kasowej realizacji wydatków wszystkim lub niektórym dysponentom części budżetowych poprzez:
 - 1) utworzenie odrębnego rachunku wydatków dla dysponenta części budżetowej;
 - 2) określenie rodzajów wydatków, które będą dokonywane z rachunku dysponenta części budżetowej.
5. Minister Finansów może upoważnić dysponentów części budżetowych do przekazania prawa do kasowej realizacji wydatków podległym jednostkom budżetowym.

Art. 106.

1. Minister Finansów określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowy sposób wykonywania budżetu państwa, w tym w szczególności:

- 1) zasady i warunki ustanawiania przez dysponentów części budżetowych dysponentów niższego stopnia;
- 2) tryb i terminy przekazywania na centralny rachunek bieżący budżetu państwa dochodów pobieranych przez urzędy skarbowe i inne państwowe jednostki budżetowe;
- 3) tryb dokonywania wydatków w ciężar centralnego bieżącego rachunku budżetu państwa.

**pkt 3 w ust. 1 w art.
107 skreślony**

Art. 107.

1. Dla obsługi budżetu państwa są prowadzone następujące rachunki bankowe:
 - 1) centralny rachunek bieżący budżetu państwa;
 - 2) rachunki bieżące jednostek wymienionych w art. 83 ust. 2;
 - 4) rachunki bieżące państwowych funduszy celowych;
 - 5) rachunki bieżące zakładów budżetowych i gospodarstw pomocniczych jednostek budżetowych;
 - 6) rachunki pomocnicze;
 - 7) rachunki państwowych jednostek budżetowych mających siedzibę poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej.
2. Obsługę bankową budżetu państwa w zakresie rachunków bankowych wymienionych w ust. 1 pkt 1, 2 i 4-6 prowadzi Narodowy Bank Polski lub Bank Gospodarstwa Krajowego, z zastrzeżeniem ust. 2a, 2b i 3.
- 2a. Wyboru podmiotu prowadzącego obsługę rachunków, o których mowa w ust. 1 pkt 1, 2 i 4, dokonuje Minister Finansów, uwzględniając niezbędne warunki techniczne i organizacyjne, które muszą być spełnione przez ten podmiot, kwalifikacje zawodowe pracowników, jak również wpływ na stan finansów publicznych w związku z podjęciem i prowadzeniem obsługi tych rachunków.
- 2b. Bank Gospodarstwa Krajowego może podjąć obsługę rachunków, o których mowa w ust. 1 pkt 1 i 2, nie wcześniej niż z dniem przystąpienia Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Gospodarczej i Walutowej.
3. Obsługę bankową budżetu państwa w zakresie rachunków wymienionych w ust. 1 pkt 5 i 6 oraz rachunków państwowych osób prawnych, o których mowa w art. 5 pkt 11, może prowadzić Narodowy Bank Polski, Bank Gospodarstwa Krajowego lub inny bank. Wyboru banku innego niż Narodowy Bank Polski lub Bank Gospodarstwa Krajowego dla obsługi tych rachunków dokonuje się w trybie przepisów o zamówieniach publicznych.
4. Obsługa bankowa rachunków budżetu państwa jest prowadzona w ramach umowy rachunku bankowego.
5. Minister Finansów określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady obsługi centralnego rachunku bieżącego budżetu państwa, zakres informacji dotyczących wykonania budżetu państwa oraz terminy ich udostępniania w ramach obsługi centralnego rachunku bieżącego budżetu państwa, uwzględniając szczególny charakter tego rachunku i sposób wykonywania budżetu państwa, z zastrzeżeniem ust. 6.
6. Jeżeli podmiotem prowadzącym obsługę centralnego rachunku bieżącego budżetu państwa jest Narodowy Bank Polski, Minister Finansów, wydając rozpo-

ust. 2 w art. 106 skreślony

ządzenie, o którym mowa w ust. 5, zasięga opinii Prezesa Narodowego Banku Polskiego.

Art. 108.

1. W przypadku występowania przejściowych nadwyżek środków na centralnym rachunku bieżącym budżetu państwa Minister Finansów może dokonywać oprocentowanych lokat w Narodowym Banku Polskim, z zastrzeżeniem ust. 2.
2. W uzasadnionych przypadkach Minister Finansów może dokonywać lokat, o których mowa w ust. 1, w dowolnie wybranym banku.

Dział IV

Budżet jednostki samorządu terytorialnego

Rozdział 1

Podstawowe definicje i zasady

Art. 109.

1. Budżet jednostki samorządu terytorialnego jest uchwalany w formie uchwały budżetowej na rok budżetowy.
2. Budżet jednostki samorządu terytorialnego jest rocznym planem:
 - 1) dochodów i wydatków oraz przychodów i rozchodów tej jednostki;
 - 2) przychodów i wydatków:
 - a) zakładów budżetowych i gospodarstw pomocniczych jednostek budżetowych,
 - b) funduszy celowych jednostki samorządu terytorialnego.
3. Uchwała budżetowa stanowi podstawę gospodarki finansowej jednostki samorządu terytorialnego.

Art. 110.

1. Uchwała budżetowa może określać, oprócz limitów wydatków na okres roku budżetowego, limity wydatków na wieloletnie programy inwestycyjne, na programy i projekty realizowane ze środków, o których mowa w art. 3 ust. 1 pkt 2a, oraz zadania wynikające z kontraktów wojewódzkich zawartych pomiędzy Radą Ministrów a samorządem województwa, ujmowane w wykazie stanowiącym załącznik do uchwały budżetowej.
2. W załączniku, o którym mowa w ust. 1, organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego dla każdego programu określa:
 - 1) nazwę programu, jego cel i zadania, które będą finansowane z budżetu jednostki samorządu terytorialnego;
 - 2) jednostkę organizacyjną realizującą program lub koordynującą wykonywanie programu;

- 3) okres realizacji programu i łączne nakłady finansowe;
 - 4) wysokość wydatków w roku budżetowym oraz w dwóch kolejnych latach.
3. Kolejne uchwały budżetowe będą określały nakłady na uruchomiony program w wysokości umożliwiającej jego terminowe zakończenie.
4. Zmiana kwot wydatków na realizację programu następuje w drodze uchwały organu stanowiącego jednostki samorządu terytorialnego, zmieniającej zakres wykonywania programu lub wstrzymującej jego wykonywanie.

Art. 111.

1. Dochody budżetów jednostek samorządu terytorialnego określa odrębna ustawa.
2. Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego są przeznaczone na realizację zadań określonych w ustawach, w szczególności na:
 - 1) zadania własne jednostek samorządu terytorialnego;
 - 2) zadania z zakresu administracji rządowej i inne zadania zlecone jednostkom samorządu terytorialnego ustawami;
 - 3) zadania przejęte przez jednostki samorządu terytorialnego do realizacji w drodze umowy lub porozumienia;
 - 4) zadania realizowane wspólnie z innymi jednostkami samorządu terytorialnego;
 - 5) pomoc rzeczową lub finansową dla innych jednostek samorządu terytorialnego, określoną przez organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego.
3. Podziału wydatków jednostek samorządu terytorialnego dokonuje się zgodnie z art. 69.

Art. 112.

1. Różnica między dochodami a wydatkami budżetu jednostki samorządu terytorialnego stanowi odpowiednio nadwyżkę budżetu jednostki samorządu terytorialnego lub deficyt budżetu jednostki samorządu terytorialnego.
2. Deficyt budżetu jednostki samorządu terytorialnego może być pokryty przychodami pochodzącymi z:
 - 1) sprzedaży papierów wartościowych wyemitowanych przez jednostkę samorządu terytorialnego;
 - 2) kredytów,
 - 3) pożyczek;
 - 4) prywatyzacji majątku jednostki samorządu terytorialnego;
 - 5) nadwyżki budżetu jednostki samorządu terytorialnego z lat ubiegłych;
 - 6) wolnych środków jako nadwyżki środków pieniężnych na rachunku bieżącym budżetu jednostki samorządu terytorialnego, wynikającej z rozliczeń kredytów i pożyczek z lat ubiegłych.

Art. 113.

1. Łączna kwota przypadających do spłaty w danym roku budżetowym rat kredytów i pożyczek oraz potencjalnych spłat kwot wynikających z udzielonych przez jednostki samorządu terytorialnego poręczeń wraz z należnymi w danym roku odsetkami od tych kredytów i pożyczek, oraz należnych odsetek i dyskonta, a także przypadających w danym roku budżetowym wykupów papierów wartościowych emitowanych przez jednostki samorządu terytorialnego, nie może przekroczyć 15% planowanych na dany rok budżetowy dochodów jednostki samorządu terytorialnego.
2. W przypadku gdy relacja, o której mowa w art. 12 ust. 1 pkt 2 lit. b, przekroczy 55%, to kwota, o której mowa w ust. 1, nie może przekroczyć 12% planowanych dochodów jednostki samorządu terytorialnego, chyba że obciążenia te w całości wynikają z zobowiązań zaciągniętych przed datą ogłoszenia tej relacji.
3. Ograniczeń określonych w ust. 1 nie stosuje się do kredytów i pożyczek zaciągniętych w związku ze środkami określonymi w umowie zawartej z podmiotem dysponującym funduszami strukturalnymi lub Funduszem Spójności Unii Europejskiej, a także emitowanych w tym celu papierów wartościowych.

Art. 114.

1. Łączna kwota długu jednostki samorządu terytorialnego na koniec roku budżetowego nie może przekraczać 60% wykonanych dochodów ogółem tej jednostki w tym roku budżetowym.
2. W trakcie roku budżetowego łączna kwota długu jednostki samorządu terytorialnego na koniec kwartału nie może przekraczać 60% planowanych w danym roku budżetowym dochodów tej jednostki.
3. Ograniczeń, o których mowa w ust. 1 i 2, nie stosuje się do emitowanych papierów wartościowych, kredytów i pożyczek zaciąganych w związku ze środkami określonymi w umowie zawartej z podmiotem dysponującym funduszami strukturalnymi lub Funduszem Spójności Unii Europejskiej.
4. W przypadku, gdy określone w umowie środki z funduszy strukturalnych lub Funduszu Spójności Unii Europejskiej nie zostaną przekazane lub po ich przekazaniu orzeczony zostanie ich zwrot, jednostka samorządu terytorialnego nie może emitować papierów wartościowych, zaciągać kredytów, pożyczek i udzielać poręczeń do czasu spełnienia warunków, o których mowa w ust. 1 i 2 oraz w art. 113 ust. 1 i 2.

Art. 115.

1. Regionalne izby obrachunkowe przedstawiają opinie w sprawach:
 - 1) możliwości sfinansowania deficytu przedstawionego przez jednostki samorządu terytorialnego;
 - 2) prawidłowości załączonej do budżetu prognozy kwoty długu jednostki samorządu terytorialnego, ze szczególnym uwzględnieniem zapewnienia przestrzegania przepisów ustawy dotyczących uchwalania i wykonywania budżetów lat następnych.

2. Opinie, o których mowa w ust. 1, powinny być opublikowane w terminie miesiąca od dnia przekazania uchwały budżetowej jednostki samorządu terytorialnego do regionalnej izby obrachunkowej, w trybie przewidzianym dla opublikowania uchwały budżetowej.
3. W przypadku negatywnej opinii regionalnej izby obrachunkowej wymagana jest odpowiednia uchwała jednostki samorządu terytorialnego.

Art. 116.

1. W budżecie jednostki samorządu terytorialnego mogą być tworzone rezerwy celowe i rezerwa ogólna.
2. Rezerwy celowe są tworzone na wydatki, których szczegółowy podział na pozycje klasyfikacji budżetowej nie może być dokonany w okresie opracowywania budżetu.
3. Suma rezerw celowych nie może przekroczyć 5% wydatków budżetu.
4. Rezerwa ogólna nie może być wyższa niż 1% wydatków budżetu.
5. Rezerwami, o których mowa w ust. 1, dysponuje zarząd jednostki samorządu terytorialnego.

Art. 117.

1. Z budżetu jednostki samorządu terytorialnego mogą być udzielane dotacje przedmiotowe dla zakładów budżetowych i gospodarstw pomocniczych, kalkulowane według stawek jednostkowych.
2. Kwoty i zakres dotacji, o których mowa w ust. 1, określa uchwała budżetowa.
3. Stawki dotacji przedmiotowych ustala organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego.

Art. 117a.

**ust. 3 w art. 118
uchylony**

Z budżetu jednostek samorządu terytorialnego może być udzielana pomoc rzeczowa lub finansowa innym jednostkom samorządu terytorialnego.

Art. 118.

1. Podmioty niezaliczone do sektora finansów publicznych i nie działające w celu osiągnięcia zysku mogą otrzymywać z budżetu jednostki samorządu terytorialnego dotacje na cele publiczne związane z realizacją zadań tej jednostki.
2. Zlecenie zadania i udzielenie dotacji następuje zgodnie z przepisami ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, a jeżeli dotyczy ono innych zadań publicznych niż określone w tej ustawie:
 - 1) zlecenie zadania i udzielenie dotacji następuje na podstawie umowy jednostki samorządu terytorialnego z podmiotem, o którym mowa w ust. 1; przepis art. 71 ust. 2 stosuje się odpowiednio,
 - 2) tryb postępowania o udzielenie dotacji, sposób jej rozliczania oraz sposób kontroli wykonywania zleconego zadania określa w drodze uchwały organ

stanowiący jednostki samorządu terytorialnego, zapewniając jawność postępowania o udzielenie dotacji i jej rozliczenia.

Rozdział 2

Opracowywanie i uchwalanie budżetu jednostki samorządu terytorialnego

Art. 119.

Przygotowanie projektu uchwały budżetowej wraz z objaśnieniami, a także inicjatywa w sprawie zmian tej uchwały, należą do wyłącznej kompetencji zarządu jednostki samorządu terytorialnego.

Art. 120.

Zarząd jednostki samorządu terytorialnego opracowuje informację o stanie mienia komunalnego, zawierającą:

- 1) dane dotyczące przysługujących jednostce samorządu terytorialnego praw własności;
- 2) dane dotyczące innych niż własność praw majątkowych, w tym w szczególności o ograniczonych prawach rzeczowych, użytkowaniu wieczystym, wierzytelnościach, udziałach w spółkach, akcjach oraz o posiadaniu;
- 3) dane o zmianach w stanie mienia komunalnego, w zakresie określonym w pkt 1 i 2, od dnia złożenia poprzedniej informacji;
- 4) dane o dochodach uzyskanych z tytułu wykonywania prawa własności i innych praw majątkowych oraz z wykonywania posiadania;
- 5) inne dane i informacje o zdarzeniach mających wpływ na stan mienia komunalnego.

Art. 121.

1. Projekt uchwały budżetowej wraz z objaśnieniami oraz informację, o której mowa w art. 120, zarząd jednostki samorządu terytorialnego przedstawia:
 - 1) regionalnej izbie obrachunkowej – celem zaopiniowania,
 - 2) organowi stanowiącemu jednostki samorządu terytorialnego – najpóźniej do dnia 15 listopada roku poprzedzającego rok budżetowy.
2. Opinię regionalnej izby obrachunkowej o projekcie uchwały budżetowej zarząd jednostki samorządu terytorialnego jest obowiązany przedstawić, przed uchwaleniem budżetu, organowi stanowiącemu jednostki samorządu terytorialnego.
3. W przypadku gdy dochody i wydatki państwa określa ustawa o prowizorium budżetowym, organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego, na wniosek zarządu, może uchwalić prowizorium budżetowe jednostki samorządu terytorialnego na okres objęty prowizorium budżetowym państwa.

Art. 122.

Uchwałę budżetową organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego uchwała przed rozpoczęciem roku budżetowego, a w szczególnie uzasadnionych przypadkach – nie później niż do dnia 31 marca roku budżetowego.

Art. 123.

1. Do czasu uchwalenia uchwały budżetowej, jednak nie później niż do dnia 31 marca roku budżetowego, podstawą gospodarki finansowej jest projekt uchwały budżetowej przedstawiony organowi stanowiącemu jednostki samorządu terytorialnego.
2. Bez zgody zarządu jednostki samorządu terytorialnego organ stanowiący nie może wprowadzić w projekcie uchwały budżetowej jednostki samorządu terytorialnego zmian powodujących zmniejszenie dochodów lub zwiększenie wydatków i jednocześnie zwiększenie deficytu budżetu jednostki samorządu terytorialnego.
3. W przypadku nieuchwalenia uchwały budżetowej w terminie, o którym mowa w ust. 1, regionalna izba obrachunkowa w terminie do dnia 30 kwietnia roku budżetowego ustala budżet jednostki samorządu terytorialnego w zakresie obowiązkowych zadań własnych oraz zadań zleconych. Do dnia ustalenia budżetu przez regionalną izbę obrachunkową podstawą gospodarki finansowej jest projekt uchwały, o której mowa w ust. 1.

Art. 124.

1. Uchwała budżetowa jednostki samorządu terytorialnego określa:
 - 1) prognozowane dochody jednostki samorządu terytorialnego według ważniejszych źródeł i działań klasyfikacji;
 - 2) wydatki budżetu jednostki samorządu terytorialnego w podziale na działy i rozdziały klasyfikacji wydatków, z wyodrębnieniem:
 - a) wydatków bieżących, w tym w szczególności:
 - wynagrodzeń i pochodnych od wynagrodzeń,
 - dotacji,
 - wydatków na obsługę długu jednostki samorządu terytorialnego,
 - wydatków z tytułu poręczeń i gwarancji udzielonych przez jednostkę samorządu terytorialnego,
 - b) wydatków majątkowych;
 - 3) źródła pokrycia deficytu lub przeznaczenie nadwyżki budżetu jednostki samorządu terytorialnego;
 - 4) wydatki związane z wieloletnimi programami inwestycyjnymi, z wyodrębnieniem wydatków na finansowanie poszczególnych programów;
- 4a) wydatki na programy i projekty realizowane ze środków, o których mowa w art. 3 ust. 3 pkt 2;

- 5) plany przychodów i wydatków zakładów budżetowych, gospodarstw pomocniczych jednostek budżetowych i dochodów własnych jednostek budżetowych;
 - 6) plany przychodów i wydatków funduszy celowych;
 - 7) upoważnienia dla zarządu jednostki samorządu terytorialnego do zaciągania długu oraz do spłat zobowiązań jednostki samorządu terytorialnego;
 - 8) zakres i kwoty dotacji przedmiotowych;
 - 9) dochody i wydatki związane z realizacją zadań z zakresu administracji rządowej i innych zadań zleconych jednostce samorządu terytorialnego ustawami;
 - 10) dotacje;
 - 11) dochody i wydatki związane z realizacją zadań wspólnych realizowanych w drodze umów lub porozumień między jednostkami samorządu terytorialnego, w budżecie jednostki samorządu terytorialnego, której powierzono realizację tych zadań.
2. Uchwała budżetowa jednostki samorządu terytorialnego może zawierać:
- 1) upoważnienie dla zarządu jednostki samorządu terytorialnego do zaciągania kredytów i pożyczek oraz emisji papierów wartościowych na pokrycie występującego w ciągu roku budżetowego deficytu budżetu jednostki samorządu terytorialnego;
 - 2) upoważnienie dla zarządu jednostki samorządu terytorialnego do dokonywania zmian w budżecie, w zakresie określonym w art. 128 ust. 2;
 - 3) inne postanowienia dotyczące wykonywania budżetu jednostki samorządu terytorialnego.
3. W uchwale budżetowej gminy określa się także dochody z tytułu wydawania zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych i wydatki na realizację zadań określonych w programie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych.
4. Uchwała budżetowa gminy może również określać:
- 1) wydatki jednostek pomocniczych gminy;
 - 2) uprawnienia jednostki pomocniczej do prowadzenia gospodarki finansowej w ramach budżetu gminy.

Rozdział 3

Wykonywanie budżetu jednostki samorządu terytorialnego

Art. 125.

1. W terminie 7 dni od dnia przekazania projektu uchwały budżetowej organowi stanowiącemu jednostki samorządu terytorialnego zarząd jednostki samorządu terytorialnego przekazuje podległym jednostkom informacje niezbędne do opracowania projektów ich planów finansowych.
2. Jednostki, o których mowa w ust. 1, opracowują projekty planów finansowych w terminie 30 dni od dnia otrzymania danych, o których mowa w ust. 1, nie później jednak niż do dnia 22 grudnia.

Art. 126.

1. W terminie 21 dni od dnia uchwalenia uchwały budżetowej zarząd jednostki samorządu terytorialnego:
 - 1) opracowuje układ wykonawczy budżetu jednostki samorządu terytorialnego w szczególowości określonej w art. 89 ust. 2;
 - 2) przekazuje podległym jednostkom informacje o ostatecznych kwotach dochodów i wydatków tych jednostek oraz wysokości dotacji i wpłat do budżetu;
 - 3) opracowuje plan finansowy zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych jednostce samorządu terytorialnego ustawami, przyjmując jako podstawę dla tego planu kwotę dotacji przyznanych na ten cel w danym roku budżetowym oraz wielkość dochodów związanych z realizacją tych zadań, które podlegają przekazaniu do budżetu państwa.
2. Jednostki organizacyjne jednostki samorządu terytorialnego dostosowują projekty planów do uchwały budżetowej.
3. W planie finansowym urzędu jednostki samorządu terytorialnego ujmuje się wszystkie wydatki budżetowe nieujęte w planach finansowych innych jednostek budżetowych, w tym wydatki związane z funkcjonowaniem organu stanowiącego i zarządu jednostki samorządu terytorialnego.
4. W planie, o którym mowa w ust. 3, ujmuje się także:
 - 1) dotacje dla zakładów budżetowych i gospodarstw pomocniczych jednostek budżetowych;
 - 2) pozostałe dotacje i środki przekazywane na rzecz budżetów innych jednostek samorządu terytorialnego i związków komunalnych;
 - 3) wpłaty na rzecz związków jednostek samorządu terytorialnego;
 - 4) płatności oraz składki wpłacane na rzecz instytucji krajowych i zagranicznych.
5. Minister Finansów określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady, tryb i terminy opracowywania planów finansowych zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych jednostkom samorządu terytorialnego ustawami oraz przekazywania jednostkom samorządu terytorialnego dotacji celowych na realizację tych zadań.
6. W rozporządzeniu, o którym mowa w ust. 5, Minister Finansów określi w szczególności:
 - 1) terminy przekazywania jednostkom samorządu terytorialnego przez dysponentów części budżetowych informacji o kwocie dotacji celowych;
 - 2) szczególowości, z jaką jest opracowywany plan finansowy.

Art. 127.

1. Zarząd jednostki samorządu terytorialnego sprawuje ogólny nadzór nad realizacją, określonych uchwałą budżetową, dochodów i wydatków budżetu jednostki samorządu terytorialnego.

2. Zarząd jednostki samorządu terytorialnego kontroluje przestrzeganie, przez podległe i nadzorowane przez siebie jednostki sektora finansów publicznych, realizacji procedur, o których mowa w art. 35a ust. 2 pkt 1.
3. Kontrola, o której mowa w ust. 2, obejmuje w każdym roku co najmniej 5% wydatków podległych jednostek organizacyjnych.

Art. 128.

1. W toku wykonywania budżetu zarząd może dokonywać zmian w planie dochodów i wydatków budżetu jednostki samorządu terytorialnego, polegających na:
 - 1) zmianach planu dochodów i wydatków związanych z wprowadzanymi w trakcie roku budżetowego zmianami kwot dotacji celowych przekazywanych z budżetu państwa oraz z budżetów innych jednostek samorządu terytorialnego;
 - 2) przenoszeniu wydatków z rezerw budżetowych, zgodnie z planowanym przeznaczeniem wydatków;
 - 3) zmianach w planie dochodów jednostki samorządu terytorialnego, wynikających ze zmian kwot subwencji w wyniku podziału rezerw.
2. Organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego może upoważnić zarząd do:
 - 1) dokonywania innych zmian w planie wydatków, z wyłączeniem przeniesień wydatków między działami;
 - 2) przekazania niektórych uprawnień do dokonywania przeniesień planowanych wydatków innym jednostkom organizacyjnym jednostki samorządu terytorialnego.
- 2a. Zarząd może, po uzyskaniu pozytywnej opinii komisji właściwej do spraw budżetu, dokonać zmiany przeznaczenia rezerwy celowej.
3. Kierownicy jednostek organizacyjnych dokonujący przeniesień planowanych wydatków na podstawie uprawnień, o których mowa w ust. 2 pkt 2, wprowadzając zmiany w planach finansowych informują o dokonanych przeniesieniach zarząd jednostki samorządu terytorialnego.

Art. 129.

1. W toku wykonywania budżetu jednostki samorządu terytorialnego obowiązują odpowiednio zasady gospodarki finansowej określone w art. 92.
2. Pobrane przez jednostkę samorządu terytorialnego dochody związane z realizacją zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych jednostkom samorządu terytorialnego ustawami, zarząd jednostki samorządu terytorialnego odprowadza na rachunek dochodów budżetu państwa w trybie i terminie określonych w rozporządzeniu Ministra Finansów, o którym mowa w art. 126 ust. 5.

Art. 129a.

Przepisy art. 93 i art. 93a stosuje się odpowiednio do dotacji udzielonych z budżetu jednostki samorządu terytorialnego. Decyzję w sprawie zwrotu dotacji wydaje wójt

(burmistrz, prezydent miasta), starosta lub marszałek województwa. Organem odwoławczym od decyzji jest właściwe miejscowo samorządowe kolegium odwoławcze.

Art. 130.

1. Niezrealizowane kwoty wydatków zamieszczonych w budżecie jednostki samorządu terytorialnego, z wyjątkiem wydatków, których źródłem finansowania są dochody własne jednostki budżetowej, wygasają z upływem roku budżetowego.
2. Organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego może ustalić wykaz wydatków, do których nie stosuje się przepisu ust. 1, oraz określić ostateczny termin dokonania każdego wydatku ujętego w tym wykazie.
3. Łącznie z wykazem wydatków, które nie wygasają z upływem roku budżetowego, organ stanowiący ustala plan finansowy tych wydatków w podziale na działy i rozdziały klasyfikacji wydatków z wyodrębnieniem wydatków majątkowych.
4. Środki finansowe na wydatki ujęte w wykazie, o którym mowa w ust. 3, są gromadzone na wyodrębnionym subkoncie podstawowego rachunku bankowego jednostki samorządu terytorialnego.

Art. 131.

1. W przypadkach określonych w art. 100 ust. 1 zarząd jednostki samorządu terytorialnego może podjąć decyzję o blokowaniu planowanych wydatków budżetowych.
2. O podjętej decyzji zarząd jednostki samorządu terytorialnego zawiadamia organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego.
3. Zarząd jednostki samorządu terytorialnego może, po uzyskaniu pozytywnej opinii komisji właściwej do spraw budżetu, przenieść zablokowane kwoty wydatków do rezerwy celowej, z tym że decyzje o przeznaczeniu tych środków podejmuje organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego.

Art. 132.

Kierownik jednostki budżetowej jednostki samorządu terytorialnego może, w celu realizacji zadań, zaciągać zobowiązania pieniężne do wysokości kwot wydatków określonych w zatwierdzonym planie finansowym jednostki.

Art. 133.

1. Czynności prawnych polegających na zaciąganiu kredytów i pożyczek oraz udzielaniu pożyczek, poręczeń i gwarancji oraz emisji papierów wartościowych dokonują dwaj członkowie zarządu wskazani w uchwale przez zarząd, z zastrzeżeniem ust. 1a. Dla ważności tych czynności konieczna jest kontrasygnata skarbnika jednostki samorządu terytorialnego.
- 1a. Czynności prawnych, o których mowa w ust. 1, w gminie dokonuje wójt (burmistrz, prezydent miasta).

2. Skarbnik, który odmówi kontrasygnaty, dokonuje jej na pisemne polecenie przewodniczącego zarządu jednostki samorządu terytorialnego, z wyjątkiem przypadku, gdy wykonanie polecenia stanowiłoby przestępstwo albo wykroczenie; w takim przypadku powiadamia o tym organ stanowiący i regionalną izbę obrachunkową.

Art. 134.

1. Bankową obsługę budżetu jednostki samorządu terytorialnego wykonuje bank wybrany przez organ stanowiący danej jednostki w trybie określonym w przepisach o zamówieniach publicznych.
2. Zasady wykonywania obsługi bankowej określa umowa zawarta między zarządem jednostki samorządu terytorialnego a bankiem.
3. Organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego może upoważnić zarząd danej jednostki do lokowania wolnych środków budżetowych na rachunkach w innych bankach.
4. Zarząd jednostki samorządu terytorialnego może w granicach upoważnień zawartych w uchwale budżetowej zaciągać kredyty bankowe w wybranych przez siebie bankach.

**dział V (art. 137-179)
uchylony z dn. 1.07.
2005 r. (Dz.U. 2005 r.
Nr 14, poz. 114)**

Art. 135.

1. Zarząd jednostki samorządu terytorialnego przedstawia organowi stanowiącemu jednostki samorządu terytorialnego i regionalnej izbie obrachunkowej informację o przebiegu wykonania budżetu jednostki samorządu terytorialnego za I półrocze, w terminie do dnia 31 sierpnia.
2. Zakres i formę informacji, o której mowa w ust. 1, określa organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego.

Art. 136.

1. Zarząd jednostki samorządu terytorialnego przedstawia organowi stanowiącemu sprawozdanie roczne z wykonania budżetu jednostki samorządu terytorialnego, zawierające zestawienie dochodów i wydatków wynikające z zamknięć rachunków budżetów jednostki samorządu terytorialnego, w terminie do dnia 31 marca następnego roku, w szczególności nie mniejszej niż w uchwale budżetowej, i przesyła regionalnej izbie obrachunkowej. Sprawozdanie obejmuje również wykaz jednostek budżetowych, które utworzyły rachunki dochodów własnych, oraz zestawienie dochodów własnych i wydatków nimi sfinansowanych.
2. Organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego rozpatruje sprawozdanie z wykonania budżetu jednostki samorządu terytorialnego w terminie do dnia 30 kwietnia roku następnego po roku sprawozdawczym i podejmuje uchwałę w sprawie udzielenia absolutorium organowi wykonawczemu.

[Dział V**Odpowiedzialność za naruszenie dyscypliny finansów publicznych****Rozdział 1****Zasady odpowiedzialności****Art. 137.**

Odpowiedzialność za naruszenie dyscypliny finansów publicznych ponoszą pracownicy sektora finansów publicznych oraz inne osoby dysponujące środkami publicznymi, w tym osoby odpowiedzialne za gospodarowanie środkami publicznymi przekazanymi podmiotom spoza sektora finansów publicznych.

Art. 137a.

Przepisy niniejszego rozdziału dotyczące funduszu celowego stosuje się odpowiednio do Narodowego Funduszu Zdrowia.

Art. 138.

1. Naruszeniem dyscypliny finansów publicznych jest popełnienie czynu polegającego na:

- 1) zaniechaniu ustalenia należności Skarbu Państwa, jednostki samorządu terytorialnego lub innej jednostki sektora finansów publicznych, a także pobraniu, ustaleniu lub dochodzeniu jej w wysokości niższej niż wynikająca z prawidłowego obliczenia oraz niezgodnym z przepisami jej umorzeniu lub dopuszczeniu do przedawnienia;*
- 2) przekroczeniu zakresu upoważnienia do dokonywania wydatków ze środków publicznych;*
- 3) przekroczeniu uprawnień do dokonania zmian w budżecie lub w planie jednostki budżetowej, zakładu budżetowego, gospodarstwa pomocniczego jednostki budżetowej lub funduszu celowego;*
- 4) niezgodnym z przeznaczeniem wykorzystaniu środków publicznych otrzymanych z rezerwy budżetowej, dotacji z budżetu, funduszu celowego oraz ze środków, o których mowa w art. 3 ust. 1 pkt 2 i 2a;*
- 5) niezgodnym z przeznaczeniem wykorzystaniu środków funduszu celowego;*
- 6) niedokonaniu pełnej i terminowej wpłaty do budżetu przez zakład budżetowy lub gospodarstwo pomocnicze jednostki budżetowej;*
- 7) przekroczeniu zakresu upoważnienia do zaciągnięcia zobowiązań obciążających budżet;*
- 8) wypłaceniu wynagrodzeń w jednostce sektora finansów publicznych bez jednoczesnego wykonania, wynikającego z ustaw szczególnych, a ciążącego na pracodawcy, obowiązku pobrania, odprowadzenia lub opłacenia świadczeń lub składek;*
- 9) naruszeniu zasad udzielania dotacji z budżetu;*

- 10) przeznaczaniu dochodów uzyskanych przez jednostkę budżetową na wydatki ponoszone w tej jednostce;
 - 11) dopuszczeniu się zwłoki w regulowaniu zobowiązań jednostki sektora finansów publicznych powodującej uszczuplenie środków publicznych wskutek zapłaty odsetek za opóźnienie w zapłacie;
 - 12) naruszeniu zasady lub trybu postępowania przy udzieleniu zamówienia publicznego ustalonych przepisami, o których mowa w art. 28 ust. 4;
 - 13) zaniechaniu przeprowadzenia i rozliczenia inwentaryzacji lub dokonaniu inwentaryzacji w sposób niezgodny ze stanem rzeczywistym;
 - 14) wykazaniu w sprawozdaniu budżetowym danych niezgodnych z danymi wynikającymi z ewidencji księgowej;
 - 15) zaniechaniu przez kierownika jednostki sektora finansów publicznych zawiadomienia rzecznika dyscypliny finansów publicznych o ujawnionym naruszeniu dyscypliny finansów publicznych;
 - 16) zawinionej zwłocy w złożeniu przez rzecznika dyscypliny finansów publicznych wniosku o ukaranie oraz zawinionej zwłocy w prowadzeniu przez komisję orzekającą postępowania w sprawie o naruszenie dyscypliny finansów publicznych;
 - 17) zwłocy lub zaniechaniu wykonania prawomocnego orzeczenia komisji orzekającej w sprawach o naruszenie dyscypliny finansów publicznych;
 - 18) przyznaniu lub przekazaniu środków, o których mowa w art. 3 ust. 1 pkt 2 i 2a, bez zachowania procedur, o których mowa w art. 30 pkt 2;
 - 19) przyznaniu lub przekazaniu środków na realizację zadań Wspólnej Polityki Rolnej, bez zachowania procedur obowiązujących przy uruchamianiu tych środków.
2. Naruszeniem dyscypliny finansów publicznych jest również dopuszczenie przez kierownika jednostki lub innego przełożonego do uszczuplenia wpływów należnych budżetowi państwa lub budżetowi jednostki samorządu terytorialnego wskutek zaniedbań w przedmiocie organizacji pracy i kierowania jednostką.
 3. Kierownik jednostki lub inny przełożony pracownika ponosi odpowiedzialność za naruszenie dyscypliny finansów publicznych także w przypadku dopuszczenia do naruszenia dyscypliny finansów publicznych przez zaniedbanie obowiązków w zakresie nadzoru.

Art. 139.

1. Nie stanowi naruszenia dyscypliny finansów publicznych działanie określone w art. 138 w ust. 1 pkt 2, 4, 5, 7 i 10, podjęte wyłącznie w celu zapobieżenia szkodzi w mieniu publicznym lub usunięcia takiej szkody albo ograniczenia społecznych skutków zdarzenia losowego.
2. Przepisy art. 138 ust. 1 pkt 1 nie mają zastosowania do należności podatkowych, należności celnych pobieranych w ruchu osobowym oraz należności z tytułu składek, do poboru których są zobowiązani Zakład Ubezpieczeń Społecznych i Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Art. 140.

Nie dochodzi się odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych za czyn określony w art. 138 ust. 1 pkt 1, 2, 4, 7 i 11 polegający na uszczupleniu środków publicznych, przekroczeniu uprawnień do ich wydatkowania lub zaciągnięcia zobowiązań o kwotę nieprzekraczającą łącznie przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia ogłoszonego przed dniem wydania orzeczenia przez komisję orzekającą przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”, zgodnie z art. 5 ust. 7 ustawy z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (Dz.U. z 1996 r. Nr 70, poz. 335, Nr 118, poz. 561, Nr 139, poz. 647 i Nr 147, poz. 686, z 1997 r. Nr 82, poz. 518 i Nr 121, poz. 770, z 1998 r. Nr 75, poz. 486 i Nr 113, poz. 717 oraz z 2002 r. Nr 135, poz. 1146).

Art. 141.

- 1. Odpowiedzialność za naruszenie dyscypliny finansów publicznych jest ponoszona zarówno za umyślne, jak i nieumyślne działania i zaniechania, chyba że naruszenia nie można było uniknąć mimo dołożenia najwyższej staranności, wymaganej od osób odpowiedzialnych za dobro finansów publicznych.*
- 2. Umyślne naruszenie dyscypliny finansów publicznych zachodzi wtedy, gdy sprawca ma zamiar popełnienia czynu zabronionego, to jest chce go popełnić albo przewidując możliwość jego popełnienia na to się godzi.*
- 3. Nieumyślne naruszenie dyscypliny finansów publicznych zachodzi, jeżeli sprawca nie mając zamiaru jego popełnienia, popełnia je jednak na skutek niezachowania ostrożności wymaganej w danych okolicznościach, mimo że możliwość popełnienia czynu karalnego przewidywał albo mógł przewidzieć.*

Art. 142.

W sprawach o naruszenie dyscypliny finansów publicznych stosuje się odpowiednio przepisy art. 2, art. 4, art. 7 i art. 17 ustawy z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń (Dz.U. Nr 12, poz. 114, z 1981 r. Nr 24, poz. 124, z 1982 r. Nr 16, poz. 125, z 1983 r. Nr 6, poz. 35 i Nr 44, poz. 203, z 1984 r. Nr 54, poz. 275, z 1985 r. Nr 14, poz. 60 i Nr 23, poz. 100, z 1986 r. Nr 39, poz. 193, z 1988 r. Nr 20, poz. 135 i Nr 41, poz. 324, z 1989 r. Nr 34, poz. 180, z 1990 r. Nr 51, poz. 297, Nr 72, poz. 422 i Nr 86, poz. 504, z 1991 r. Nr 75, poz. 332 i Nr 91 poz. 408, z 1992 r. Nr 24, poz. 101, z 1994 r. Nr 123, poz. 600, z 1995 r. Nr 6, poz. 29, Nr 60, poz. 310 i Nr 95, poz. 475, z 1997 r. Nr 54, poz. 349, Nr 60, poz. 369, Nr 85, poz. 539, Nr 98, poz. 602, Nr 104, poz. 661, Nr 106, poz. 677, Nr 111, poz. 724, Nr 123, poz. 779, Nr 133, poz. 884 i Nr 141, poz. 942, z 1998 r. Nr 113, poz. 717, z 1999 r. Nr 83, poz. 931 i Nr 101, poz. 1178, z 2000 r. Nr 22, poz. 271, Nr 73, poz. 852, Nr 74, poz. 855 i Nr 117, poz. 1228, z 2001 r. Nr 100, poz. 1081, Nr 106, poz. 1149, Nr 125, poz. 1371, Nr 128, poz. 1409 i Nr 129, poz. 1438 oraz z 2002 r. Nr 19, poz. 185, Nr 25, poz. 253 i Nr 135, poz. 1145).

Art. 143.

- 1. Odpowiedzialność za naruszenie dyscypliny finansów publicznych jest niezależna od innej odpowiedzialności określonej przepisami prawa, z zastrzeżeniem przepisów ust. 2 i 3.*

2. *W razie wszczęcia postępowania karnego lub karnego skarbowego w związku z przestępstwem stanowiącym równocześnie naruszenie dyscypliny finansów publicznych, postępowanie o naruszenie dyscypliny finansów publicznych zawieszają się do czasu zakończenia postępowania karnego lub karnego skarbowego.*
3. *W razie prawomocnego skazania za przestępstwo stanowiące również naruszenie dyscypliny finansów publicznych, wszczęte postępowanie o naruszenie dyscypliny finansów publicznych podlega umorzeniu; nie podlegają ściągnięciu wymierzone i niewyegzekwowane kary pieniężne.*

Art. 144.

Pracownik, który otrzymał do wykonania polecenie naruszające dyscyplinę finansów publicznych, nie ponosi odpowiedzialności, jeżeli przed wykonaniem polecenia zgłosił pisemnie swojemu przełożonemu odpowiednie zastrzeżenie i, pomimo tego zastrzeżenia, otrzymał pisemne potwierdzenie polecenia; w tym przypadku odpowiedzialność ponosi kierownik jednostki lub inny przełożony pracownika, który wydał takie polecenie. Pisemne polecenie nie zwalnia pracownika od odpowiedzialności w przypadku, gdy wykonanie polecenia stanowi przestępstwo lub wykroczenie.

Art. 145.

1. *Prawomocne orzeczenie lub postanowienie komisji orzekającej stwierdzające, że nastąpiło istotne uchybienie w czynnościach organu państwowego, samorządowego lub innej jednostki sektora finansów publicznych, sprzyjające naruszeniu dyscypliny finansów publicznych, przekazuje się do wiadomości Ministrowi Finansów.*
2. *Jeżeli uchybienia, o którym mowa w ust. 1, dopuścił się sprawca naruszenia dyscypliny finansów publicznych, komisja orzekająca, poza wymierzeniem kary, występuje w orzeczeniu do jego pracodawcy o rozważenie celowości dalszego zatrudniania ukaranego na zajmowanym stanowisku i zawiadamia o tym Ministra Finansów.*

Art. 146.

1. *Karalność naruszenia dyscypliny finansów publicznych ustaje, jeżeli od czasu jego popełnienia upłynęły 3 lata; jeżeli w tym okresie wszczęto postępowanie, karalność naruszenia dyscypliny finansów publicznych ustaje z upływem 2 lat od daty wszczęcia postępowania.*
2. *W razie uchylenia prawomocnego rozstrzygnięcia, orzekanie przedawnia się po upływie 2 lat od daty uchylenia prawomocnego rozstrzygnięcia.*
3. *Stwierdzenie nieważności lub uchylenie prawomocnego rozstrzygnięcia na niekorzyść obwinionego nie może nastąpić, jeżeli od daty jego uprawomocnienia upłynęło 6 miesięcy.*
4. *Nie stwierdza się nieważności i nie uchyla prawomocnego rozstrzygnięcia, jeżeli od dnia jego uprawomocnienia upłynął rok.*
5. *Nie stwierdza się nieważności prawomocnego orzeczenia o ukaraniu po zatarciu kary.*

Rozdział 2

Kary

Art. 147.

1. *Karami za naruszenie dyscypliny finansów publicznych są:*
 - 1) *upomnienie;*
 - 2) *nagana;*
 - 3) *kara pieniężna;*
 - 4) *zakaz pełnienia funkcji kierowniczych związanych z dysponowaniem środkami publicznymi na okres od roku do 5 lat od dnia uprawomocnienia orzeczenia.*
2. *Karę pieniężną wymierza się w wysokości od jednomiesięcznego do trzymiesięcznego wynagrodzenia pracowniczego, o którym mowa w art. 140, z zastrzeżeniem ust. 3.*
3. *Jeżeli wynagrodzenie osoby dopuszczającej się naruszenia dyscypliny finansów publicznych, obliczone jak wynagrodzenie za urlop wypoczynkowy należny w roku, w którym czyn popełniono, jest wyższe od wynagrodzenia, o którym mowa w art. 140, karę pieniężną wymierza się w wysokości od jednomiesięcznego do trzymiesięcznego wyższego wynagrodzenia.*
4. *Karę przewidzianą w ust. 1 pkt 4 wymierza się wyłącznie w przypadkach rażącego naruszenia dyscypliny finansów publicznych, przewidzianego w art. 138 ust. 1 pkt 1, 2, 4, 5, 7, 9, 11 i 12.*
5. *Ukaranie karą przewidzianą w ust. 1 pkt 4 wyklucza, przez czas określony w orzeczeniu o ukaraniu, możliwość pełnienia funkcji:*
 - 1) *kierownika, zastępcy kierownika lub dyrektora generalnego,*
 - 2) *członka zarządu,*
 - 3) *skarbnika, głównego księgowego lub zastępcy głównego księgowego,*
 - 4) *kierownika lub zastępcy kierownika komórki bezpośrednio odpowiedzialnej za wykonywanie budżetu lub planu finansowego*
jednostki sektora finansów publicznych.

Art. 148.

1. *Komisja orzekająca w sprawach o naruszenie dyscypliny finansów publicznych wymierza karę według swego uznania, w granicach przewidzianych w ustawie, biorąc pod uwagę stopień winy oraz skutki i stopień szkodliwości czynu dla ładu finansów publicznych, uwzględniając cele kary w zakresie społecznego oddziaływania oraz cele zapobiegawcze i wychowawcze, które ma osiągnąć w stosunku do ukaranego.*
2. *W przypadku stwierdzenia umyślnego naruszenia dyscypliny finansów publicznych oraz w przypadku, gdy dana osoba była już przed popełnieniem czynu karnego za naruszenie dyscypliny budżetowej lub dyscypliny finansów publicznych, wymierza się karę surowszą niż upomnienie.*

3. *Jeżeli obwiniony dopuścił się kilku czynów, a sprawa o te czyny jest objęta jednym postępowaniem, wymierza się jedną karę łączną za wszystkie czyny.*

Art. 149.

1. *Okoliczności wpływające na wymiar kary uwzględnia się tylko co do osoby, której dotyczą.*
2. *Wymierzając karę, organ orzekający uwzględnia pobudki, okoliczności i sposób działania, jak również właściwości, warunki osobiste i majątkowe sprawcy, staż pracy i doświadczenie zawodowe oraz zachowanie się po popełnieniu czynu.*
3. *Jako okoliczności łagodzące uwzględnia się w szczególności:*
 - 1) *działanie z pobudek zasługujących na uwzględnienie;*
 - 2) *wyróżnianie się przez sprawcę, przed popełnieniem czynu karalnego, spełnianiem obowiązków, zwłaszcza obowiązków zawodowych;*
 - 3) *przyczynienie się do usunięcia szkodliwych następstw swego czynu lub podjęcie o to starań.*
4. *Jako okoliczności obciążające uwzględnia się w szczególności:*
 - 1) *działanie sprawcy w celu osiągnięcia bezprawnej korzyści majątkowej lub z innych naganych pobudek;*
 - 2) *działanie w sposób zasługujący na szczególne potępienie lub z zaniechaniem obowiązku szczególnej staranności zawodowej;*
 - 3) *uprzednie ukaranie sprawcy za czyn podobnego rodzaju.*

Art. 150.

1. *W przypadkach zasługujących na szczególne uwzględnienie można, biorąc pod uwagę charakter i okoliczności czynu lub właściwości i warunki osobiste sprawcy, zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary lub odstąpić od wymierzania kary.*
2. *Nadzwyczajne złagodzenie kary polega na wymierzeniu kary poniżej dolnej granicy ustawowego zagrożenia albo kary łagodniejszego rodzaju.*
3. *Odstąpienia od wymierzenia kary nie stosuje się wobec sprawcy umyślnego naruszenia dyscypliny finansów publicznych lub sprawcy karanego uprzednio za naruszenie dyscypliny finansów publicznych.*

Art. 151.

1. *Ukaranie pracownika jednostki sektora finansów publicznych za naruszenie dyscypliny finansów publicznych karą nagany lub karą pieniężną jest równoznaczne z jego ujemną oceną kwalifikacyjną, przewidzianą w odrębnych ustawach, i rodzi skutki w tych ustawach przewidziane.*
2. *Pracownik jednostki sektora finansów publicznych ponownie ukarany za naruszenie dyscypliny budżetowej lub dyscypliny finansów publicznych traci prawo do wyróżnień, premii pieniężnych regulaminowych i uznaniowych do czasu zatarcia kary.*
3. *Ukaranie pracownika jednostki spoza sektora finansów publicznych za naruszenie dyscypliny finansów publicznych nie ogranicza praw Skarbu Państwa ani*

praw jednostki samorządu terytorialnego do dochodzenia wyrównania uszczerbku środków publicznych.

4. *Prawomocne ukaranie karą przewidzianą w art. 147 ust. 1 pkt 4 podlega rejestracji w rejestrze prowadzonym przez Główną Komisję Orzekającą w sprawach o naruszenie dyscypliny finansów publicznych przy Ministrze Finansów przez czas, na jaki orzeczono zakaz pełnienia funkcji związanych z dysponowaniem środkami publicznymi.*
5. *Przed nawiązaniem stosunku pracy z osobą, której powierzona ma być funkcja wymieniona w art. 147 ust. 5, pracodawca występuje do Głównej Komisji Orzekającej z pytaniem, czy kandydat figuruje w rejestrze, o jakim mowa w ust. 4.*

Art. 152.

1. *Każdy uznany za winnego naruszenia dyscypliny finansów publicznych zwraca – na rzecz Skarbu Państwa – koszty postępowania. Koszty te określa się ryczałtowo w wysokości 10% wynagrodzenia, o którym mowa w art. 140.*
2. *W przypadku uniewinnienia obwinionego lub umorzenia postępowania koszty postępowania ponosi Skarb Państwa.*
3. *Rozstrzygnięcie o zwrocie kosztów postępowania zamieszcza się w orzeczeniu lub postanowieniu.*
4. *Kary pieniężne i zwrot kosztów postępowania egzekwuje się na rzecz Skarbu Państwa w trybie ustalonym ustawą o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.*

Art. 153.

1. *Przewodniczący organu orzekającego w pierwszej instancji kieruje do wykonania prawomocne rozstrzygnięcia.*
2. *Prawomocne rozstrzygnięcie doręcza się obwinionemu, oskarżycielowi pierwszej instancji, kierownikowi jednostki, której rozstrzygnięcie dotyczy, i jednostki, w której zatrudniony jest ukarany, lub, jeżeli karę nałożono na kierownika jednostki, jednostce nadrzędnej. Przekazując prawomocne orzeczenie o ukaraniu poucza się kierownika jednostki o skutkach ukarania, przewidzianych w art. 151.*

Art. 154.

1. *Nie można wykonać kary za naruszenie dyscypliny finansów publicznych ani egzekwować orzeczonych kosztów postępowania, jeżeli od dnia uprawomocnienia się orzeczenia upłynął rok. Przedawnienie wykonania kary pieniężnej nie biegnie w okresie odroczenia tej kary lub jej spłaty w ustalonych ratach.*
2. *Przedawnienie wykonania i zatarcie kary przewidzianej w art. 147 ust. 1 pkt 4, orzeczonej na czas dłuższy niż 2 lata, następuje po upływie czasu, na jaki ją orzeczono, poczynając od uprawomocnienia orzeczenia.*

Art. 155.

1. *Zatarcie kary za naruszenie dyscypliny finansów publicznych następuje z mocy prawa, jeżeli od wykonania kary lub przedawnienia jej wykonania upłynęły dwa lata.*

2. *Na wniosek ukaranego, jego przełożonego lub kierownika jednostki nadrzędnej, poparty przez głównego rzecznika dyscypliny finansów publicznych, Minister Finansów może, z wyłączeniem pracowników organów wymienionych w art. 161, postanowić o zatarciu kary za naruszenie dyscypliny finansów publicznych przed upływem terminu, o którym mowa w ust. 1.*
3. *Na postanowienie, o którym mowa w ust. 2, zażalenie nie przysługuje.*

Art. 156.

1. *Prezes Rady Ministrów może, z wyłączeniem pracowników organów wymienionych w art. 161, złagodzić, darować lub darować i puścić w niepamięć prawomocnie orzeczoną karę za naruszenie dyscypliny finansów publicznych.*
2. *Wyegzekwowana kara pieniężna oraz koszty postępowania nie ulegają zwrotowi.*
3. *Na postanowienie, o którym mowa w ust. 1, zażalenie nie przysługuje.*

Art. 157.

W stosunku do pracowników organów wymienionych w art. 161 uprawnienia, o których mowa w art. 155 ust. 2 i art. 156 ust. 1, przysługują kierownikom tych organów.

Rozdział 3

Strony i komisje orzekające

Art. 158.

1. *Stronami postępowania w sprawach o naruszenie dyscypliny finansów publicznych są obwiniony i rzecznik dyscypliny finansów publicznych jako oskarżyciel.*
2. *Obwinionym jest osoba, wobec której rzecznik dyscypliny finansów publicznych złożył wniosek o ukaranie za naruszenie dyscypliny finansów publicznych.*
3. *Obwiniony może korzystać z pomocy obrońcy.*

Art. 159.

1. *Głównego rzecznika dyscypliny finansów publicznych oraz jego zastępców powołuje i odwołuje Prezes Rady Ministrów na wniosek Ministra Finansów.*
2. *Główny rzecznik dyscypliny finansów publicznych jest w zakresie sprawowanej funkcji przełożonym rzeczników dyscypliny finansów publicznych właściwych w sprawach rozpoznawanych w pierwszej instancji.*
3. *Rzeczników dyscypliny finansów publicznych właściwych w pierwszej instancji i ich zastępców powołuje i odwołuje główny rzecznik dyscypliny finansów publicznych.*

Art. 160.

1. *Organami orzekającymi pierwszej instancji, z zastrzeżeniem art. 161, są:*

- 1) resortowe komisje orzekające w sprawach o naruszenie dyscypliny finansów publicznych przy ministrach lub przewodniczących komitetów wchodzących w skład Rady Ministrów oraz komisja orzekająca przy Szefie Kancelarii Prezesa Rady Ministrów;
 - 2) komisje orzekające w sprawach o naruszenie dyscypliny finansów publicznych przy wojewodach;
 - 3) komisje orzekające w sprawach o naruszenie dyscypliny finansów publicznych przy regionalnych izbach obrachunkowych.
2. Organem orzekającym w sprawach o naruszenie dyscypliny finansów publicznych drugiej instancji jest Główna Komisja Orzekająca przy Ministrze Finansów.
3. Komisje orzekające, wymienione w ust. 1:
- 1) w pkt 1 – są właściwe w sprawach dotyczących realizacji budżetu w zakresie działów administracji rządowej, którymi kieruje lub które nadzoruje minister albo przewodniczący komitetu wchodzący w skład Rady Ministrów;
 - 2) w pkt 2 – są właściwe w sprawach dotyczących realizacji budżetu wojewody;
 - 3) w pkt 3 – są właściwe w sprawach dotyczących realizacji budżetów jednostek samorządu terytorialnego.

Art. 161.

1. Organem orzekającym w pierwszej instancji w sprawach o naruszenie dyscypliny finansów publicznych, w zakresie dotyczącym Kancelarii Sejmu, Kancelarii Senatu, Kancelarii Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, Sądu Najwyższego, Naczelnego Sądu Administracyjnego, Trybunału Konstytucyjnego, Krajowej Rady Sądownictwa, Najwyższej Izby Kontroli, Rzecznika Praw Obywatelskich, Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji, Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych, Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, Krajowego Biura Wyborczego, Państwowej Inspekcji Pracy i jednostek im podległych lub przez nich nadzorowanych, jest wspólna komisja orzekająca powołana przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej spośród kandydatów własnych oraz zgłoszonych przez Marszałka Sejmu, Marszałka Senatu, Prezesa Najwyższej Izby Kontroli, Rzecznika Praw Obywatelskich, Przewodniczącego Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji, Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych, Prezesa Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, Kierownika Krajowego Biura Wyborczego, Głównego Inspektora Pracy, Prezesów Sądów i Trybunału.
2. Przewodniczącego i zastępców przewodniczącego komisji, o której mowa w ust. 1, powołuje i odwołuje Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej spośród jej członków, a rzecznika dyscypliny finansów publicznych właściwego w tym zakresie i jego zastępcę powołuje i odwołuje Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej spośród kandydatów przedstawionych przez organy wymienione w ust. 1.
3. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, w uzgodnieniu z organami wymienionymi w ust. 1, może ustalić, w drodze rozporządzenia:
- 1) szczególne zasady organizacji pracy i tryb postępowania przed wspólną komisją orzekającą oraz zasady wykonywania prawomocnych rozstrzygnięć;
 - 2) tryb działania rzecznika dyscypliny finansów publicznych właściwego w sprawach rozpoznawanych przez wspólną komisję orzekającą;

- 3) zakres jawności rozpraw prowadzonych przez wspólną komisję orzekającą.
4. Siedzibę, warunki materialno-techniczne, obsługę prawną i administracyjną działania wspólnej komisji i rzecznika dyscypliny finansów publicznych, o którym mowa w ust. 2, zapewnia Kancelaria Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej. Ponośi ona także wydatki związane z ich funkcjonowaniem.

Art. 162.

1. W skład komisji orzekających w sprawach o naruszenie dyscypliny finansów publicznych wchodzi: przewodniczący, jego zastępcy i członkowie.
2. Przewodniczącego, jego zastępców i pozostałych członków komisji pierwszej instancji powołuje i odwołuje odpowiednio właściwy minister, przewodniczący komitetu wchodzący w skład Rady Ministrów, Szef Kancelarii Prezesa Rady Ministrów lub wojewoda.
3. Tryb powołania przewodniczącego, zastępców przewodniczącego i członków komisji orzekającej przy regionalnej izbie obrachunkowej określa ustawa z dnia 7 października 1992 r. o regionalnych izbach obrachunkowych (Dz.U. z 2001 r. Nr 55, poz. 577 i Nr 154, poz. 1800 oraz z 2002 r. Nr 113, poz. 984).
4. Przewodniczącego i zastępców przewodniczącego Głównej Komisji Orzekającej powołuje i odwołuje Prezes Rady Ministrów na wniosek Ministra Finansów, a członków komisji powołuje i odwołuje Minister Finansów.

Art. 163.

1. Członkowie komisji orzekających w sprawach o naruszenie dyscypliny finansów publicznych są w zakresie orzekania niezawiśli i podlegają tylko ustawom.
2. Kadencja komisji trwa 4 lata.

Art. 164.

1. Osobom wchodzącym w skład komisji orzekających w sprawach o naruszenie dyscypliny finansów publicznych oraz rzecznikom dyscypliny finansów publicznych i ich zastępcom przysługuje ryczałtowe wynagrodzenie.
2. Członkom składu orzekającego komisji, oskarżycielowi i protokolantowi przysługuje ryczałtowe wynagrodzenie za udział w rozprawie lub posiedzeniu.
3. Kierownik jednostki będący pracodawcą osoby powołanej w skład komisji orzekającej, a także pełniący funkcję rzecznika dyscypliny finansów publicznych lub jego zastępcy, obowiązany jest zwolnić ją z obowiązków służbowych na czas niezbędny do wywiązania się ze sprawowanej funkcji. Pracownik jednostki sektora finansów publicznych zachowuje prawo do wynagrodzenia za ten czas.

Rozdział 4

Zasady postępowania

Art. 165.

1. *Kierownik jednostki sektora finansów publicznych (jednostki korzystającej ze środków publicznych) oraz kierownik jednostki nadrzędnej, a także organ kontroli, obowiązany jest niezwłocznie zawiadomić właściwego rzeczownika dyscypliny finansów publicznych o ujawnionym naruszeniu dyscypliny finansów publicznych.*
2. *Rzecznik dyscypliny finansów publicznych może, w celu ustalenia, czy istnieją podstawy do wystąpienia z wnioskiem o ukaranie, i zebrania danych niezbędnych do sporządzenia takiego wniosku albo do jego uzupełnienia lub sprawdzenia faktów podanych w zawiadomieniu, w granicach swojej właściwości, wzywać do złożenia zeznań, wyjaśnień i opinii oraz do wydawania albo okazania przedmiotu lub dokumentu mającego stanowić niezbędny dowód w sprawie.*

Art. 166.

1. *Postępowanie w sprawach o naruszenie dyscypliny finansów publicznych wszczyna przewodniczący komisji orzekającej pierwszej instancji na podstawie wniosku o ukaranie, złożonego przez rzeczownika dyscypliny finansów publicznych, Ministra Finansów, Najwyższą Izbę Kontroli lub prezesa regionalnej izby obrachunkowej.*
2. *Wniosek o wszczęcie postępowania złożony przez Ministra Finansów lub Najwyższą Izbę Kontroli, jest wiążący dla rzeczownika dyscypliny finansów publicznych.*
3. *Oskarżyciel nie może, bez zgody Głównego Rzecznika dyscypliny finansów publicznych odstąpić od popierania wniosku o ukaranie złożonego przez prezesa regionalnej izby obrachunkowej.*

Art. 167.

1. *W terminie 30 dni od otrzymania wniosku o ukaranie przewodniczący komisji orzekającej pierwszej instancji wszczyna postępowanie, wyznacza skład orzekający i termin rozprawy lub wydaje postanowienie o odmowie wszczęcia postępowania.*
2. *Na postanowienie o odmowie wszczęcia postępowania stronom oraz składającemu wniosek o ukaranie przysługuje zażalenie.*
3. *O wszczęciu postępowania przewodniczący komisji orzekającej zawiadamia strony i tego, kto złożył wniosek o ukaranie. Obwiniony wraz z zawiadomieniem o wszczęciu postępowania otrzymuje kopię wniosku o ukaranie. Kopię tego wniosku otrzymuje także rzeczownik dyscypliny finansów publicznych, jeżeli wniosek o ukaranie złożył inny organ.*
4. *O wszczęciu postępowania zawiadamia się kierownika zakładu pracy obwinionego, a jeżeli sprawa dotyczy kierownika zakładu – jednostkę nadrzędną.*
5. *Kierownik zakładu pracy obwinionego lub odpowiednio kierownik jednostki nadrzędnej, zawiadomiony o wszczęciu postępowania w sprawie o naruszenie dyscypliny finansów publicznych, wstrzymuje, do czasu zakończenia postępowania,*

wręczenie obwinionemu wyróżnień, w tym zwłaszcza odznaczeń państwowych, związanych z pracą zawodową.

Art. 168.

1. Postępowanie w sprawach o naruszenie dyscypliny finansów publicznych jest dwuinstancyjne.
2. Środkami zaskarżenia rozstrzygnięć wydanych przez komisje orzekające pierwszej instancji są odwołania lub zażalenia.

Art. 169.

1. Rozprawa przed komisją orzekającą w sprawach o naruszenie dyscypliny finansów publicznych jest jawna. W siedzibie komisji orzekającej wywieszona jest za wiadomienie o terminie i przedmiocie rozprawy, w miejscu dostępnym dla interesantów, co najmniej na 7 dni przed rozprawą.
2. Wyłączenie jawności rozprawy (lub części rozprawy) przed komisją orzekającą może nastąpić wyłącznie:
 - 1) ze względu na ochronę tajemnicy państwowej;
 - 2) z uwagi na zagrożenie spokoju i porządku publicznego.
3. Ogłoszenie orzeczenia w sprawie o naruszenie dyscypliny finansów publicznych odbywa się jawnie.
4. Organ, przy którym powołano komisję orzekającą, zapewnia warunki umożliwiające jawny przebieg rozprawy.

Art. 170.

W postępowaniu w sprawach o naruszenie dyscypliny finansów publicznych stosuje się odpowiednio przepisy art. 5–9, art. 10 § 1 pkt 1–5, 7 i 9, art. 18, art. 18a, art. 18b, art. 18c, art. 21 § 4, art. 26 § 1 i 3, art. 28 § 1, 3 i 4, art. 30–31, art. 34–39, art. 46–51, art. 52 §1, art. 53–55, art. 57–58, art. 59 § 1, art. 60, art. 62, art. 63 § 1, art. 79 § 2–5, art. 80, art. 84–86, art. 89, art. 91, art. 93, art. 119–125, art. 126 § 1–3, art. 127–128, art. 128a § 2, art. 129–134 i art. 135 § 1 i 2 Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia (Dz.U. z 1971 r. Nr 12, poz. 116, z 1972 r. Nr 49, poz. 312, z 1975 r. Nr 16, poz. 91 i Nr 45, poz. 234, z 1982 r. Nr 16, poz. 125 i Nr 45, poz. 291, z 1983 r. Nr 6, poz. 35 i Nr 44, poz. 203, z 1985 r. Nr 23, poz. 100, z 1986 r. Nr 39, poz. 193, z 1988 r. Nr 20, poz. 135, z 1989 r. Nr 34, poz. 180, z 1990 r. Nr 20, poz. 121, Nr 43, poz. 251 i Nr 72, poz. 422, z 1991 r. Nr 32, poz. 131 i Nr 94, poz. 419, z 1992 r. Nr 24, poz. 101, z 1994 r. Nr 27, poz. 96, z 1995 r. Nr 95, poz. 475, z 1997 r. Nr 43, poz. 272, Nr 102, poz. 643 i Nr 123, poz. 779 oraz z 1998 r. Nr 113, poz. 717).

(Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia utracił moc z dniem 17 października 2001 r., na podstawie art. 2 § 2 pkt 1 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. - Przepisy wprowadzające Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (Dz.U. Nr 106, poz. 1149), która weszła w życie z dniem 17 października 2001 r.; przepisy Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia stosuje się nadal w sprawach o naruszenie dyscypliny finansów publicznych, nie dłużej jednak niż do dnia 31 grudnia 2003 r., zgodnie z art. 3 § 2 tej ustawy.)

Art. 171.

1. *Minister właściwy do spraw obrony narodowej, minister właściwy do spraw wewnętrznych oraz minister właściwy do spraw zagranicznych mogą w porozumieniu z Ministrem Finansów ustalić, w drodze rozporządzenia, zakres jawności i tryb postępowania przed resortową komisją orzekającą w sprawach o naruszenie dyscypliny finansów publicznych.*
2. *Prezes Rady Ministrów, po zasięgnięciu opinii Ministra Finansów i Szefa Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Szefa Agencji Wywiadu, może ustalić, w drodze rozporządzenia, zakres jawności i tryb postępowania przed resortową komisją orzekającą w sprawach o naruszenie dyscypliny finansów publicznych.*

Art. 172.

1. *Nieważność prawomocnego rozstrzygnięcia nieważnego z mocy prawa stwierdza Główna Komisja Orzekająca.*
2. *Na wniosek Ministra Finansów Główna Komisja Orzekająca może uchylić prawomocne rozstrzygnięcie, jeżeli jest ono sprzeczne z prawem lub oczywiście niesłuszne.*

Art. 173.

1. *Na rozstrzygnięcia Głównej Komisji Orzekającej w przedmiocie stwierdzenia nieważności, uchylecia prawomocnego rozstrzygnięcia oraz na prawomocne rozstrzygnięcia kończące postępowanie w toku instancji służy skarga do sądu administracyjnego.*
2. *Wniesienie skargi do sądu administracyjnego na prawomocne rozstrzygnięcie nie wstrzymuje jego wykonania, chyba że sąd tak postanowi.*

Art. 174.

Rada Ministrów określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady i tryb wykonywania i egzekwowania kary przewidzianej w art. 147 ust. 1 pkt 4 ze szczególnym uwzględnieniem:

- 1) *organów właściwych do jej egzekwowania;*
- 2) *zasad, trybu i warunków prowadzenia rejestru ukaranych taką karą oraz trybu zasięgania informacji z tego rejestru.*

Art. 175.

Rada Ministrów określa, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady powoływania i odwoływania oraz ustalania właściwości rzeczników dyscypliny finansów publicznych, ich prawa i obowiązki oraz tryb działania, a w szczególności:

- 1) *sposób prowadzenia postępowania, o którym mowa w art. 165 ust. 2;*
- 2) *terminy wnoszenia wniosków o ukaranie;*
- 3) *warunki odmowy wniesienia wniosku o ukaranie oraz postępowania w przypadkach zaskarżenia postanowienia o odmowie wniesienia wniosku o ukaranie;*

- 4) warunki i zasady wypłacania oraz wysokość ryczałtowego wynagrodzenia miesięcznego oraz wynagrodzenia za udział w rozprawie lub posiedzeniu, należnych rzecznikowi dyscypliny finansów publicznych lub jego zastępcy.

Art. 176.

Rada Ministrów określa, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady powoływania i odwoływania osób wchodzących w skład komisji orzekających oraz ich prawa i obowiązki, a w szczególności:

- 1) wymagania, jakie spełniać muszą osoby powoływane w skład komisji orzekających i przypadki, w których dopuszczalne jest odwołanie członka komisji orzekającej przed upływem kadencji;
- 2) warunki, zasady i wysokość wypłacanego ryczałtowego wynagrodzenia miesięcznego należnego przewodniczącemu i zastępcy przewodniczącego oraz członkom komisji orzekającej;
- 3) warunki, zasady i wysokość wynagrodzenia należnego składowi komisji orzekającej w sprawach o naruszenie dyscypliny finansów publicznych i protokolantowi za udział w rozprawie lub posiedzeniu.

Art. 177.

Rada Ministrów określa, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady i tryb udzielania osobom wchodzącym w skład komisji orzekających i rzecznikom dyscypliny finansów publicznych pierwszej i drugiej instancji zwolnień od obowiązków służbowych oraz warunki, zasady wypłacania i tryb zwrotu zarobków utraconych przez te osoby, a także zwracania im kosztów odbywania podróży służbowych.

Art. 178.

Rada Ministrów określa, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady ustalania właściwości i postępowania przed komisjami orzekającymi w sprawach o naruszenie dyscypliny finansów publicznych w pierwszej i drugiej instancji oraz stwierdzenia nieważności z mocy prawa i uchylania prawomocnych rozstrzygnięć, a w szczególności:

- 1) uprawnienia przewodniczącego Głównej Komisji Orzekającej co do rozstrzygnięcia sporów o właściwość komisji;
- 2) zasady działania komisji orzekających i tryb postępowania przed nimi, w tym tryb zwoływania i przeprowadzania rozprawy przed komisją orzekającą pierwszej i drugiej instancji, tryb postępowania w drugiej instancji, szczegółowe zasady i tryb składania środków zaskarżenia, właściwość co do rozpoznawania środków zaskarżenia w drugiej instancji;
- 3) środki zaskarżania rozstrzygnięć wydanych przez organy orzekające pierwszej instancji, terminy i osoby uprawnione do ich wnoszenia, organy właściwe do ich rozpoznawania w drugiej instancji;
- 4) tryb postępowania o stwierdzenie nieważności rozstrzygnięcia z mocy prawa i zasady postępowania w tym zakresie;
- 5) zakres i terminy składanych przez komisje orzekające i rzeczników dyscypliny finansów publicznych sprawozdań z działalności.

Art. 179.

Minister Finansów określa, w drodze rozporządzenia:

- 1) regulamin działania komisji orzekających;
- 2) zasady wykonywania organizacyjno – prawnej i biurowej obsługi komisji orzekających i rzeczników dyscypliny finansów publicznych;
- 3) zasady organizowania, prowadzenia i finansowania szkolenia członków komisji orzekających i rzeczników dyscypliny finansów publicznych;
- 4) warunki, na jakich akta spraw o naruszenie dyscypliny finansów publicznych *podlegają zniszczeniu w całości lub w części albo przekazaniu archiwom państwowym.*

art. 180-188 pominięte - tekst w obwieszczeniu

Dział VI**Zmiany w przepisach obowiązujących, przepisy przejściowe i końcowe****Rozdział 1****Zmiany w przepisach obowiązujących****Art. 189.**

1. Ilekroć przepisy ustaw odrębnych odwołują się do przepisów, zasad lub definicji zawartych w ustawie z dnia 5 stycznia 1991 r. – Prawo budżetowe, należy przez to rozumieć odpowiednie przepisy, zasady lub definicje zawarte w niniejszej ustawie.
2. Ilekroć w przepisach ustaw odrębnych jest mowa o formach gospodarki pozabudżetowej, należy przez to rozumieć odpowiednio zakład budżetowy lub gospodarstwo pomocnicze.

pkt 2 w ust. 1 w art. 190 skreślony

Rozdział 2**Przepisy przejściowe****Art. 190.**

1. Nie dłużej niż do dnia 31 grudnia 2004 r. dla obsługi budżetu państwa są prowadzone następujące rachunki bankowe:
 - 1) centralny rachunek bieżący budżetu państwa;
 - 3) rachunki bieżące państwowych jednostek budżetowych, z wyodrębnieniem subkont dla dochodów i wydatków;
 - 4) rachunki bieżące urzędów skarbowych dla gromadzenia dochodów budżetowych;
 - 5) rachunki bieżące państwowych funduszy celowych;
 - 6) rachunki bieżące gospodarstw pomocniczych i zakładów budżetowych;

- 7) rachunki pomocnicze.
2. Obsługę bankową budżetu państwa w zakresie rachunków bankowych wymienionych w ust. 1 - z wyłączeniem rachunków państwowych jednostek budżetowych mających siedzibę poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej - prowadzi Narodowy Bank Polski lub Bank Gospodarstwa Krajowego, z zastrzeżeniem ust. 2a, 2b i 3.
 - 2a. Wyboru podmiotu prowadzącego obsługę rachunków, o których mowa w ust. 1 pkt 1 i 3 – z wyłączeniem rachunków środków specjalnych - oraz pkt 4 i 5, dokonuje Minister Finansów, uwzględniając niezbędne warunki techniczne i organizacyjne, które muszą być spełnione przez ten podmiot, kwalifikacje zawodowe pracowników, jak również wpływ na stan finansów publicznych w związku z podjęciem i prowadzeniem obsługi tych rachunków.
 - 2b. Bank Gospodarstwa Krajowego może podjąć obsługę rachunków, o których mowa w ust. 1 pkt 1 i 3 - z wyłączeniem rachunków środków specjalnych - oraz pkt 4, nie wcześniej niż z dniem przystąpienia Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Gospodarczej i Walutowej.
 3. Obsługę bankową budżetu państwa w zakresie rachunków wymienionych w ust. 1 pkt 6 i 7, rachunków środków specjalnych jednostek, o których mowa w ust. 1 pkt 3, oraz rachunków państwowych osób prawnych, o których mowa w art. 5 pkt 11, może prowadzić Narodowy Bank Polski, Bank Gospodarstwa Krajowego lub inny bank. Wyboru banku innego niż Narodowy Bank Polski lub Bank Gospodarstwa Krajowego dla obsługi tych rachunków dokonuje się w trybie przepisów o zamówieniach publicznych.
 4. Obsługa bankowa rachunków budżetu państwa prowadzona jest w ramach umowy rachunku bankowego i obowiązujących norm prawnych.
 5. W ramach obsługi bankowej budżetu państwa Narodowy Bank Polski lub Bank Gospodarstwa Krajowego:
 - 1) udostępnia Ministerstwu Finansów oraz Najwyższej Izbie Kontroli informacje o stanach środków na rachunkach wymienionych w ust. 1 pkt 1 i 3–5;
 - 2) sporządza sprawozdania z wykonania budżetu państwa w zakresie i terminach uzgodnionych z Ministrem Finansów.
 6. Minister Finansów określa, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady obsługi rachunków bankowych wymienionych w ust. 1 oraz zakres informacji wymienionej w ust. 5 pkt 1 i sprawozdań wymienionych w ust. 5 pkt 2, z zastrzeżeniem ust. 7.
 7. Jeżeli podmiotem prowadzącym obsługę centralnego rachunku bieżącego budżetu państwa jest Narodowy Bank Polski, Minister Finansów, wydając rozporządzenie, o którym mowa w ust. 6, zasięga opinii Prezesa Narodowego Banku Polskiego.

Art. 192.

Rada Ministrów może nadać strategicznym programom rządowym, ustanowionym przed dniem wejścia w życie ustawy, status programów wieloletnich.

art. 191 i 193 pominięte - teksty w obwieszczeniu

Art. 194.

1. Postępowanie w sprawach o naruszenie dyscypliny budżetowej wszczęte przed wejściem w życie przepisów ustawy prowadzone jest według przepisów dotychczasowych, chyba że przepisy niniejszej ustawy są korzystniejsze dla obwinionego.
4. Po upływie kadencji komisji orzekającej w sprawach o naruszenie dyscypliny budżetowej i zaprzestaniu pełnienia funkcji przez rzecznika dyscypliny budżetowej postępowanie, o którym mowa w ust. 1, przejmuje odpowiednia komisja orzekająca w sprawach o naruszenie dyscypliny finansów publicznych. Prawa i obowiązki rzecznika przejmuje odpowiedni rzecznik dyscypliny finansów publicznych.

ust. 2 i 3 w art. 194 pominięte - tekst w obwieszczeniu

Art. 195.

1. Właściwość komisji orzekających w sprawach o naruszenie dyscypliny finansów publicznych regionalnych izb obrachunkowych dostosowuje się do zakresu nadzoru sprawowanego przez izbę nad jednostkami samorządu terytorialnego.
2. Wszczęte przed dniem wejścia w życie ustawy postępowania o naruszenie dyscypliny budżetowej w jednostce nieobjętej już nadzorem danej regionalnej izby obrachunkowej prowadzi do końca organ orzekający, który wszczął postępowanie.
3. Sprawy o naruszenie dyscypliny budżetowej, w których nie wszczęto postępowania przed wejściem ustawy w życie, rozpoznaje komisja orzekająca regionalnej izby obrachunkowej właściwej dla danej jednostki samorządu terytorialnego po wejściu w życie ustawy.
4. W przypadku likwidacji regionalnej izby obrachunkowej postępowanie o naruszenie dyscypliny budżetowej lub dyscypliny finansów publicznych, wszczęte przed dniem likwidacji, przejmuje komisja orzekająca izby właściwej dla podstawowej jednostki samorządu terytorialnego, w której siedzibę miała likwidowana regionalna izba obrachunkowa. Przepisy ust. 2 i 3 stosuje się odpowiednio.

Art. 197.

1. Postępowanie w sprawach o naruszenie dyscypliny budżetowej w zakresie dotyczącym czynu, który nie jest naruszeniem dyscypliny finansów publicznych, podlega umorzeniu.
2. Kary za naruszenie dyscypliny budżetowej, wymierzone za czyn, o którym mowa w ust. 1, uważa się za niebyłe i ulegają zatarciu. Orzeczenia o ukaraniu za taki czyn wyłącza się z akt osobowych pracownika i niszczy.
3. W przypadkach, o których mowa w ust. 2, nie egzekwuje się orzeczonych kar pieniężnych. Kary pieniężne wyegzekwowane lub częściowo wyegzekwowane nie podlegają zwrotowi.
4. Jeżeli karę, o której mowa w ust. 2, wymierzono łącznie za czyn, który nie jest naruszeniem dyscypliny finansów publicznych, oraz czyn, który jest takim naruszeniem, ulega ona zatarciu po upływie 2 lat od wykonania kary lub przedawnienia jej wykonania.

art. 196 pominięty - tekst w obwieszczeniu

Art. 198.

Przepisy ustawy w zakresie stwierdzenia nieważności z mocy prawa prawomocnego rozstrzygnięcia w sprawie o naruszenie dyscypliny finansów publicznych lub uchylenia prawomocnego rozstrzygnięcia, z wyłączeniem uchylenia na niekorzyść obwinionego, stosuje się odpowiednio do prawomocnych rozstrzygnięć w sprawach o naruszenie dyscypliny budżetowej.

Art. 201.

1. Do chwili wejścia w życie ustawy wypełniającej dyspozycję art. 216 ust. 5 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej w odniesieniu do sposobu obliczania wartości krajowego produktu brutto, Prezes Głównego Urzędu Statystycznego jest obowiązany do ogłaszania, w drodze obwieszczenia, wartości szacunku krajowego produktu brutto, zgodnie z obowiązującymi przepisami.
2. Prezes Głównego Urzędu Statystycznego jest obowiązany do ogłoszenia pierwszego szacunku produktu krajowego brutto, o którym mowa w ust. 1, za dany rok w terminie do 15 maja roku następnego.
3. Do chwili wejścia w życie ustawy, o której mowa w ust. 1, w sytuacji gdy relacja, o której mowa w art. 45 ust. 1, przekracza 60%, stosuje się odpowiednio przepisy art. 45 ust. 1 pkt 3.

Rozdział 3

Przepisy końcowe

Art. 202.

1. Traci moc ustawa z dnia 5 stycznia 1991 r. – Prawo budżetowe (Dz.U. z 1993 r. Nr 72, poz. 344, z 1994 r. Nr 76, poz. 344, Nr 121, poz. 591 i Nr 133, poz. 685, z 1995 r. Nr 78, poz. 390, Nr 124, poz. 601 i Nr 132, poz. 640, z 1996 r. Nr 89, poz. 402, Nr 106, poz. 496, Nr 132, poz. 621 i Nr 139, poz. 647 oraz z 1997 r. Nr 54, poz. 348, Nr 79, poz. 484, Nr 121, poz. 770, Nr 123, poz. 775 i 778, Nr 133, poz. 883, Nr 137, poz. 926, Nr 141, poz. 943 i Nr 158, poz. 1042).
2. Przepisy wykonawcze wydane na podstawie ustawy, o której mowa w ust. 1, zachowują moc do czasu wejścia w życie przepisów wykonawczych wydanych na podstawie ustawy w zakresie, w jakim nie pozostają w sprzeczności z przepisami ustawy, nie dłużej niż do dnia 31 grudnia 2000 r.
3. Wydane na podstawie dotychczasowych przepisów zarządzenia i rozporządzenia w sprawie emisji skarbowych papierów wartościowych zachowują moc i wyemitowane na ich podstawie obligacje oferowane i wykupywane są na zasadach w nich zawartych.
4. Wydane na podstawie dotychczasowych przepisów zarządzenie regulujące zasady emitowania bonów skarbowych zachowuje moc do daty wejścia w życie stosownego rozporządzenia, nie dłużej niż do dnia 31 grudnia 2000 r.
5. Ogłoszenie relacji, o której mowa art. 12 ust. 1 pkt 2, następuje po raz pierwszy za rok 1999.

art. 199 i 200 pominięte - teksty w obwieszczeniu

Art. 203.

Ustawa nie ma zastosowania do opracowania budżetu państwa i uchwał budżetowych na 1999 r.

Art. 204.

Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1999 r., z wyjątkiem art. 151 ust. 5, który wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2000 r.